

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี



นางสาวนภวิยา บุญงาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Guideline for Network Development of Durian Collaborative Farming
Groups in Nonthaburi Province.



Miss. NAWEEYA BOONNGAM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

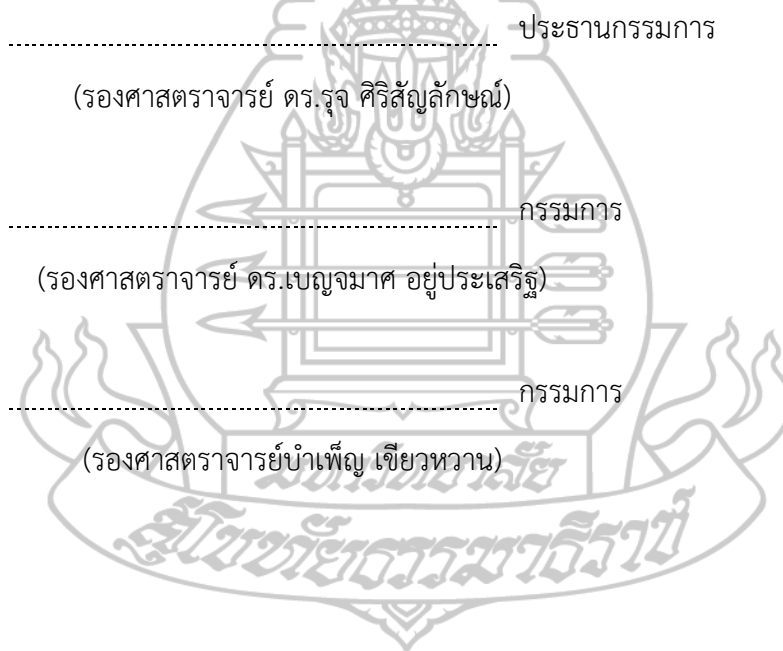
2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี
ชื่อและนามสกุล	นางสาวนาเวีย บุญงาม
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รจ ศิริสัญลักษณ์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)	



..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย นางสาวนาเวียา บุญงาม รหัสนักศึกษา 2659001321

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ
เชียวหวาน ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน 2) สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 3) ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 4) ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 5) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 276 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่าง 164 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี 1) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 66.45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ปลูกทุเรียน 21.13 ปี รายได้การผลิตทุเรียนเฉลี่ย 88,816.97 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 19,330.27 บาทต่อไร่ 2) สภาพการเชื่อมโยงสมาชิกเครือข่าย มีการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน การสื่อสารรายบุคคลพูดคุยผ่านโทรศัพท์ การสื่อสารแบบกลุ่มเข้าร่วมการฝึกอบรมและเชื่อมโยงศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 3) มีความรู้ด้านการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในระดับมากที่สุด 4) มีปัญหาระดับมากที่สุด ในระยะขยายตัวของเครือข่าย ด้านการติดตาม ประเมินผล รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้ และ 5) สมาชิกเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายทุกระยะ

คำสำคัญ แปลงใหญ่ทุเรียน เครือข่าย แนวทางการพัฒนาเครือข่าย

Thesis title: Guideline for Network Development of Durian Collaborative Farming Groups in Nonthaburi Province.

Researcher: Miss. NAWEEYA BOONNGAM; ID: 2659001321;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Dr. Benchamas Yooprasert;(2) Associate Professor Bumpen Keowan ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions of members of durian collaborative farming 2) network connection conditions of durian collaborative farming 3) knowledge and opinions about factors affecting the success of durian collaborative farming network 4) problems regarding the development of durian collaborative farming network 5) suggestions regarding durian collaborative farming network development guideline.

The population of this research was 276 durian collaborative farming farmers in Nonthaburi province, The sample size of 164 people was determined by using Taro Yamane. Tool used for data collection was interview form. Data were analyzed by using descriptive statistics.

The results of the research found that 1) Members were male with the average age of 66.45 years old, graduated with bachelor degree, had the average experience in durian production of 21.13 years, earned the average income from durian production of 88,816.97 Baht/Rai, and had the average durian production cost of 19,330.27 Baht/Rai. 2) Regarding the connection conditions, members were distributed academic/technology and wisdom in durian production. The individual communication through via phone, group communication through participating in the training, and connect Agricultural Productivity Efficiency Increasing Learning Center. 3) Members had knowledge about the development of durian collaborative farming network at the highest level. 4) Members were at the high level especially on the expansion phase, is the monitoring, evaluating, reporting progress to network members. 5) Members agreed with the development guidelines in every phase

Keywords : Durian collaborative farming, network, network development guideline

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจากความอนุเคราะห์และความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแนวทางการแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ ที่ได้เกียรติเป็น ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้แนวคิด คำแนะนำ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาที่มีคุณค่ายิ่ง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนนทบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอบางกรวย สำนักงานเกษตรอำเภอปากเกร็ด สำนักงานเกษตรอำเภอบางใหญ่ และผู้นำเกษตรกร ที่ได้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเก็บ ข้อมูลตัวอย่าง ขอขอบคุณเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโทรุ่นที่ 25 สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ที่ให้การช่วยเหลือ แนะนำ และเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา

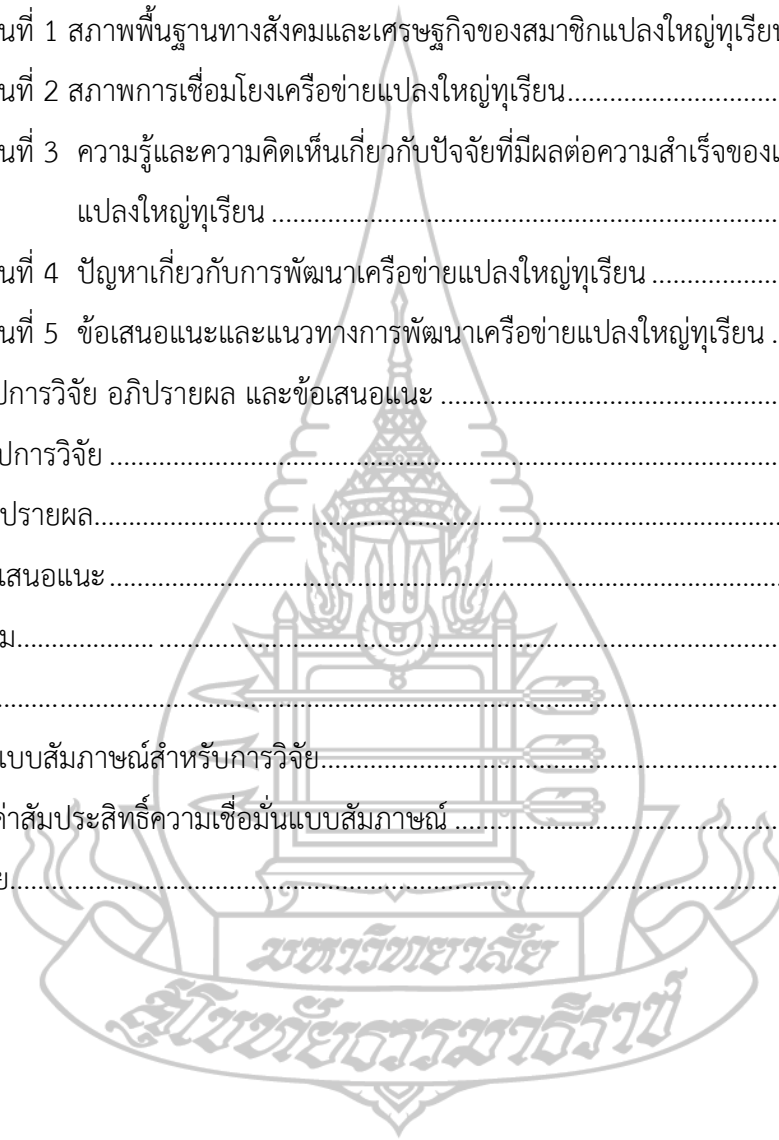
นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณตนเองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีกมาก ที่ไม่สามารถกล่าวนาม ได้หมดในที่นี้ ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ สุดท้ายนี้ขอขอบ คุณประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่ผู้ที่สนใจในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นางสาวนาเวีย บุญงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
บริบทของจังหวัดนนทบุรี.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	12
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	32
ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา	34
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54

การวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน	59
ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	67
ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย แปลงใหญ่ทุเรียน	70
ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	80
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	84
บทที่ 5 สรุปรการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปรการวิจัย	89
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	115
ก แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	116
ข ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	130
ประวัติผู้วิจัย	136



สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 รายชื่อแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี	18
ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	50
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน	59
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน	62
ตารางที่ 4.3 ราคาผลผลิตทุเรียน	66
ตารางที่ 4.4 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน	67
ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	70
ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	74
ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ ทุเรียน	75
ตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	80
ตารางที่ 4.9 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	85
ตารางที่ 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	111



สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 5.1 ส่วนผสมทางการตลาด 4P ทูเรียน จังหวัดนนทบุรี	99
ภาพที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี.....	107



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยมีการวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมีเป้าหมาย เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่การเกษตรและเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม มีการกำหนดเป้าหมายการผลิต มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทุกขั้นตอน รวมถึงการเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นในพื้นที่ ซึ่งยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและยกระดับสู่มาตรฐานสากล ด้วยงานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมกลุ่มการผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อลดต้นทุนการผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน (Smart Product) มีตลาดรองรับและเพิ่มอำนาจต่อรองของเกษตรกร มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการให้แก่คณะกรรมการแปลงใหญ่ และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมของแปลงใหญ่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนและขยายผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและพัฒนาให้เป็นสินค้าเกษตรสำคัญในแต่ละพื้นที่ (Production Unit) ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำแผนการผลิตและแผนการตลาดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ตั้งแต่การวางแผนการเพาะปลูก การสาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยี จนถึงการเชื่อมโยงตลาด และมีการจัดการระบบเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายกับแปลงใหญ่อื่น ๆ รวมทั้งเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในแต่ละพื้นที่

จังหวัดนนทบุรี ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งปลูกทุเรียนที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เป็นต้นกำเนิดของทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ ที่มีรสชาติและคุณภาพดี มีวิธีการทำสวนโดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ตั้งแต่การทำสวนแบบยกร่อง การปลูก การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างประณีต รวมถึงการรักษาความหลากหลายของสายพันธุ์ทุเรียน ทำให้ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเฉพาะและมีความโดดเด่น ใน พ.ศ. 2560 สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี ได้เล็งเห็นถึง

ความสำคัญของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี จึงได้ส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนากลุ่มได้ตามวัตถุประสงค์และตามเป้าหมายของการพัฒนาแปลงใหญ่ โดยมีการจัดตั้งแปลงใหญ่ทุเรียนทั้ง 5 แปลง ดังนี้ 1) แปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมืองนนทบุรี 2) แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอบางกรวย 3) แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอบางใหญ่ 4) แปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด 5) แปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด

อย่างไรก็ดีในการส่งเสริมและพัฒนาโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี นั้น ยังพบปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหาภายในเครือข่าย อาทิ การรวมตัวกันเป็นเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการด้านองค์ความรู้ การจัดการด้านการตลาด ตลอดจนปัญหาด้านการขยายตัวของสังคมเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ทำให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ไม่สามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ อันจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการพัฒนากระบวนการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพได้ผลผลิตที่มีมาตรฐาน (Smart Product) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ยั่งยืน และสามารถขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่ต่อไป

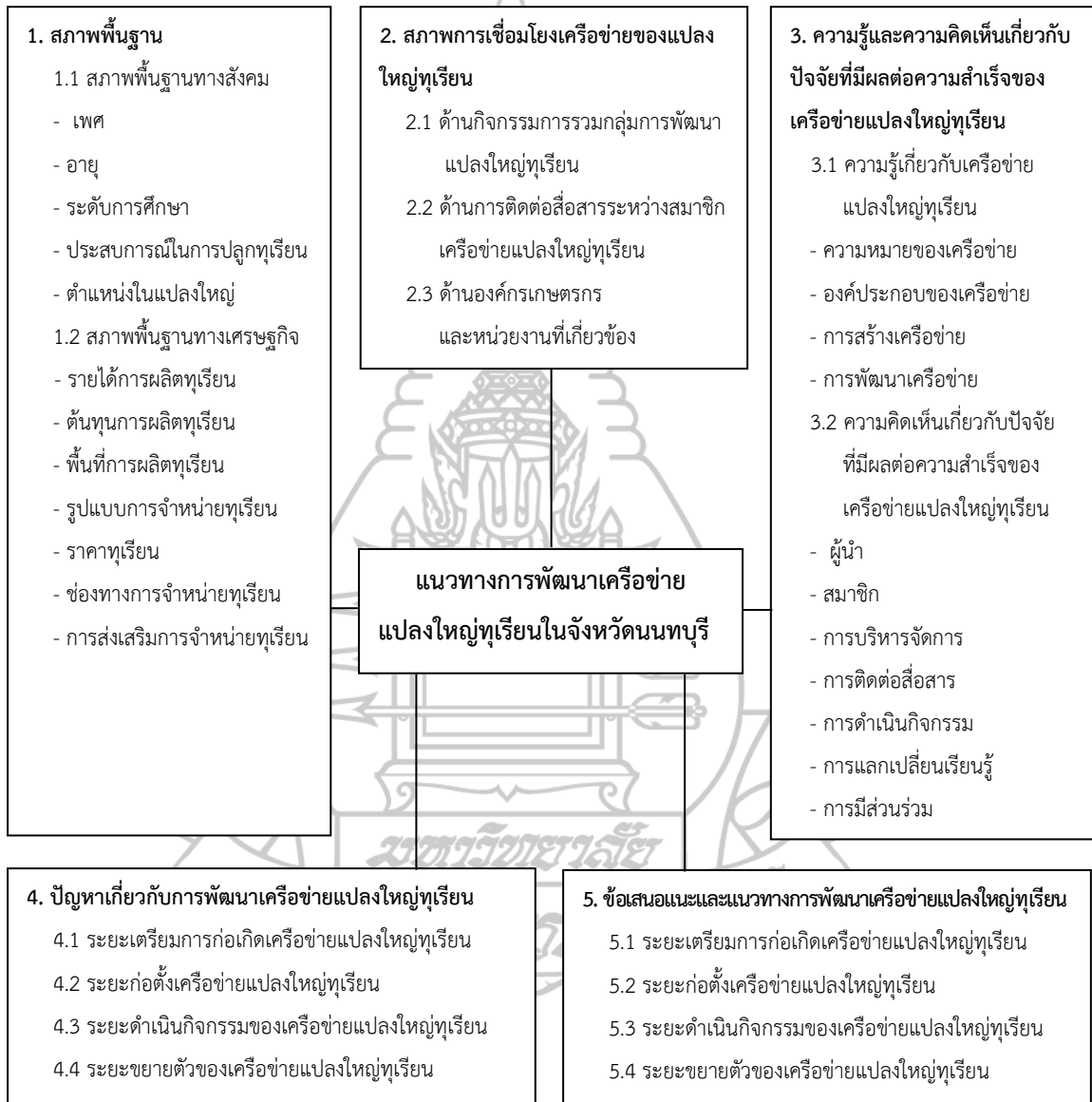
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน
- 2.2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 2.3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 2.5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนด กรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษากับแปลงใหญ่ทุเรียนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

4.3 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในจังหวัดนนทบุรี เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2567

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความสำหรับอธิบายคำในการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

5.1 แปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ที่สมัครใจรวมกลุ่มกัน มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ หรือมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 30 ราย โดยพื้นที่แปลงไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกันเป็นผืนเดียว สามารถอยู่ภายในชุมชนที่ใกล้เคียงกันได้

5.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง แปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ตั้งแต่ 2 แปลงขึ้นไป ที่มีการเชื่อมโยงกันในด้านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ ด้านการตลาด การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตร การจัดการด้านการตลาด เป็นต้น

5.3 การสร้างเครือข่าย หมายถึง กระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ จัดทำโครงสร้างและแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยสมาชิกในเครือข่ายทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและรับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

5.4 การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง ความคิดเห็นของตัวแทนคณะกรรมการแปลงใหญ่ทุเรียน ทั้ง 5 แปลง ในการเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการ และการจัดการด้านการตลาด

5.5 การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสาร หมายถึง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในจังหวัดนนทบุรี มีการติดต่อสื่อสารกันทั้งการสื่อรายบุคคลและการสื่อสารแบบกลุ่ม

5.6 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในด้านความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านองค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านกระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และด้านการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

5.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง ความคิดเห็นต่อผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

5.8 ผู้นำ หมายถึง ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

5.9 สมาชิก หมายถึง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี ที่มีความสมัครใจร่วมเป็นเครือข่าย มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

5.10 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการติดต่อสื่อสารกันโดยตรงและผ่านช่องทางสื่อสารสนเทศ

5.11 การดำเนินกิจกรรม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เช่น การอบรมถ่ายทอดความรู้ การประชุมสัมมนา การจัดเวทีพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน

5.12 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพบปะพูดคุย การเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กิจกรรมประชุม กิจกรรมการเสวนา

5.13 การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย เช่น ร่วมวางคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือ และร่วมรับผลประโยชน์

5.14 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง ปัญหาของสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่าย 2) ระยะก่อตั้งเครือข่าย 3) ระยะการดำเนินกิจกรรมเครือข่าย 4) ระยะขยายตัวของเครือข่าย

5.15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน หมายถึง ข้อเสนอแนะของสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่าย 2) ระยะก่อตั้งเครือข่าย 3) ระยะการดำเนินกิจกรรมเครือข่าย 4) ระยะขยายตัวของเครือข่าย

5.16 แนวทางการพัฒนาเครือข่าย หมายถึง ความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่าย 2) ระยะก่อตั้งเครือข่าย 3) ระยะการดำเนินกิจกรรมเครือข่าย 4) ระยะขยายตัวของเครือข่าย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้รับ ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการศึกษาที่ได้รับ ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้กับกลุ่ม หรือองค์กรเกษตรกรอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาที่ได้รับ ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่

6.4 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถนำผลการศึกษาที่ได้รับ ไปใช้สำหรับวางแผนสำหรับกำหนดนโยบายระดับประเทศ เพื่อขับเคลื่อนงานส่งเสริมและพัฒนาระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี เอกสารวิชาการ และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. บริบทของจังหวัดนนทบุรี
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
3. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
4. เครือข่ายการสื่อสารในการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร
5. ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของจังหวัดนนทบุรี

แผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (2566) ได้ระบุถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดนนทบุรี ดังนี้ ลักษณะทางกายภาพ ภูมิประเทศ ทรัพยากรน้ำ การชลประทาน ทรัพยากรดิน การปกครอง และภาคการเกษตร

1.1 ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้งและขนาดพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งในจังหวัดปริมณฑล คือ นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี ห่างจากกรุงเทพฯ 2 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 622.30 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 388,39.38 ไร่ ตั้งอยู่บนเส้นรุ้งที่ 13 องศา 47 ลิปดาถึงเส้นรุ้งที่ 14 องศา 04 ลิปดาเหนือเส้นแวงที่ 100 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 34 ลิปดาตะวันออก อยู่สูงจากน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 1.80 เมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอลาดหลุมแก้ว และอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตบางพลัด เขตตลิ่งชันและเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตจตุจักร และเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.2 ภูมิประเทศ

จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาแบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีคูคลองทั้งตามธรรมชาติ และที่ขุดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากเชื่อมโยงติดต่อกัน สามารถใช้สัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ในส่วนพื้นที่ส่วนที่ห่างจากแม่น้ำ ลำคลอง จะเป็นสวนและไร่นา ซึ่งมักจะเกิดน้ำท่วมเสมอ แต่ในปัจจุบันพื้นที่ของจังหวัดในบางอำเภอซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้ต่าง ๆ และมีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาจากทุกภาคของประเทศ นอกจากนี้พื้นที่บางส่วนยังเป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง ซึ่งมีการจัดสรรที่ดิน และก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอย่างหนาแน่น โดยอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ เป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพฯ ด้วย

1.3 ทรัพยากรน้ำ

1.3.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นที่ราบลุ่ม มีคูคลองธรรมชาติ และที่ขุดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก คลองมีทั้งระยะทางสั้นและระยะยาวเชื่อมต่อกัน ใช้เป็นเส้นทางในการสัญจรไปมาและเอื้ออำนวยต่อการเกษตรในพื้นที่ต่าง ๆ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ มีดังนี้

- แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านจังหวัดนนทบุรี ตั้งแต่ อำเภอปากเกร็ด ผ่านอำเภอเมืองนนทบุรี และเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ตามลำดับ
- คลองอ้อมหรือแม่น้ำอ้อม แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณ หมู่ที่ 9 ตำบลบางศรีเมือง ไหลผ่าน ตำบลบางศรีเมือง ตำบลไทรมา ตำบลบางรักน้อย ตำบลบางกร่าง ไหลไปยัง อำเภอบางใหญ่ ผ่านไป อำเภอบางกรวย และไปบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาอีกครั้ง
- คลองบางไผ่ เป็นคลองซอยแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตำบลบางไผ่ ไหลไปตำบลบางสีทอง ของอำเภอบางกรวย
- คลองบางรักน้อย เป็นคลองซอยแยกจากคลองอ้อมไปสิ้นสุดที่ ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี
- คลองวัดแดง เป็นคลองซอยแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหมู่ที่ 1 ตำบลไทรมา

- คลองบางกร่าง เป็นคลองข่อยแยกจากคลองอ้อม ไหลผ่านตำบลบางศรีเมือง ไปสิ้นสุดในตำบลบางกร่าง
- คลองบางเขนและคลองต่าง ๆ ซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลไปทางฝั่ง ตะวันออกของแม่น้ำ ซึ่งเป็นเขตเทศบาล

1.3.2 การชลประทาน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนนทบุรี กว่าร้อยละ 90.0 อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานเป็นพื้นที่ชลประทาน 208,862 ไร่ โดยมีโครงการชลประทานที่รับผิดชอบแจกจ่ายน้ำเข้าพื้นที่เกษตรของจังหวัดนนทบุรี มี 3 โครงการ คือ โครงการชลประทานนนทบุรี (ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภopakเกร็ด อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางกรวยและอำเภอบางใหญ่) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระยาบรรลือ (ครอบคลุมพื้นที่ อำเภไทรน้อย อำเภอบางบัวทอง และบางส่วนของ อำเภopakเกร็ด) และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระพิมล (ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย และบางส่วนของอำเภอบางบัวทอง) มีแม่น้ำไหลผ่าน 1 สาย มีลำคลองในพื้นที่ 377 สาย และมีคลองส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตรที่สำคัญ คือ

- คลองบางขุนศรี รับน้ำจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านประตูระบายน้ำขุนศรีผ่านเข้าคลองแยกในพื้นที่ตำบลไทรใหญ่ และตำบลราษฎร์นิยม
- คลองลากค้อน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลราษฎร์นิยม
- คลองพระพิมล รับน้ำจากคลองญี่ปุ่นใต้ ในจังหวัดนครปฐมมีประตูเก็บกักน้ำอยู่ที่อำเภอบางบัวทอง ก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา จ่ายน้ำครอบคลุมพื้นที่อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง นับว่าเป็นคลองชลประทานสายหลักของจังหวัด
- คลองบางใหญ่ รับน้ำบางส่วนจากคลองโพงของจังหวัดนครปฐม
- คลองมหาสวัสดิ์ เป็นคลองชลประทานมีอยู่ตอนใต้สุดของจังหวัดนนทบุรี มีประตูน้ำฉิมพลีช่วยเก็บกักระบายน้ำ ใช้ในเขตพื้นที่อำเภอบางกรวยทั้งหมด

1.4 ทรัพยากรดิน

จังหวัดนนทบุรี มีการจำแนกการใช้ที่ดินแตกต่างกันออกไป จากการศึกษาการใช้สภาพที่ดินตามคุณสมบัติของที่ดิน แล้วพบว่าทรัพยากรดินของจังหวัดนนทบุรี เป็นดินที่ราบลุ่ม ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวและทำสวนผลไม้ ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะดินออกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มดินนา เป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังบนผิวดิน ส่วนมากมีลักษณะดินเป็นดินเหนียว จึงมีการระบายน้ำเลว ดินกลุ่มนี้มีประมาณ ร้อยละ 58.0 ของพื้นที่จังหวัด
- กลุ่มดินไร่ มีลักษณะโครงสร้างเป็นดินเหนียวเช่นเดียวกับกลุ่มดินนา แต่มีความลาดชันของพื้นที่มากกว่า ดินกลุ่มนี้มีประมาณ ร้อยละ 33.0 ของพื้นที่จังหวัด

- กลุ่มดินที่มีสภาพเป็นกรด มีลักษณะเป็นดินเหนียวเช่นกัน การระบายน้ำแลและน้ำผิวดินระบายได้ช้า ความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุต่ำ ดินกลุ่มนี้มีประมาณ ร้อยละ 13.0 ของพื้นที่จังหวัด

ทรัพยากรที่ดินจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการทำการเกษตร แต่พบปัญหาที่สำคัญ คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง รวมทั้งมีการขยายตัวของแหล่งที่อยู่อาศัย จึงทำให้มีการสูญเสียพื้นที่ทางการเกษตรดังกล่าว ไปทำหมู่บ้านจัดสรร อาคารชุด และโรงงานต่าง ๆ เพราะได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า

1.5 การปกครอง

จังหวัดนนทบุรีแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 6 อำเภอ 52 ตำบล 258 หมู่บ้าน 317 ชุมชน ประกอบด้วย อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย มี 46 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.6 ภาคการเกษตร

จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ 88,939.38 ไร่ ประชากร 1,288,604 คน มีพื้นที่การเกษตร 100,196.65 ไร่ เกษตรกรในระบบทะเบียนเกษตรกร 11,741 ราย จากการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี พ.ศ. 2565 และมีองค์กรการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่

1.6.1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จำนวน 32 แห่ง ที่สำคัญ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนตาชายายสา สวนบัววิคตอเรีย และสวนลัดดาวัลย์ (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสหกรณ์ศาลากลางรักษ์พัฒนา) เป็นต้น

1.6.2 แปลงใหญ่

จำนวน 23 แปลง พื้นที่ 10,960.25 ไร่ เกษตรกร 1,080 ราย แปลงใหญ่ ข้าว 11 แปลง แปลงใหญ่ทุเรียน 5 แปลง แปลงใหญ่ผัก 2 แปลง แปลงใหญ่กล้วย 1 แปลง แปลงใหญ่กล้วยไม้ 1 แปลง แปลงใหญ่ไม้ดอกไม้ประดับ 1 แปลง แปลงใหญ่แพะ 1 แปลง และแปลงใหญ่ปลาตะเพียน 1 แปลง

1.6.3 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (ศพก.)

จำนวน 6 แห่ง สินค้าหลักเป็น ข้าว 4 แห่ง ได้แก่ ศพก. อำเภอไทรน้อย ศพก. อำเภอบางใหญ่ ศพก. อำเภอบางบัวทอง และศพก. อำเภอปากเกร็ด และสินค้าหลักเป็นทุเรียน 2 แห่ง ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี และอำเภอบางกรวย ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตรเครือข่าย (ศพก. เครือข่าย) จำนวน 131 ศูนย์ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี 22 ศูนย์ อำเภอบางกรวย 21 ศูนย์ อำเภอบางใหญ่ 22 ศูนย์ อำเภอบางบัวทอง 27 ศูนย์ อำเภอไทรน้อย 18 ศูนย์ และอำเภอปากเกร็ด 21 ศูนย์

1.6.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จำนวน 309 กลุ่ม 2,986 ราย ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรบ้านคลองหม่อมเข้ม อำเภอน้อย ที่มีการแปรรูปใบบัวบกซึ่งเป็นพืชท้องถิ่น ให้เป็นผลิตภัณฑ์ใบบัวบกทอดกรอบที่มีรสชาติหลากหลาย

1.6.5 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จำนวน 42 กลุ่ม 518 ราย ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองพระอุดม อำเภอกะปง เป็นแม่บ้านเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น ก๋วยเตี๋ยวแผ่น มะขามแก้ว 4 รส เพื่อเป็นการสนับสนุนและสร้างประโยชน์ จากแหล่งอาหารในชุมชน สำหรับสร้างรายได้และลดรายจ่ายให้ครัวเรือนและชุมชน

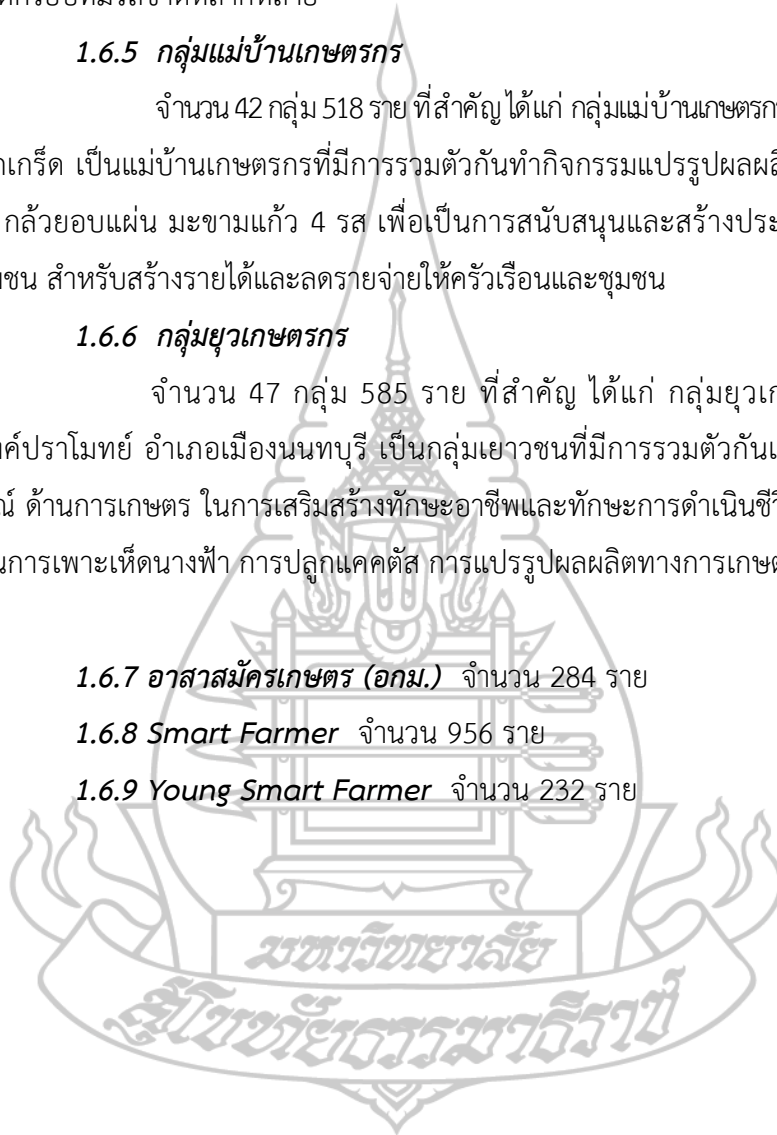
1.6.6 กลุ่มยุวเกษตรกร

จำนวน 47 กลุ่ม 585 ราย ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดพุทธปรางค์ปราโมทย์ อำเภอนนทบุรี เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ ด้านการเกษตร ในการเสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะการดำเนินชีวิต ซึ่งมีกิจกรรมที่โดดเด่น เช่น การเพาะเห็ดนางฟ้า การปลูกแคคตัส การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การทำปุ๋ยหมักไม่กลับกอง

1.6.7 อาสาสมัครเกษตร (อกม.) จำนวน 284 ราย

1.6.8 Smart Farmer จำนวน 956 ราย

1.6.9 Young Smart Farmer จำนวน 232 ราย



2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

แนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ วัตถุประสงค์ กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน และข้อมูลเกี่ยวกับแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี

2.1 หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมการเกษตร (2567) กล่าวว่า ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในทิศทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคง ตามแผนปฏิรูปการเกษตร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่การเกษตรและร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการการผลิต ทั้งนี้ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของเกษตรแปลงใหญ่ได้ดำเนินการในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรทั่วไป โดยเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่จะร่วมกันกำหนดเป้าหมายการผลิต ทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึงการเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ ซึ่งระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ที่ดำเนินกิจกรรมโดยเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ จะทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น (Economy of Scale) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การส่งเสริมระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการร่วมกัน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิต เพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาเหมาะสม และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร (Motor Pool) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพ ชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพสู่การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน

ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มีแปลงใหญ่ที่ขึ้นทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 9,961 แปลง เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 540,668 ราย พื้นที่ 8,536,775 ไร่ เกษตรกรมีการรับรอง

มาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร รวม 198,217 ราย ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินงานสะสม 7 ปี จากการลดต้นทุนการผลิต จำนวน 37,300.58 ล้านบาท การเพิ่มผลผลิต จำนวน 65,871.18 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 103,171.76 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2566)

2.2 การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ

2.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ : ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- การเกษตรสร้างมูลค่า โดยเน้นการทำเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตรองรับปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

- เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น โดยส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เป็นสินค้าเกษตรชนิดใหม่ให้รองรับความต้องการของตลาดยุคใหม่ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่นและสร้างจุดเด่นความแตกต่างของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกันในประเทศต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี ในการพัฒนากระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น การส่งเสริมการขึ้นทะเบียนรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์การส่งเสริมการสร้างแบรนด์สินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นและการสร้างความต้องการของสินค้า ด้วยการสร้างเรื่องราวของสินค้าให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในคุณภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- เกษตรชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิต และนำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของประเทศทั้งด้านอาหารและสุขภาพ โดยเฉพาะพืชสมุนไพร ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อการผลิตและแปรรูปสำหรับอุตสาหกรรมต่าง ๆ

- เกษตรแปรรูป ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีความหลากหลาย ด้วยการต่อยอดผลงานจากสถาบันวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตรขั้นต้นให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูงรวมทั้งการสร้างสรรคบรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ เพื่อป้องกันการปลอมปน การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย การติดตามผลิตภัณฑ์ในระหว่างการขนส่ง รวมถึงยืดอายุของ

อาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างแบรนด์และขยายช่องทางการตลาด ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งให้ความสำคัญในการสร้างเครื่องหมายการค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

- เกษตรอัจฉริยะ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็น ฟาร์มอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด และเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีคามคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างสมดุลเกษตรอาหารและเกษตรพลังงาน โดยสร้างและนำเทคโนโลยีนวัตกรรมและวิทยาการมาใช้ในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการ คุณภาพคงที่และสามารถวางแผนระบบการตลาดดีขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีการช่วยบันทึกข้อมูลสำคัญและติดตามการบริหารจัดการภายในโรงเรือนและฟาร์ม รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการการทำเกษตร ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การลดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ตลอดจนพัฒนาระบบประกันภัยทางการเกษตรที่ยั่งยืน

2.2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (3) การเกษตร

แผนแม่บทย่อย : การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรและภาคเกษตรมีการปรับตัวไปสู่กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง จึงต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมระบบนิเวศของภาคเกษตรในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตร 2) สร้างความมั่นคงอาหารให้กับครัวเรือนเกษตรกรและชุมชน โดยสร้างความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการให้เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ 3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรที่มีมาตรฐานและครบวงจร 4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) วิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนภาคเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพื้นฐาน รวมถึงการวิจัยเชิงประยุกต์ในด้านต่าง ๆ 6) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ยกระดับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน 7) ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ ในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ 8) อำนวยความสะดวกทางการค้าและพัฒนาระบบ โลจิสติกส์การเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วและไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางการค้า รวมทั้งการพัฒนาฐานโลจิสติกส์การเกษตร

2.2.3 แผนปฏิรูปประเทศ : ด้านเศรษฐกิจ

แนวทางหนึ่งที่สำคัญและเร่งด่วนในการเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าต่อหน่วยพื้นที่ทางการเกษตร คือ การปรับเปลี่ยนไปสู่การปลูกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ที่สำคัญจะต้องปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ด้วยการปรับโครงสร้างการวิจัยพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และเกษตรแบบแม่นยำ (Precision Farming) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพการผลิตรวมถึงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร และต่อยอดการพัฒนาไป สู่เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับห่วงโซ่คุณค่าภาคเกษตร เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล มั่นคง และเติบโตได้อย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่สามารถแข่งขันได้ ในระดับโลก ตลอดจนยังจะเป็นการกระจายรายได้สู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง

2.3 วัตถุประสงค์

2.3.1 เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร

ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

2.3.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต

มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้ มาตรฐานภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2.3.3 พัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่สู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม (SME)

2.4 เงื่อนไขการเข้าร่วมระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

2.4.1 เกษตรกรสมัครใจรวมกลุ่ม

เข้าร่วมดำเนินการโดยเป็นการรวมแปลงผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน แปลงไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกันเป็นผืนเดียว แต่ควรอยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน

2.4.2 ขนาดพื้นที่และจำนวนเกษตรกร จำแนกเป็น 3 ประเภทสินค้า ดังนี้

1) ข้าว พืชไร่ ปาล์มมัน มัน และยางพารา มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ และเกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 30 ราย

2) ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ สมุนไพร หรือพืชอื่น ๆ มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ หรือ เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 30 ราย

3) ประมง ปศุสัตว์ ผึ้งและแมลงเศรษฐกิจ มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ หรือเกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 30 ราย

2.5 กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

2.5.1 การบริหารจัดการแปลงใหญ่

1) วิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุงข้อมูล สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการ ดังนี้

- การประชาสัมพันธ์ชี้แจงเกษตรกรให้เห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญและวิธีการดำเนินงานของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- การวิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงและจัดทำแผนธุรกิจ จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการ และการตลาด

- การจัดเก็บข้อมูล โดยจัดทำข้อมูลสมาชิกและบันทึกข้อมูล ระบบ Co-farm.doae.go.th

2) การพัฒนาแปลง ยึดหลักการดำเนินการแบบบูรณาการที่สำคัญ คือ ให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้สอดคล้องกับระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) และสำนักงานเกษตรจังหวัด จัดการให้มีการบูรณาการทีมงานในทุกกลุ่มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ

2.5.2 การบริหารจัดการโครงการ

1) บริหารจัดการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ กรมส่งเสริมการเกษตรพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เพื่อเป็นวิทยากรในการจัดการความรู้ให้กับเกษตรกร เพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้สามารถเป็นวิทยากรให้เกษตรกรได้อย่างต่อเนื่อง

2) พัฒนาเกษตรกรเป็นผู้จัดการแปลง กรมส่งเสริมการเกษตรจัดอบรมเกษตรกรประธานแปลงใหญ่ โดยพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะในการบริหารจัดการกลุ่ม การวางแผนการผลิต การตลาด ตามแนวทางตลาดนำการผลิต ให้สามารถพัฒนาเป็นผู้จัดการแปลง ที่บริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

3) การประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่จัดประชุมเครือข่ายของคณะกรรมการแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ เครือข่ายละ 4 ครั้ง

4) การจัดทำบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุกระดับ

5) จัดงานประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับสมาชิกแปลงใหญ่และผู้สนใจ
ในผลงานการส่งเสริมตามระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ใน
รูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ สื่อมวลชน และอื่น ๆ

6) การติดตามและประเมินผลโครงการ ติดตาม กำกับการทำงานให้เป็นไป
ตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
และสำนักงานเกษตรจังหวัด และประเมินผลโครงการโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

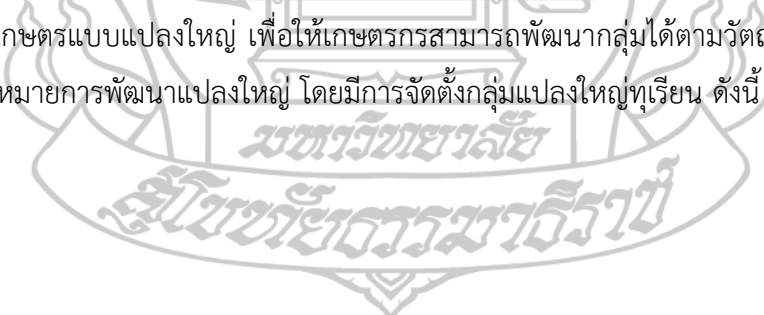
7) จัดทำฐานข้อมูลกลางสมาชิกแปลงใหญ่

8) การประกวดแปลงใหญ่

9) บริหารจัดการสำนักงานขับเคลื่อนโครงการฯ จัดประชุม/ประสานงาน
คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ร่วมกับหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องและจัดทำรายงาน พร้อมทั้งบริหารจัดการโครงการฯ ในทุก ๆ ด้าน

2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี

จังหวัดนนทบุรี ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งปลูกทุเรียนที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เป็นต้น
กำเนิดของทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ รสชาติอร่อย คุณภาพดี และมีคุณลักษณะแตกต่างจากที่อื่น
มีวิถีชาวสวนตั้งแต่การทำสวนแบบยกร่อง การปลูกการเตรียมดิน การเก็บเกี่ยวอย่างประณีต รวมถึง
รักษาสายพันธุ์ มาช้านานนับร้อยปี โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้
ทุเรียนที่จังหวัดนนทบุรี มีคุณภาพดีและมีชื่อเสียง ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี
ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนในแต่ละอำเภอ จึงได้ส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการระบบ
ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาคุณภาพได้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
และตามเป้าหมายการพัฒนาแปลงใหญ่ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน ดังนี้



ตารางที่ 2.1 รายชื่อแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

ลำดับที่	ชื่อแปลงใหญ่/ ที่ตั้ง	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	ชื่อประธานเบอร์	พิกัดที่ทำการ แปลงใหญ่	
					X	Y
1	แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอเมืองนนทบุรี	132	249.5	นายนิกร ทรงจิตต์	644497	1529753
2	แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอบางกรวย	56	148.25	นายชคดี นนทสวัสดิ์ศรี	657534	1527722
3	แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอบางใหญ่	43	155.25	นายสุพจน์ ฐูปแพ	653281	1530937
4	แปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด	22	125.25	นายสอาด โตสิงห์	660874	1540302
5	แปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด	23	95.5	ร.ต.จรัญ ท่าทราย	660088	1536111

จากการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรในการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้ตามวัตถุประสงค์ ใน ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่



3. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายเกษตร

3.1 ความหมายของเครือข่าย

นฤมล นิราทร (2543) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย การที่กลุ่มบุคคลหรือองค์กร มีติดต่อสร้างปฏิสัมพันธ์กันในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะทำการทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน ซึ่งกลุ่มหรือองค์กร ยังคงมีอิสระในการทำงานหรือ ทำกิจกรรมของตนเอง การเข้าร่วมเครือข่ายอาจเป็นการเข้าร่วมเพื่อกิจกรรมหรือโครงการด้วยกัน เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วเครือข่ายอาจสลายตัวไปได้

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายไว้ 3 มุมมอง ได้แก่ 1) เครือข่ายนัยคุณค่าแห่งความสัมพันธ์ เป็นการให้ความหมายโดยอธิบายถึงมิติแห่งความสัมพันธ์ของ หน่วยต่าง ๆ และเครือข่ายของงาน (network) หมายถึง ความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม หรือชุมชน ในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ช่วยเหลือพึ่งพา จนสร้างพลังและอำนาจต่อรอง และมีการขยาย ความสัมพันธ์ไปสู่ระดับที่กว้างขึ้นต่อไป 2) เครือข่ายนัยการประสานความร่วมมือ เป็นการให้ความหมาย โดยอธิบายถึงมิติของการประสานความร่วมมือ หมายถึงความร่วมมือ และการเปิดรับของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะมีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) เครือข่ายนัยภารกิจ และกระบวนการ เป็นการให้ความหมายโดยอธิบายว่า ภารกิจและกระบวนการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ทำให้เครือข่ายนั้นมีความต่อเนื่อง ทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และ กระบวนการกลุ่มที่เป็นการระดมทรัพยากร ในการสร้างพลังและอำนาจในการต่อรองให้มากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่าย

เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย เป็นขบวนการสังคมที่เกิดจากการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน ที่ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยมี เป้าหมายหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยที่สมาชิกของเครือข่ายเป็นเอกเทศไม่ขึ้นตรงต่อกัน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายในงานส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตร หมายถึง การประสานเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กร ที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกันและเชื่อมโยงขยายผลการทำงานและแนวคิดไปยังกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกันของทุกฝ่าย

กองวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร (2565) ได้ให้ความหมาย เครือข่ายใน งานส่งเสริมการเกษตร (Network in Extension Work) คือ รูปแบบของความสัมพันธ์ หรือความเชื่อมโยง

กันระหว่างกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร หรือชุมชนเกษตร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และเสริมสร้างพลังในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มที่เชื่อมโยงกัน จะมีความเป็นอิสระต่อกัน เครือข่ายในกิจกรรมงานส่งเสริมการเกษตร แบ่งตามระดับขอบเขตพื้นที่ มี 4 แบบ ตัวอย่างเช่น

- 1) เครือข่ายระดับหมู่บ้าน เช่น เครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นต้น
- 2) เครือข่ายระดับตำบล เช่น วิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย เป็นต้น
- 3) เครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัด เช่น เครือข่ายคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอและระดับจังหวัด เป็นต้น
- 4) เครือข่ายระดับเขตและระดับประเทศ เช่น เครือข่ายคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับเขตและระดับประเทศ เป็นต้น

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร (2565) ได้ให้ความหมาย ภาควิชาในงานส่งเสริมการเกษตร (Associate in Extension Work) คือ กลุ่ม องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ภาควิชาในงานส่งเสริมการเกษตร แบ่งตามลักษณะหรือรูปแบบการดำเนินงานของภาควิชา มี 4 ประเภท

- 1) ภาควิชาภาครัฐ คือ องค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐเช่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นต้น
- 2) ภาควิชาภาคเอกชน คือ บริษัท ห้าง ร้านต่าง ๆ เช่น มูลนิธิสำนึกรักบ้านเกิด เป็นต้น
- 3) ภาควิชาองค์กรพัฒนาเอกชน คือ ภาคเอกชน ที่ดำเนินงานในเชิงสาธารณประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ เช่น มูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทย เป็นต้น
- 4) ภาควิชาภาคประชาสังคม คือ ภาควิชาคอสระหรือภาควิชาประชาชน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ได้สรุปสาระสำคัญของเครือข่ายในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

- 1) ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างแหล่งกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างบุคคล หรือองค์กรที่อยู่ในเครือข่าย
- 2) เป็นกลยุทธ์ที่เสริมสร้างจุดแข็งให้องค์กร เพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม โดยสมาชิกจะช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหาที่ตนเองเคยประสบกับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้
- 3) เกิดการพึ่งพาตนเองในกลุ่มสมาชิกเครือข่าย เครือข่ายที่เข้มแข็งจะสามารถส่งผลให้สมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการตลาด

4) เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกันและยังระดมกำลังเพื่อปฏิบัติกิจกรรมของเครือข่ายให้ประสบผลสำเร็จและเปิดช่องทางให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเรื่องที่สนใจได้หลายแง่มุมนำไปสู่การสร้างกิจกรรมของเครือข่าย

5) เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปมาระหว่างกัน โดยแต่ละกลุ่มที่เชื่อมโยงกันจะมีความชำนาญหรือมีข้อมูลที่แตกต่างกัน เมื่อมาพบปะกันก็จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

6) เกิดอำนาจในการริเริ่มและต่อรอง การรวมกันเป็นเครือข่ายจะทำให้เกิดอำนาจการต่อรองมากกว่าเป็นกลุ่มเดี่ยว ๆ

7) ส่งเสริมกำลังใจ สร้างพลัง และเกิดความสามัคคี การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้สมาชิกได้ทราบปัญหาของกันและกัน ก่อให้เกิดพลังใจและความสามัคคีในกลุ่มที่มีปัญหาเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน

8) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การรวมตัวของเครือข่ายก่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรร่วมกันของสมาชิก ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากร โดยอาจมีการแลกเปลี่ยนหรือเสริมหนุนกัน ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า เครือข่าย คือ การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มและองค์กรที่ทำกิจกรรมคล้ายคลึงกัน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่มและองค์กร เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การทำกิจกรรมร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน

3.2 ลักษณะของการเชื่อมโยงเครือข่าย

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ได้สรุปถึงลักษณะของการเชื่อมโยงเครือข่าย มีดังนี้

1) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างทุกหน่วยย่อย ที่อาจจะเป็นไปได้ทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มองค์กร สถาบัน ฯลฯ ที่เข้ามาประกอบกันเข้าเป็นเครือข่าย

2) เป็นความสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นจากการมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้เข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนทางด้านข้อมูลข่าวสาร หรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

3) เป็นความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายมีลักษณะเป็นอิสระต่อกัน เพราะแต่ละสมาชิกมีเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ของตนเอง การเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายเพียงเพื่อการตอบสนองวัตถุประสงค์บางประการที่ร่วมกันเท่านั้น

4) เป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างเป็นแนวระนาบ/แนวนอน (horizontal) และโดยทั่วไปจะเป็นความสัมพันธ์ที่แต่ละสมาชิกจะมีความเสมอภาคกัน ไม่เป็นแบบลำดับชั้น (hierarchy) จะมีความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียม อาจจะมี “แกนนำ” หรือ “แกนกลาง” ทำหน้าที่เพียงประสานงานเท่านั้น

3.3 องค์ประกอบของเครือข่าย

นฤมล นีราทร (2543) ได้เสนอทฤษฎีและแนวคิดที่อธิบายเงื่อนไขการเกิดเครือข่ายไว้ดังนี้

- 1) ทฤษฎีแลกเปลี่ยน คือ แต่ละฝ่ายจะมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย และจะนำไปสู่การสมัครใจที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายและการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
- 2) แนวคิดการรวมพลัง คือ แต่ละฝ่ายเชื่อว่าการร่วมกันดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรม จะนำสู่ผลลัพธ์ที่มากกว่าการดำเนินงานเพียงกลุ่มหรือองค์กรเดียว
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร คือ เครือข่ายจะเกิดขึ้นได้ต้องมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกและภาคีในเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน และจะช่วยรักษาสัมพันธ์ภาพของเครือข่าย

พระมหาอุทิศย์ อาพากระโร (2547) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่ายที่สำคัญว่าจะต้องมีจุดร่วมกันอย่างน้อย 5 ประการ คือ

- 1) สมาชิก เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่จะสร้างระบบปฏิสัมพันธ์มีการพึ่งพาอาศัยกันและสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เครือข่ายมีการขับเคลื่อนต่อไป
- 2) จุดมุ่งหมาย เครือข่ายต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น
- 3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม
- 4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกจะทำให้เครือข่ายนั้นมีอำนาจมากขึ้นทำให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ทำให้ทุกฝ่ายมีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ส่วนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย
- 5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารจะช่วยให้สมาชิกเครือข่ายเกิดการเรียนรู้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) กล่าวว่า การเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1) หน่วยหรือสมาชิกของเครือข่าย ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อก่อให้เกิดเครือข่าย ทั้งนี้สมาชิกเครือข่าย อาจเป็นบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ก็ได้
- 2) มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน สมาชิกต้องมาร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน
- 3) การทำหน้าที่ต่อกันของสมาชิกอย่างมีจิตสำนึก

4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

5) การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารร่วมกัน โดยกระบวนการสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ ยอมรับกระบวนการทำงานและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

6) สมาชิกของเครือข่ายต้องเสริมกระบวนการทำงานของกันและกัน โดยใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

7) ยึดหลักการทำงานบนความเท่าเทียมกัน ในระหว่างสมาชิกด้วยกัน ไม่มีสมาชิกกลุ่มใดที่ควบคุมการทำงานหรือมีอิทธิพลเหนือสมาชิกกลุ่มอื่น ทุกเครือข่ายย่อยจะมีความเท่าเทียมกัน

8) การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน สมาชิกกลุ่มที่มาเป็นเครือข่ายกันจะต้องได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า องค์ประกอบของเครือข่าย คือ 1) สมาชิกของเครือข่ายต้องปฏิสัมพันธ์กันเพื่อก่อให้เกิดเครือข่าย 2) การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยสมาชิกต้องรวมกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ 3) การทำหน้าที่ต่อกันของสมาชิกอย่างมีจิตสำนึก 4) สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย 5) การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารร่วมกัน โดยกระบวนการสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ ยอมรับกระบวนการทำงานและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน 6) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยใช้จุดแข็งของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน 7) สมาชิกเครือข่ายต้องยึดหลักการทำงานบนความเท่าเทียมกัน ไม่มีสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลเหนือสมาชิกกลุ่มอื่น 8) ต้องมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน

3.4 ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

นักวิชาการได้จำแนกประเภทและรูปแบบของเครือข่ายไว้หลายมุมมอง ดังนี้

3.4.1 การจำแนกเครือข่ายตามการเชื่อมโยง

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ได้จำแนกรูปแบบของเครือข่ายตามการเชื่อมโยง ดังนี้

1) เครือข่ายรูปแบบแนวตั้ง เป็นโครงสร้างเครือข่ายที่มีการจัดลำดับชั้นลดหลั่นกันไปเป็นเครือข่ายตั้งแต่ระดับประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

2) เครือข่ายรูปแบบแนวราบ เป็นโครงสร้างเครือข่ายที่เน้นการทำงานประสานงานเป็นแนวราบ โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำเป็นจุดเชื่อมของแต่ละเครือข่าย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะกลไกบริหารเครือข่ายของกลุ่ม เครือข่าย จึงให้ความสำคัญกับแกนนำหรือผู้นำเครือข่ายในการผลักดันไปสู่ความสำเร็จของเครือข่าย

3.4.2 การจำแนกเครือข่ายตามการก่อเกิด

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) กล่าวถึงรูปแบบเครือข่ายโดยพิจารณาจากจุดเริ่มต้นของเครือข่าย มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เกิดจากผู้ที่มีความคิดเห็นตรงกัน อาชีพเดียวกัน ประสบปัญหาเดียวกันมาก่อนมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และค้นหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่าเดิม เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากภายในกลุ่มเอง มักเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน

2) เครือข่ายจัดตั้ง มักเกี่ยวข้องกับนโยบายและการดำเนินงานของภาครัฐ ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งเครือข่าย

3) เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนา โดยที่กลุ่มบุคคลองค์กร มารวมตัวกันด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ในการช่วยเหลือกัน เรียนรู้ไปด้วยกันก่อน โดยอาจยังไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน

3.4.3 การจำแนกเครือข่ายตามขอบเขตของชุมชน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ได้จำแนกเครือข่ายตามขอบเขตของชุมชน ซึ่งมีการเชื่อมโยงกันและทำงานร่วมกันในชุมชนอยู่ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) เครือข่ายภายในชุมชน เป็นการเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน คือ เครือข่ายเรียนรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการและเครือข่ายกิจกรรม เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะทำกิจกรรมร่วมกัน มีคณะกรรมการกลางและศูนย์ประสานงานเครือข่าย

2) เครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นการเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ ภายนอกชุมชน การที่กลุ่มมาเชื่อมโยงกันนั้นจะทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ 2 ลักษณะ 1. กลุ่มที่สนับสนุน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่เข้ามาสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่มในลักษณะต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 2. กลุ่มที่ร่วมปฏิบัติการ ได้แก่ กลุ่มต่าง ๆ นอกชุมชน ทั้งหน่วยงานภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาคราชการ ที่ร่วมกิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการอยู่

3.4.4 ประเภทของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร (2565) ได้แยกประเภทของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ไว้ดังนี้

1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ เป็นการรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ เช่น เครือข่ายตำบล เครือข่ายอำเภอเครือข่ายจังหวัด เครือข่ายภาค เป็นต้น และการแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะกระบวนการทำงานทั้งใน

แนวคิดและแนวราบ โดยมีการรวมศูนย์กิจกรรมเข้าสู่ส่วนกลาง และมีศูนย์ประสานงานย่อยในพื้นที่ขนาดเล็กเช่น เครือข่ายเหมืองฝาย เครือข่ายลุ่มน้ำ เป็นต้น

2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรมเอกลักษณ์พิเศษของกิจกรรมมาจัดเป็นเครือข่าย โดยมองข้ามมิติเชิงพื้นที่ เครือข่ายประเภทนี้

3.5 การสร้างเครือข่าย

กาญจนา แก้วเทพ (2538) กล่าวถึง ข้อกำหนดเบื้องต้นในการสร้างเครือข่ายไว้ ดังนี้

1) กลุ่มที่จะสร้างเครือข่าย ต้องผ่านการพูดคุยวิเคราะห์ร่วมกันจนกระทั่งเกิดสำนึกเห็นความจำเป็นที่ต้องประสานงานร่วมกับคนอื่นหรือกับกลุ่มอื่นได้

2) สมาชิกในกลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายของการรวมกลุ่มอย่างชัดเจน

3) ต้องมีรูปแบบขององค์กรเพื่อการประสานงานที่แน่นอนในระดับหนึ่ง

4) ต้องมีการเคลื่อนไหวกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเสมอ

5) แรงจูงใจของสมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีแรงจูงใจ 2 ด้าน ทั้งเป็นผู้ให้และผู้รับ

นฤมล นิราทร (2543) ได้จำแนกกระบวนการสร้างเครือข่ายออกเป็น 5 ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย (Realization) เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งพิจารณาองค์การต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงานโดยต้องพิจารณาว่าจะได้เข้าร่วมกับใคร จะได้รับผลประโยชน์หรือสละประโยชน์ด้านใดบ้าง และระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายนานเท่าใด

2) ขั้นการติดต่อกับองค์การที่จะเป็นสมาชิก หรือภาคีเครือข่าย (Courtship) ซึ่งความต้องการและอยากที่จะทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการเหมือนกัน โดยจะต้องสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจ เป็นขั้นเตรียมกลุ่ม หรือเครือข่ายมีการปลูกจิตสำนึกอยากจะทำปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน

3) ขั้นการสร้างพันธกรณีร่วมกัน (Commitment) เป็นการสร้างความผูกพันซึ่งตกลงที่จะทำงานร่วมกัน โดยกลุ่มองค์การจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะทำกิจกรรม จึงต้องเสริมความรู้ที่จำเป็น อาจมีการแลกเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย เช่น ศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ฯลฯ เรียกว่าเป็น กลุ่มศึกษาเรียนรู้และเป็นที่มาของการสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้

4) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ (Building) เป็นสร้างผลงานรูปธรรมร่วมกันโดยมีการแบ่งปันใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการตกลงในเรื่องการบริหารจัดการเครือข่าย กำหนดกิจกรรมและ

บทบาทแต่ละองค์การต้องมีการปรับกระบวนการทำงานให้เอื้อต่อประโยชน์ของเครือข่ายแต่ยังคงความเป็นเอกเทศของตนเองเอาไว้

5) **ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน และขยายผล** เมื่อผลงานรูปธรรมของเครือข่ายปรากฏชัดเจนก็จะทำให้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายแน่นแฟ้นมากขึ้น อยากรที่จะเรียนรู้ร่วมกันและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่มออกไป

พระมหาสุทิตย อาภากรโ (2547) ได้อธิบายพัฒนาการของเครือข่ายตามวงจรชีวิตเครือข่าย ซึ่งมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ความสนใจจากกลุ่มเล็ก ๆ ที่ได้สะสมความรู้ ความคิดประสบการณ์และการปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้ความจริง แล้วก่อตัวเป็นเครือข่าย มีการสร้างแนวร่วมและกิจกรรมความสัมพันธ์ต่อกัน หลังจากนั้นจึงมีการขยายผลให้กว้างขวางออกไป มีการใช้ประโยชน์จากเครือข่าย และในช่วงหนึ่งก็มีการถดถอยหลังจากที่ได้ดำเนินการจนภาระกิจนั้นประสบความสำเร็จ โดยแบ่งพัฒนาการของเครือข่ายตามวงจรชีวิตเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ขั้นตระหนักและการก่อตัวเครือข่าย** ในขั้นนี้เป็นขั้นที่มีการศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม การเสนอให้เห็นประเด็นปัญหา การแสวงหาข้อมูลทางเลือกการค้นหาคำตอบ ต้องการและจุดร่วม และการสร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย

2) **ขั้นการสร้างพันธมิตรเครือข่าย** ขั้นนี้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่และวางผังเครือข่าย การเริ่มสร้างและการพัฒนาผู้นำ การจัดระบบติดต่อสื่อสารการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์

3) **ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์เครือข่าย** ขั้นตอนนี้ มีการทบทวนและสรุปบทเรียน การเสริมสร้าง ผู้นำและหน่วยนำเครือข่าย การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อจัดการความขัดแย้ง การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและระบบตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม

4) **ขั้นการรักษาความสัมพันธ์เครือข่าย** ขั้นตอนนี้มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ การกำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงานการบริหารจัดการข้อมูล และการสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ (2564) ได้วิเคราะห์เครือข่ายจากการพัฒนาหรือการก่อเกิดเครือข่าย พบว่า การพัฒนาเครือข่ายมีรูปแบบของการก่อเกิด คงอยู่ และขยายตัวอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1) เป็นพัฒนาการเครือข่ายที่เกิดจากการที่มีกลุ่มกิจกรรมย่อย ๆ ทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน แต่มีกิจกรรมบางอย่างที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ทำให้กลุ่มย่อยต้องมาเชื่อมโยงกัน โดยมีกลุ่มใหญ่เป็นแกน

2) การพัฒนาเครือข่ายที่แยกกิจกรรมย่อย ๆ ออกจากกลุ่มใหญ่ โดยให้มีแกนนำกลุ่มย่อยเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ ซึ่งมีการเชื่อมโยงกัน เมื่อกลุ่มมีปัญหาในการทำกิจกรรมก็จะนำประเด็นปัญหามาวิเคราะห์ร่วมกัน แล้วกำหนดเป็นกิจกรรมย่อย เพื่อแก้ปัญหาในประเด็นนั้น

3) การพัฒนาเครือข่ายแบบผสม มีการพัฒนาเครือข่ายทั้งสองรูปแบบ คือ จากกลุ่มเล็กที่มีอยู่แล้วในชุมชนเชื่อมโยงกันเป็นกลุ่มใหญ่ โดยมีกลุ่มใหญ่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงและจากกลุ่มใหญ่ก็จะแยกกิจกรรมออกเป็นกลุ่มย่อยตามสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ของกลุ่ม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ (2564) ได้การแบ่งพัฒนาการของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร แบ่งได้เป็น 4 ระยะ

1) ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด เป็นระยะของการทำความรู้จักกันในหมู่สมาชิก กลุ่มที่เป็นสมาชิกจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าทำไมถึงต้องรวมเป็นเครือข่าย

2) ระยะก่อตั้ง เป็นระยะที่กลุ่มต่าง ๆ มีการสร้างพันธกรณี ระหว่างกัน ซึ่งในระยะนี้อาจเริ่มจากการเป็นเครือข่ายเรียนรู้ กลุ่มต่าง ๆ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบมาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน

3) ระยะการดำเนินกิจกรรมในระยะนี้ บางครั้งเราเรียกว่า เครือข่ายกิจกรรม หลังจากที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันแล้ว เครือข่ายจะพัฒนาไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเครือข่ายย่อยจะมีการมาทำกิจกรรมร่วมกัน เครือข่ายจะมีความเป็นทางการมากขึ้น มีการตั้งคณะกรรมการเครือข่าย กำหนดช่องทางการประสานเครือข่าย กำหนดช่วงเวลา que เครือข่ายมาประชุมร่วมกัน รวมทั้งแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย

4) ระยะขยายเครือข่าย เป็นระยะที่เครือข่ายทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และมีความเข้มแข็ง ก็จะขยายเครือข่ายไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

3.6 ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมในการสร้างเครือข่ายในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) กล่าวว่า ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมในการสร้างเครือข่ายในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มีดังนี้

1) ควรคำนึงถึงพื้นที่ที่พอเหมาะ การแบ่งขอบเขตรับผิดชอบที่ชัดเจนในแต่ละเครือข่ายย่อยต้องมีการแบ่งบทบาทความรับผิดชอบที่ชัดเจน

2) การสร้างเครือข่ายควรให้ความสำคัญกับการเสริมให้กลุ่มย่อยที่เป็นสมาชิกเครือข่ายที่เข้มแข็งอย่างเท่าเทียมกัน เพราะถ้าทุกเครือข่ายย่อยที่เข้มแข็งจะส่งผลทำให้เครือข่ายใหญ่เข้มแข็งไปด้วย

3) เครือข่ายควรมีพันธสัญญา มีความผูกพันกันในระยะยาว ต้องมีเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ เช่น การติดต่อสื่อสาร การมีประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ร่วมกัน เป็นต้น

4) ควรพิจารณาความสามารถของแกนนำเครือข่าย ให้มีความเหมาะสม มีภาวะความเป็นผู้นำที่ดี

5) การพัฒนาอยู่ตลอดเวลาและการเสริมพลังการทำงาน มีการจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์และการเสริมทักษะให้เครือข่ายมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

6) การค้นหาภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี สำนึกท้องถิ่น มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่ายให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน

7) การใช้พลังของข้อมูล ความรู้ และสื่อมวลชน มาช่วยในการพัฒนาเครือข่าย เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายมีการเชื่อมโยง

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า การสร้างเครือข่าย คือ การทำให้มีการติดต่อประสานงานเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มหรือองค์กร เพื่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือร่วมแรงช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือข้อตกลงร่วม และมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง มีการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม และมีการส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในเครือข่าย

3.7 การพัฒนาเครือข่าย

จินดา ขลิบทอง (2564) ได้กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสาร ดังนี้

1) การพัฒนาความเข้าใจ ความตระหนักและความสำนึกต่อเครือข่าย เนื่องจากเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์จะดำรงอยู่ได้ ต้องอาศัย ความเข้าใจ ความตระหนักและความสำนึกของสมาชิก อย่างน้อยก็มีความรู้สึกที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความรู้สึกเป็นพี่น้องที่อยากทำงานร่วมกัน อยากช่วยเหลือกันเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ และการรู้จักเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ

2) การพัฒนาโครงสร้างของเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสาร ซึ่งได้ให้แนวทางในการสำรวจและพัฒนาโครงสร้างของเครือข่าย ได้แก่ การตรวจสอบบรรดากลุ่มย่อย ๆ ที่เกาะกลุ่มกันเนื่องจากกลุ่มย่อย ๆ มีผลต่อพฤติกรรมสื่อสารของสมาชิกที่เป็นปัจจัยบุคคลในกลุ่ม ทั้งในเชิงปริมาณคือ 1. กลุ่มย่อยมีมักจะได้รับข่าวสารจากกลุ่มบ่อยครั้งและเร็วที่สุด ในเชิงคุณภาพข่าวสารของกลุ่มย่อยจะมีความน่าเชื่อถือและโน้มน้าวสมาชิกได้มากที่สุด 2. การตรวจสอบบทบาทและตำแหน่งว่าครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ และตำแหน่งที่มีอยู่ทำหน้าที่ได้ตามวัตถุประสงค์หรือ และต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร และ 3. การตรวจสอบคุณลักษณะที่เป็นหัวใจของความสัมพันธ์ในเครือข่าย ที่โรเจอร์ ระบุไว้ มี 4 ประการ ได้แก่ ความเชื่อมโยงประสานกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความหลากหลาย

ของความสัมพันธ์ และความเปิดเผยของความสัมพันธ์ หากพบความไม่เข้มแข็งความความสัมพันธ์เหล่านี้ ก็จะหากิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์

3) การพัฒนาระบบสื่อสารของเครือข่ายเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแยกเป็น 2 ระดับได้แก่ 1. การพัฒนาระบบสื่อสารในระดับกว้างเป็นการพัฒนาระบบสื่อสารเพื่อสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายเกษตรกร มีอย่างน้อย 2 ระบบ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเก็บข้อมูล โดยนำข้อมูลของแต่ละเครือข่ายมาจัดแผนที่หรือแผนผังเครือข่ายในภาพรวมระดับประเทศเพื่อช่วยให้บริหารจัดการเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการจัดระบบสารสนเทศ ควรมีหน่วยงานแกนกลางทำหน้าที่จัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ควรมียึดหลักการใช้งานได้ง่ายและแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง 2. การพัฒนาระบบสื่อสารภายในเครือข่าย จะยึดหลักการเพิ่มปริมาณและยกระดับคุณภาพ เช่น 1. การเพิ่มปริมาณและคุณภาพของสื่อบุคคล หรือที่เรียกว่า ผู้นำทางความคิด ซึ่งหมายความว่า ผู้ที่เคยรับสารสามารถเปลี่ยนเป็นผู้ที่ส่งสารได้ เพื่อบอกต่อข่าวสารได้ 2. การพัฒนาสื่อกิจกรรม เพราะสื่อกิจกรรมเป็นสื่อประเภทที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วม และสื่อสารประเภทนี้จะส่งผลต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่าย เช่น การดูงาน การสาธิต การจัดนิทรรศการ เป็นต้น และ 3. การปรับปรุงรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสาร หากพบว่ารูปแบบที่มีอยู่เป็นปัญหาของการไหลเวียนของข่าวสารหรือความถูกต้องของข้อมูล ก็อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารให้เหมาะสมต่อไป

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) กล่าวถึง กรณีตัวอย่างการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคการเกษตรรุ่นใหม่ ดังนี้

1) ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่าย มีการกำหนดเป้าหมายเป็นผู้ประกอบการ SMEs ภาคการเกษตรรุ่นใหม่ จำนวน 200 ราย โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้ประกอบการ SMEs ภาคการเกษตรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีความตั้งใจที่จะพัฒนากิจกรรมไปสู่ผู้ประกอบการมืออาชีพ จากนั้นได้มีการแสวงหากลุ่มเป้าหมาย โดยการประชาสัมพันธ์ รับสมัคร ชี้แจงแนวทาง ขั้นตอนการคัดเลือกผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ

2) ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย มีการกำหนดคณะกรรมการเครือข่ายในระดับเขตและจังหวัด กำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่ายและกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ

3) ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย มีการกำหนดกิจกรรม ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาเครือข่ายละแผนยกระดับความสามารถผู้ประกอบการ กิจกรรมด้านการส่งเสริมความรู้แก่สมาชิก กิจกรรมส่งเสริมการผลิต และกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด

4) ระยะขยายและเชื่อมโยงเครือข่าย การเชื่อมโยงภายใน มีการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่าย และภาคีหนุนเสริมจากการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มย่อยระดับจังหวัดและระดับเขต

การเชื่อมโยงภายนอก มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ หน่วยงานภาคเอกชนและ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีประเด็นการเชื่อมโยง ได้แก่ ด้านการเรียนรู้พัฒนาสมาชิก ด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านมาตรฐานสินค้า ด้านการตลาด เป็นต้น และมีรูปแบบการเชื่อมโยงในประเด็น ดังนี้ 1. การเชื่อมโยงและติดต่อประสานโดยตรง การทำกิจกรรมการต่าง ๆ เช่นการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือหน่วยงาน 2. การเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมเวทีสัญจรระดับเขต โดยหมุนเวียนระดับจังหวัด การเชื่อมโยงผ่านสังคมออนไลน์ เช่น การเชื่อมโยงผ่าน FACEBOOK LINE WEBSITE เช่น www.ysf4market.com และการเชื่อมโยงผ่านสื่อต่าง ๆ รายการวิทยุโทรทัศน์ การจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์

3.8 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่าย

สนธยา พลศรี (2550) กล่าวว่า การดำเนินงานของเครือข่ายจะประสบความสำเร็จ นั้นขึ้นอยู่กับ ปัจจัย 14 ประการ ดังนี้

- 1) ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งด้านจิตใจและความสามัคคีของสมาชิกเครือข่าย
- 2) สมาชิกมีขวัญ กำลังใจ และเจตนาารมณ์ร่วมกันที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จ
- 3) ความเสียสละของสมาชิกทั้งร่างกาย สติปัญญา และทุนทรัพย์หรือทรัพยากร
- 4) มียุทธศาสตร์ระบบการจัดการและการวางแผนที่ดีเหมาะสมกับสถานการณ์
- 5) มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายเป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ
- 6) ใช้กระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ
- 7) ผู้นำเครือข่ายวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี
- 8) สมาชิกเครือข่ายมีคุณภาพ ทุกคนมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว
- 9) กิจกรรมของเครือข่าย มีการจัดการอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน
- 10) สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย
- 11) มีการดำรงรักษาเครือข่ายเดิมไว้และขยายเครือข่ายใหม่เพิ่มเติมขึ้นตลอดเวลา
- 12) สมาชิกมีความจริงใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีความศรัทธาต่อเครือข่าย มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- 13) ระเบียบกฎเกณฑ์ของเครือข่ายมีความเหมาะสมกับสมาชิกและการดำเนินงานของเครือข่าย
- 14) มีทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงานของเครือข่าย มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) กล่าวถึง ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ กรณีตัวอย่าง การพัฒนาเครือข่าย ผู้ประกอบการ SMEs ภาคการเกษตรรุ่นใหม่ ดังนี้

- 1) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในกิจกรรมที่หลากหลายและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย และผ่านสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทาง
- 2) การพัฒนาจัดการเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเชื่อมโยงทั้งระดับจังหวัด ระดับเขต ระดับประเทศอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
- 3) การดำเนินการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าของ SMEs ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำในเชิงบูรณาการ
- 4) การมีแผนการดำเนินการพัฒนาสนับสนุนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และตรงตาม ความต้องการของเครือข่าย มีการจัดระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่าง ชัดเจน

3.8 ประโยชน์ของภาคีและเครือข่าย

กองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร (2565) กล่าวถึง ประโยชน์ของภาคี และเครือข่าย ดังนี้

- 1) กลุ่ม องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย มีการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับ องค์กรที่เคยเป็นคู่แข่งกันให้หันหน้าเข้าหากัน ผนวกความร่วมมือจนเป็นพันธมิตรที่เอื้อ ประโยชน์กัน
- 2) สร้างพลังอำนาจต่อรองระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มภายนอก
- 3) เกิดกระบวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพิ่มโอกาสในการแก้ไข ปัญหาที่ตรงจุดและทันสถานการณ์
- 4) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและยั่งยืน
- 5) ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน

จากการศึกษา แนวคิดของเครือข่าย ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรใน การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) ตอนที่ 3.1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ ได้แก่ ความหมายของเครือข่าย แปลงใหญ่ทุเรียน องค์ประกอบของแปลงใหญ่ทุเรียน กระบวนการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 2) ตอนที่ 3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร การดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

3) ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ ได้แบ่งปัญหาตามระยะพัฒนาการของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร แบ่งได้เป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

4) ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แบ่งปัญหาตามระยะพัฒนาการของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร แบ่งได้เป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

4. เครือข่ายการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

4.1 การสื่อสารของเครือข่ายในระบบเกษตรยังชีพ

จินดา ขลิบทอง (2564) ได้กล่าวว่า การสื่อสารของเครือข่ายในระบบเกษตรยังชีพเป็นการสื่อสารของเครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเป็นหลัก ไม่ต้องมีหน่วยงานภายนอกเข้าไปก่อสร้างให้เกิดขึ้น โดยมีประเภทของสื่อที่ควรใช้ โดยจัดลำดับความน่าจะมีประสิทธิภาพของสื่อตามลำดับ ดังนี้

1) สื่อบุคคล หมายถึงบุคคลภายในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรผู้นำที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาจากประสบการณ์ของตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกชุมชน เช่น เกษตรตำบล พัฒนาการ อนามัยตำบล เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเอกชน เป็นต้น

2) สื่อชุมชน หมายถึง ประเพณี วัฒนธรรม หรือสื่อชุมชนแบบใหม่ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ป้ายประกาศ เป็นต้น

3) สื่อกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เรื่องจากเกษตรที่ผลิตในระบบยังชีพยังต้องการความมั่นใจในการที่จะตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม โดยเฉพาะที่คิดหรือนำมาจากภายนอก เพราะถ้าหากเกิดความผิดพลาดในนวัตกรรม ย่อมหมายถึงการสูญเสียระบบยังชีพด้วยตนเอง

4) สื่อบูรณาการ หมายถึงการใช้สื่อหลาย ๆ ประเภทเชื่อมประสานกัน เพื่อให้เกิดความสามารถถ่ายทอดความรู้หรือความคิดใหม่ ๆ แก่เกษตรกร เช่น ศูนย์สารสนเทศชุมชน ที่เกษตรกรสามารถเข้ามาค้นข้อมูลเอกสารหรือพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ได้

5) สื่อมวลชน เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

4.2 การสื่อสารของเครือข่ายในระบบการเกษตรเชิงธุรกิจหรือธุรกิจการเกษตร

กมลรัฐ อินทรจันทร์ (2558) ได้ประมวลการสื่อสารของเครือข่ายในระบบธุรกิจการเกษตรที่เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

- 1) สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้ฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฐานข้อมูลระบบน้ำ ฐานข้อมูลระบบดิน ฐานข้อมูลเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น
- 2) สื่อสารมวลชน หมายถึง รายการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในทุกประเด็น ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร เป็นต้น
- 3) สื่อกิจกรรม หมายถึง การประชุม การสัมมนา การฝึกอบรม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในทุกประเด็น
- 4) สื่อบูรณาการ ในกระบวนการผลิตเกษตรสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับ การทำเกษตรครบวงจรที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาเป็นกลไกหลักในการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำเป็นระบบเครือข่ายฐานข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกสามารถเข้ามาใช้บริการได้
- 5) สื่อที่เป็นกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา การทำการเกษตรในระบบธุรกิจต้องเป็นเกษตรที่มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีสื่อเป็นกิจกรรมการวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญ

4.3 การสื่อสารของเครือข่ายในระบบการเกษตรยั่งยืน

จินดา ขลิบทอง (2564) ได้ให้แนวคิด การสื่อสารของเครือข่ายในระบบการเกษตรยั่งยืนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจาก 2 ระบบ ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนี้

- 1) การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการสื่อสาร โดยการบูรณาการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เนื่องจากสื่อแต่ละประเภทมีข้อเด่นข้อด้อยในตัวเอง จึงควรรนำสื่อต่าง ๆ มาใช้อย่างบูรณาการเพื่อทำให้เกิดผลต่อการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร
- 2) บทบาทสื่อบุคคลในเครือข่าย เป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ถือเป็นหัวใจหลักระบบเกษตรยั่งยืน ที่มีวิธีการสื่อสารโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- 3) บทบาทของสื่อท้องถิ่น สื่อชุมชน และสื่อเล็ก ๆ ในเครือข่าย ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ สื่อกิจกรรม นิทรรศการ การจัดประชุม สัมมนา เป็นต้น
- 4) ความสำคัญของเนื้อหาสาระ ระบบเกษตรยั่งยืนเป็นระบบเกษตรทางเลือกที่ยังต้องแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ อีกยาวนาน ดังนั้นปัจจัยด้านเนื้อหาสาระจึงเป็นส่วนสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง

5. ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ณรงค์ สมพงษ์ (2564) ได้ให้แนวคิด ทฤษฎี หลักการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ดังนี้

5.1 ทฤษฎีผลกระทบของสื่อเพื่อการพัฒนา

5.1.1 ทฤษฎีผลกระทบของสื่อ

เป็นทฤษฎีที่ค่อนข้างมีสถานะเป็นทฤษฎีกระแสหลักของยุคสื่อมวลชนแบบเดิม เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ โดยมีองค์ประกอบของทฤษฎี ดังนี้

- 1) ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีผลกระทบของสื่อ คือ ความเชื่อในอำนาจของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมา ใช้ทดสอบในกรณีศึกษาเท่านั้น สื่อประเภทใดมีอิทธิพลในการโน้มน้าวมากกว่ากัน และเป็นเพราะปัจจัยใด
- 2) จุดเน้นระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ในทฤษฎีผลกระทบของสื่อจะเชื่อว่าผู้ส่งสารเป็นผู้ที่เหนือกว่าผู้รับสารในทุกมิติ
- 3) จุดเน้นระหว่างสื่อกับสาร ในทฤษฎีผลกระทบของสื่อจะสนใจพลังของสื่อมากกว่าเนื้อหาของสาร
- 4) ลักษณะผลกระทบของสื่อ จะเป็นผลกระทบระยะสั้น คือ ได้ผลหลังจากการใช้สื่อทันที ได้ผลแบบโดยตรง คือ ได้ผลตามที่คุณส่งสารตั้งเป้าเอาไว้ รวมทั้งยังได้ผลครอบคลุมทุกเป้าหมาย และได้ผลตามลำดับขั้นของผลกระทบตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง K-A-P กล่าวคือ สื่อสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตั้งแต่ระดับความรู้ความเข้าใจ (Knowledge-K) ทักษะคติ (Attitude-A) จนถึงระดับพฤติกรรม (Performance-P)
- 5) ทิศทางของผลกระทบ สามารถให้ได้ทั้งผลกระทบด้านลบและผลกระทบด้านบวก

5.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

- 1) ข้อเสนอใหม่ของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่เกิดหลังทฤษฎีผลกระทบของสื่อ โดยสื่อจะทำหน้าที่นำเสนอต้นแบบ ที่อาจจะเป็นบุคคล การกระทำ เหตุการณ์ให้แก่บุคคล โดยเฉพาะเด็กในการเรียนรู้หรือเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กสังเกตเห็นจากสื่อมวลชน
- 2) ประเภทผลกระทบ ผลกระทบของสื่อไม่ได้กระทบเพียงแค่ผิวเผินแค่ ระดับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ และการกระทำเท่านั้น แต่อาจจะเป็นอิทธิพลระดับลึกซึ้ง เช่น เป็นแรงบันดาลใจ เป็นวีรบุรุษหรือวีรสตรี เป็นความซาบซึ้งความประทับใจ

3) ทิศทางของผลกระทบ ยังคงมีทิศทางทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ เนื่องจากอาจจะมีทั้งตัวอย่างที่ดี และตัวอย่างที่ผิด ๆ

4) อิทธิพลของผลกระทบของสื่อ ระยะทางระหว่างต้นแบบในสื่อมวลชนจนถึงพฤติกรรมเลียนแบบจากสื่อในขั้นตอนสุดท้ายนั้น ระหว่างกลางทางอาจประกอบด้วยหลายขั้นตอน และหากเกิดความล้มเหลวหรืออุปสรรคในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งในการเรียนรู้จากสื่อ ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

4.1.3 ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด

ทฤษฎีนี้มักจะเป็นที่รู้จักกันในนามของสำนักโทรนอนโต เนื่องจากกลุ่มนักทฤษฎีสำนักรู้ เช่น มาร์แชลแมคลูฮัน (Marshall McLuhan) ฮาร์โรลด์ อินนิส (Harold Innis) เป็นนักวิชาการอยู่ที่มหาวิทยาลัยโทรนอนโต ประเทศแคนาดา ถ้าเปรียบเทียบกับ 2 ทฤษฎีแรกในกลุ่มทฤษฎีที่ใช้สื่อเป็นตัวแปรต้น และมีความเชื่อในพลังของสื่อ ถือได้ว่าสำนักโทรนอนโตนั้นมีความเชื่อมั่นในพลังการเปลี่ยนแปลงของสื่ออย่างมากที่สุด ดังที่จะเห็นได้จากชื่อของกลุ่มที่บ่งบอกจุดยืนของทฤษฎี ที่เห็นว่า หากเมื่อใดที่มีการเปลี่ยนแปลงประเภทของสื่อแล้วก็จะส่งแรงกระเพื่อมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปถึงส่วนอื่น ๆ ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเกิดขึ้นหรือสลายไปของกลุ่มองค์กร เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันสังคม ด้านเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา ฯลฯ

5.2 ทฤษฎีด้านบุคคล กลุ่มและสังคมในการสื่อสาร

5.2.1 ทฤษฎีภาพสะท้อนในสื่อ

ที่มาของทฤษฎีภาพสะท้อนในสื่อมวลชนนั้น เป็นทฤษฎีที่ต่อยอดมาจากแนวคิดและทฤษฎีด้านวรรณกรรมศึกษา ที่มีความเชื่อเบื้องต้นว่า งานศิลปะหรือวรรณกรรมทั้งหลาย นั้น คือ การเลียนแบบโลกที่เป็นจริง ดังนั้น ศิลปะและวรรณกรรม จึงถูกอุปมาอุปไมยว่าเป็นเหมือนกระจกส่องให้เห็นความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้คน การกระทำ การดำเนินชีวิต สภาพแวดล้อม และอื่น ๆ การที่ทฤษฎีภาพสะท้อนในสื่อ ถูกจัดรวมอยู่ในกลุ่มที่ถือเอาสังคมเป็นตัวแปรต้น ก็เนื่องจากทฤษฎีภาพสะท้อนนั้นถือว่าต้องมีผู้คน เหตุการณ์ สิ่งของ สถานที่ในโลกแห่งความจริงเกิดขึ้นก่อน ถึงจะเกิดภาพสะท้อนในสื่อตามมาทีหลัง

5.2.2 ทฤษฎีบทบาทหน้าที่เชิงสังคมของสื่อ

1) ที่มาของทฤษฎี ทฤษฎีหน้าที่นิยมถือว่าเป็นทฤษฎีกระแสหลัก ในสาขาสังคมศาสตร์ของอเมริกาและ ก็เป็นทฤษฎีกระแสหลักในสาขานิเทศศาสตร์ของสหรัฐด้วยเช่นกัน ต้นกำเนิดของทฤษฎีหน้าที่นิยมนั้นเกิดจากทฤษฎีจิตวิทยาที่ว่าด้วย “ความต้องการ” ของทั้งบุคคล กลุ่ม สถาบันสังคม และ สังคม โดยรวม และเมื่อเกิดความต้องการขึ้นมาแล้ว ทุกหน่วยย่อยก็ต้องช่วยกันทำหน้าที่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการนั้นให้เต็มเต็ม

2) การวัดบทบาทหน้าที่ ในระดับการศึกษาวิจัยบทบาทหน้าที่ของสถาบัน สื่อมวลชนหรือสื่อทุกประเภท มีวิธีตรวจสอบอยู่ 3 วิธี โดยพิจารณาจากการดำเนินงาน การตั้งเป้าหมาย หรือ ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสถาบันนั้น ๆ

3) บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารต่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และหากเราต้องการจะประเมินว่า การสื่อสารนั้นได้ทำหน้าที่หรือไม่ ทำหน้าที่ดีหรือเปล่า เราก็ต้องทราบว่าการสื่อสารนั้นถูกมอบหมายบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง สำหรับเรื่องการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตรนั้น

กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2558) ได้ประมวลบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารต่อการพัฒนาการเกษตร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เพื่อยกระดับความรู้ความเข้าใจ และความสามารถเกี่ยวกับระบบการเกษตร ให้แก่เกษตรกรไม่ว่าจะเป็นระบบการผลิต ระบบการบริหารจัดการต่าง ๆ

- เพื่อให้ข่าวสารรายงานความก้าวหน้าด้านการเกษตร

- เพื่อเปิดโลกทัศน์ของเกษตรกรให้สามารถที่จะเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นรอบตัวได้อย่างเข้าใจ ทันทีทันใด สามารถเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ด้วยตนเอง

- เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

- เพื่อฝึกทักษะเกี่ยวกับระบบการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาใน ประเด็นต่าง ๆ ด้วยตนเอง

- เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรที่ตนเองดำรงอยู่

- เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการ บำรุงรักษา และฟื้นฟูธรรมชาติอย่างถูกวิธี

4) บทบาทหน้าที่ของสื่อประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากตัวประเด็นเรื่องการพัฒนาการเกษตรที่เป็นตัวกำหนดว่า การสื่อสารจะแสดงบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง ประเภทของสื่อก็เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่จะ เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องบทบาทหน้าที่ ซึ่งประเภทของสื่อก็มักจะหมายความถึง สื่อมวลชน เช่นเดียวกับกระบวนการที่ขับเคลื่อนการพัฒนา เช่น ทฤษฎีความทันสมัย ก็มักจะมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้แก่ สื่อมวลชน ในการสร้างสรรค์พัฒนาสังคม เป็นต้น

5) บทบาทหน้าที่เป็นระบบเปิด สำหรับทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารนั้น เป็นระบบที่เปิดต่อการสร้างสรรค์บทบาทหน้าที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้น การนำทฤษฎี บทบาทหน้าที่ของสื่อไปใช้ในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จึงสามารถสร้างสรรค์และยืดหยุ่น อยู่ได้ตลอดเวลา

5.2.3 ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ

1) ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นในราวช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังทฤษฎีผลกระทบของสื่อและหลังทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงสังคม ทฤษฎีนี้มีความสัมพันธ์ในเชิงตอบโต้กับทฤษฎีที่มีมาก่อนหน้า เมื่อเทียบกับทฤษฎีผลกระทบของสื่อ ซึ่งเชื่อว่า ผู้รับสารนั้นว่างเปล่า ไม่มีข่าวสารหรือความรู้ และเปิดรับสารจากผู้ส่งอย่างตั้งรับ (passive) ซึ่งถือว่าสื่อมีพลังอำนาจในการโน้มน้าวผู้รับสาร แต่ทฤษฎีการใช้ประโยชน์ฯ กลับไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงดังกล่าว เพราะเชื่อว่าผู้รับสารนั้นไม่ว่างเปล่า แต่มีข้อมูลความรู้อยู่แล้วในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีแบบแผนการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออย่างเอาการเอางาน (active)

2) ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการใช้ประโยชน์ฯ มีอยู่ 4 ประการ คือ

- พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ใช้นั้น เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายที่ผู้ใช้กำหนดขึ้นมาเองและกำหนดพฤติกรรมขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ไม่ใช่พฤติกรรมที่ถูกกำหนดมาจากฝ่ายผู้ส่งสาร

- พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ นั้น ผู้ใช้สื่อจะมีการเลือกใช้สื่ออยู่เสมอ จะไม่มีสื่อใดสื่อหนึ่งผูกขาด

- ต้องมีการสำรวจว่ามีความต้องการใช้สื่อประเภทไหน

- เมื่อเปิดใจเลือกรับสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งแล้ว หากสื่อไม่ตอบสนองความต้องการ ผู้ใช้สื่อก็จะหยุดใช้ และหาสื่อตัวใหม่ แต่หากสื่อแรกสามารถตอบสนองความต้องการได้แล้วก็จะใช้สื่อชิ้นต่อไป

3) ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อจากงานส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตร สำหรับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยการสื่อสารการเกษตรที่ใช้ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ นั้นมีหลากหลาย เริ่มตั้งแต่ตัวเกษตรกรเองที่อาจจะอยู่ในขั้นตอนของการแสวงหาข่าวสารเพื่อตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรของตนเอง หรือแม้จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรไป

5.3 ทฤษฎีการสื่อสารและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

5.3.1 ทฤษฎีสื่อแบบประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วม มาจากแหล่งความคิดสำคัญ 2 แหล่ง

1) ทักษะของเปาโล แฟร์ร การสื่อสารที่ใช้การเรียนการสอนนั้นมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกกับผู้เรียนได้ในทั้ง 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารทำหน้าที่ครอบงำจิตสำนึกต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น การสื่อสารในห้องเรียน การสื่อสารมวลชน แต่อีกด้านหนึ่ง คือ การสื่อสารสามารถเป็นเครื่องมือปลุกจิตสำนึกให้เข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ของตัวเอง เข้าใจสภาพแวดล้อม รวมทั้งหาทางแก้ไขจากปัญหา เช่น การเสวนา

2) ทักษะของยูเนสโก ได้ระบุระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้เป็น 3 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 การเข้าถึงสื่อ ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้ในฐานะ “ผู้รับสาร” ตามสิทธิขั้นพื้นฐานด้านการสื่อสาร และสื่อยังต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้จัดทำสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และมีการหาช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความต้องการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ

- ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงกว่าการเข้าถึง สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต การแพร่กระจาย การบริหารจัดการต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสารเป็นแนวคิดเรื่องสิทธิการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้น คือ “สิทธิที่จะส่งข่าวสาร”

- ระดับที่ 3 การบริหารจัดการด้วยตนเอง เป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นเจ้าของการสื่อสาร และดำเนินการตัดสินใจกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการ การวางแผน การลงมือดำเนินการด้วยตนเอง

5.3.2 คุณลักษณะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

1) การปรับเปลี่ยนแบบจำลองการสื่อสารเชิงการถ่ายทอดข่าวสารสู่การสื่อสารเชิงพิธีกรรม การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง จากผู้ส่งสารและผู้รับสารได้แยกบทบาทที่ขาดกันอย่างชัดเจน โดยในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้น จะมีการสลับบทบาทระหว่างกัน

2) การปรับเปลี่ยนเป้าหมายของการสื่อสาร จากแบบจำลองเดิมเป้าหมายของการสื่อสารนั้นจะเป็นการโน้มน้าวชักจูงผู้รับสารเป็นเป้าหมายหลัก แต่ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้น จะยกเลิกเป้าหมายของการโน้มน้าวดังกล่าว และเปลี่ยนไปสู่เป้าหมายแบบใหม่ ๆ เช่น เป้าหมายของการสื่อสารก็เพื่อสร้าง “ความร่วมมือกัน” ไม่ว่าจะจะเป็นความร่วมมือกันในแง่ความเข้าใจร่วมกัน ความรู้สึกร่วม ประสบการณ์ร่วม การร่วมมือกันกระทำการบางอย่าง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ เสริมสร้างความมั่นใจให้แก่คู่สื่อสาร เพื่อให้เห็นคุณค่าของตนเอง

3) ผู้ส่งสาร - ผู้รับสาร เนื่องจากในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้น มีการสลับเปลี่ยนการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารกันอยู่ตลอดเวลา ในการสื่อสารเช่นนี้ จึงมักไม่เรียก “ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร” แต่เรียกว่า “คู่สื่อสาร” ที่สะท้อนให้เห็นความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร สำหรับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนี้ ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารต้องพิจารณาในประเด็น ก็คือ ใครบ้างที่มีส่วนได้-ส่วนเสียกับเรื่องดังกล่าว และกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นได้เปิดช่องทางที่หลากหลายให้กลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับประเด็นดังกล่าว เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารนั้นอย่างครบถ้วนทุกกลุ่มหรือไม่ โดยหลักการพิจารณาผู้ส่งสาร - ผู้รับสาร-คู่สื่อสารนี้ เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เช่น การรับฟังประชามติ เป็นต้น

4) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม นั้น จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารจากแนวตั้ง มาสู่การสื่อสารในแนวนอนหรือแนวระนาบ เช่น การสื่อสารแบบเครือข่ายนั้น บุคคลหรือกลุ่มที่เข้าร่วม จะไม่มีใครมีอำนาจในการสั่งการ แต่จะใช้การไหลของข่าวสารแบบการปรึกษากันหรือและร่วมกันหา ข้อสรุปร่วมกัน

5) ทิศทางการไหลของข่าวสาร จะเป็นระบบเปิดให้มีการไหลของข่าวสารได้อย่างเสรี รอบทิศทาง ทั้งจากแนวนอนลงล่าง แนว ล่างขึ้นบน และแนวนอน ตัวอย่างที่แสดงการไหลของข่าวสารอย่างรอบทิศทางดังกล่าวก็เช่น การจัดผังรายการของวิทยุชุมชนที่เปิดให้มีการถ่ายทอดข่าวสารจากหน่วยงานรัฐไปสู่ชุมชน (บนลงล่าง) การส่งข่าวสารจาก ผู้ฟังไปยังสถานี (ล่างขึ้นบน) และการเป็นพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนเข้ามาแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (แนวนอน)

6) ระดับของการมีส่วนร่วม มีหลากหลายระดับ ตั้งแต่เป็นผู้ส่งสาร เป็นผู้ผลิต รายการ เป็นผู้แสดงเป็นผู้รับสาร หรือเป็นผู้ใช้สาร เป็นต้น และเนื่องจากการดำเนินงานในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม นั้น ประกอบด้วยหลายขั้นตอน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่วางแผนการสื่อสารที่จะวางแผนว่า ในแต่ละขั้นตอน จะมีใครเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

7) เนื้อหาสาร เนื่องจากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นการสื่อสารที่สามารถเสริมพลังให้แก่ผู้สื่อสารและการที่จะสามารถเสริมพลังดังกล่าวได้นั้น ลักษณะของเนื้อหาสารจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- เป็นเนื้อหาสารที่สอดคล้องทั้งในแง่ประเด็นและวิถีชีวิตของชุมชน ที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของชุมชน และชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้หรือทักษะต่าง ๆ

- เนื้อหานั้นจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ เพราะเนื้อหาของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจะต้องถูกนำมาแลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน ต้องนำมาแสวงหาความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย หากเป็นเนื้อหาที่ปรับเปลี่ยนไม่ได้ จะดำเนินการไม่ได้เลย

- เนื้อหาที่มีลักษณะแสดงอัตลักษณ์ของผู้สื่อสารเอง เช่น การใช้ภาษาของท้องถิ่นนั้น ๆ เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นแหล่งกำเนิดของความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีของตนเอง

8) ประเภทของสื่อ สื่อทุกประเภทสามารถนำมาใช้ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้ทั้งสิ้น เพียงแต่มีข้อสังเกตว่า สื่อบางประเภทอาจจะเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมมากกว่า สื่อบางประเภท เช่น หากเป็นสื่อมวลชนขนาดใหญ่ เช่น วิทยุของภาครัฐ โทรทัศน์ของภาครัฐ ฯลฯ โอกาสที่ประชาชนผู้รับสารจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้ก็มีค่อนข้างจำกัด โดยอาจจะมีส่วนร่วมได้เพียงระดับ “ผู้รับสารที่เอาการเอางาน” ด้วยการส่งข้อความสั้น (SMS) เข้าไปในรายการ หากเป็นสื่อชุมชน เช่น วิทยุชุมชนสื่อท้องถิ่น การประชุมหมู่บ้าน เวทีประชาคม ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากขึ้นหรือ

สื่อที่ไม่มีการสร้างส่วนร่วมเลย คือ สื่อนิทรรศการ สื่อการสาธิต เราอาจสรุปได้ว่าสื่อทุกประเภทไม่อาจปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ต้องขึ้นอยู่กับวิธีการออกแบบสื่อที่จะทำอย่างไรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้

9) ผลที่เกิดขึ้น จากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้น นอกจากจะทำให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ตั้งเอาไว้แล้ว ก็ยังทำให้เกิดผลสืบเนื่องอื่น ๆ ตามมา เช่น ความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของการสื่อสาร เนื่องจากผู้สื่อสารสามารถเข้าไปบริหารจัดการสื่อได้นั้นได้ ตัวอย่างเช่น ความรู้สึกที่ชาวบ้านมีต่อสื่อสถานที่ เช่น วัด โบสถ์ วิหารในหมู่บ้าน หรือความรู้สึกเป็นเจ้าของสื่อพื้นบ้าน โดยความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้ จะมีผลต่อเรื่องการทำนุบำรุงรักษาการสื่อสารนั้นให้ยั่งยืนยาวนานต่อไป นอกจากนั้น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงให้ปัจเจกบุคคลได้เกิดความรู้สึกผูกพัน ต่อประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้ลงไปสำรวจสภาพแวดล้อม จะทำให้เด็กได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสาร ได้รับรู้ข้อมูล จะสามารถสร้างความรู้สึกผูกพันให้เกิดขึ้นได้

5.4 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์

ณรงค์ สมพงษ์ (2564) ได้จำแนก เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์ โดยเน้นกลุ่มเทคโนโลยีที่อิงจากการใช้งานจริงและกลุ่มที่มีแนวโน้มจะสามารถนำมาปรับใช้ในงานด้านปฏิสัมพันธ์ในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ถูกจัดไว้ในกลุ่มนี้จะมีลักษณะเหมือนกันหนึ่งประการ คือ จะไม่มีการเผยแพร่ ส่งต่อ หรือใช้งานในรูปแบบของออนไลน์ แต่อาจจะใช้การส่งสัญญาณเพื่อเผยแพร่ในช่องทางอื่น ๆ ที่ทำได้และจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันเกิดขึ้น โดยจะเป็นในลักษณะของบุคคลสู่บุคคล หรือบุคคลสู่กลุ่ม โดยเทคโนโลยีสำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่

- วิทยุกระจายเสียง (radio) เป็นสื่อที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระในรูปแบบของเสียงที่ออกอากาศโดยเครื่องส่งวิทยุไปยังผู้รับที่มีเครื่องรับวิทยุในย่านความถี่ต่าง ๆ ที่กำหนดในแบบคลื่นเอเอ็ม (AM) และเอฟเอ็ม (FM) วิทยุเป็นสื่อสารสนเทศที่มีบทบาทในการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ห่างไกลครอบคลุมทั่วภูมิภาค เป็นสื่อที่มีราคาถูกจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน

- วิทยุโทรทัศน์ (television) เป็นสื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระในรูปแบบของภาพและเสียงที่ออกอากาศโดยเครื่องส่งสัญญาณไปยังผู้รับที่มีโทรทัศน์ ซึ่งมีอยู่หลากหลายรูปแบบในปัจจุบันโทรทัศน์ในหลายรายการ ได้มีการปรับรูปแบบโดยเพิ่มช่องทางในการออกอากาศเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของการถ่ายทอดสดออนไลน์ (ทั้งใน รูปแบบของเสียง และวิดีโอ) เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบและเนื้อหาที่อยู่ในลักษณะดั้งเดิมอยู่

2) กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ ที่จะรวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์ที่มีการใช้งานและเผยแพร่ในช่องทางที่พึ่งพาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ซึ่งเทคโนโลยีในกลุ่มนี้สามารถแบ่งประเภทได้อย่างซับซ้อนทั้งจากรูปแบบของตัวสื่อสารสนเทศเอง และรูปแบบการนำเสนอ โดยในที่นี้จะแบ่งเทคโนโลยีสารสนเทศในกลุ่มนี้ ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามรูปแบบการใช้งานของบุคคลในยุคปัจจุบัน ได้แก่

- เว็บไซต์ (website) หมายถึง หน้าเว็บเพจหลายหน้าซึ่งเชื่อมโยงกันผ่านทางไฮเปอร์ลิงก์ส่วนใหญ่ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ โดยทั่วไปจะให้บริการต่อผู้ใช้ฟรี แต่ในขณะเดียวกันบางเว็บไซต์จำเป็นต้องมีการสมัครสมาชิกและเสียค่าบริการเพื่อที่จะดูข้อมูลเว็บไซต์ เป็นสื่อสารสนเทศที่ทำงานได้ด้วยการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเผยแพร่และส่งต่อข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งข้อความตัวอักษร เสียงภาพ ทั้งยังสามารถส่งต่อไฟล์ข้อมูลประเภทต่าง ๆ ได้อีกด้วย

- สื่อสังคม (social media) หมายถึง การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในการตอบสนองความต้องการทางสังคม ที่มุ่งเน้นในการสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่าย หรือความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือมีกิจกรรมร่วมกัน โดยการบริการเครือข่าย สังคมออนไลน์จะให้บริการผ่านหน้าเว็บไซต์ และเปิดโอกาสให้มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้ใช้งานผ่าน อินเทอร์เน็ตจึงมีชื่อเรียกเครือข่ายประเภทนี้ว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” และเรียกสื่อที่ใช้เพื่อการติดต่อในเครือข่ายสังคมว่า “สื่อสังคม” ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในยุคปัจจุบัน โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น สามารถแบ่งตามประเภทของการใช้งานออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. เครือข่ายสังคมแสดงตัวตน (Identity Social Network) เครือข่ายสังคมประเภทนี้ใช้สำหรับให้ผู้ใช้งานได้มีพื้นที่ในการสร้างตัวตนขึ้นมาบนเว็บไซต์ และสามารถที่จะเผยแพร่เรื่องราวและความรู้ของตน ผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยลักษณะของการเผยแพร่อาจจะเป็นรูปภาพ วิดีโอ การเขียนข้อความ โดยสามารถที่จะเผยแพร่เรื่องราวและความรู้ ดังกล่าวด้วยการเขียนได้อย่างเสรี มี 2 รูปแบบ ได้แก่ บล็อก (blog) ที่เป็นเครื่องมือเสมือนกับการจดบันทึกประจำวัน (diary) หรือบันทึกรายละเอียดไว้ในบล็อกอย่างเปิดเผยเพื่อเก็บบันทึกเรื่องราว หรือเนื้อหาที่เขียนไว้โดยเจ้าของเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิด ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ หรือผู้ที่นำเสนอมุมมองและแนวความคิดของตนเอง และไมโครบล็อก (micro blog) เป็นเครือข่ายสังคมประเภทที่ให้ผู้โพสต์ข้อความสั้น ๆ ผ่านเว็บผู้ให้บริการ และสามารถกำหนดให้ส่งข้อความนั้น ๆ ไปยังโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ เช่น Facebook Twitter

2. เครือข่ายสังคมแสดงผลงาน (creative social network) เครือข่ายสังคมประเภทนี้ เป็นสังคมสำหรับผู้ใช้ที่ต้องการแสดงออกและนำเสนอผลงานของตนเองผ่านเว็บไซต์ที่จัดขึ้น โดยผู้ใช้สามารถแสดงผลงานได้ทั่วโลกผ่านเว็บไซต์ที่ให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอ รูปภาพ เพลง

โปรแกรมนำเสนอผ่านผู้ให้บริการเครือข่าย สังคมประเภทนี้ ได้แก่ YouTube, Podcast และ Instagram เป็นต้น

3 เครือข่ายสังคมความสนใจในสิ่งเดียวกัน (passion social network) เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ทำหน้าที่เก็บในสิ่งที่สนใจหรือชอบไว้บนเครือข่าย เช่น เป็นการสร้างที่คั่นหนังสือออนไลน์ (online bookmarking) มีแนวคิดเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเก็บที่คั่นหน้าเว็บเพจมาเก็บไว้บนเว็บไซต์ เพื่อที่จะได้เป็นการแบ่งปันให้กับคนที่มีความชอบในเรื่องเดียวกัน ตัวอย่างผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมประเภทนี้ เช่น Digg, Zick, Ning, delicio.us, Catchh และ Reddit เป็นต้น

4. เครือข่ายสังคมแหล่งข้อมูลหรือความรู้ (data or knowledge social network) เป็นเครือข่ายสังคมที่เป็นเว็บรวบรวมข้อมูล ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นผู้เข้ามาเขียนหรืออัปโหลดไฟล์เนื้อหาทางวิชาการไว้ ส่วนใหญ่มักเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพ หรือ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ต้องการแสดงผลงานของตนเองเป็นเครือข่ายทำงานร่วมกันต้องการความคิด ความรู้ และการต่อยอดจากผู้ใช้ที่เป็นผู้มีความรู้ เพื่อให้ความรู้ที่ได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเกิดการพัฒนาตัวอย่างผู้ให้บริการเครือข่ายประเภทนี้ Wikipedia และ Google Maps เป็นต้น

5. เครือข่ายสังคมเสมือนจริง (virtual reality social network) เครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทนี้ที่ใช้อย่างแพร่หลาย ยังมีเป็นกลุ่มเกมออนไลน์ (online games) ที่มีลักษณะเป็นวิดีโอเกมที่ใช้ผู้เล่นสามารถเล่นร่วมกันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ มีลักษณะเป็นเกม 3 มิติที่ผู้ใช้นำเสนอตัวตนตามบทบาทในเกม ผู้เล่นสามารถติดต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้เล่นคนอื่น ๆ เสมือนอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง สร้างความรู้สึกร่วมเหมือนได้มีสังคมของผู้เล่นที่ชอบในแบบเดียวกัน

6. เครือข่ายสังคมเพื่อการประกอบอาชีพ (professional social network) เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการทำงานในอาชีพต่าง ๆ โดยจะเป็นการนำประโยชน์จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ มาใช้ในการเผยแพร่ประวัติผลงานของตนเอง และสร้างเครือข่ายเข้ากับผู้อื่น นอกจากนี้บริษัทที่ต้องการคนมาร่วมงาน สามารถเข้ามาหาข้อมูลจากประวัติของผู้ใช้ที่อยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้ โดยผู้ให้บริการเครือข่าย สังคมออนไลน์ประเภทนี้ได้แก่ เว็บไซต์หางาน และจ้างงานต่าง ๆ

7. เครือข่ายสังคมการประชุมออนไลน์ (conference social network) เป็นเครือข่ายสังคมที่ใช้การเชื่อมต่อกันระหว่างเครื่องผู้ใช้ด้วยกันเองโดยตรง ผ่านโปรแกรมที่สร้างขึ้นเฉพาะโดยอาจเป็นการพูดคุยกันเฉพาะบุคคล หรือเป็นกลุ่มผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการสื่อสารหรือแบ่งปันข้อมูล ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และตรงถึงผู้ใช้ทันที ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทนี้ ได้แก่ Skype, Zoom Meeting และ Google Meet เป็นต้น

จากการศึกษา ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรในการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้ตามวัตถุประสงค์ ใน ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ และด้านการเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

พอพันธ์ อูยานนท์ (2561) ได้ศึกษา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม : กรณีศึกษาพื้นที่การปลูกทุเรียนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ร้อยละ 39.3 เกษตรกร ผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการปลูกทุเรียนมานานกว่า 21 ปีขึ้นไป และร้อยละ 77.3 มีการทำสวนมาแต่บรรพบุรุษ

นที สุขเกษม (2561) ได้ศึกษา พลวัตของพื้นที่สวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรีและผลกระทบต่อปัจจัยการคงอยู่ของสวนทุเรียนจากการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่เกษตรกรรม พบว่า สวนทุเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะแบ่งแยกออกจากกันเป็นแปลงย่อยหลายแปลง โดยสวนทุเรียนมักจะติดกับพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะโครงการหมู่บ้านจัดสรร ห้างร้าน โรงงานต่าง ๆ และมีการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยประเภทจัดสรรบนพื้นที่เกษตรกรรมเดิมและพบว่าการซื้อขายทุเรียน ยังคงมีการซื้อขายกันเป็นลูก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทุเรียนนทียังคงได้รับการตอบรับด้วยดีมาโดยตลอด ซึ่งการรับประกันทุเรียนจะเริ่มจากการรับประกัน รูปลักษณ์ภายนอกจนถึงคุณภาพทุเรียนที่จะต้องเป็นทุเรียนที่แก่จัดเท่านั้น

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสภาพการเชื่อมโยงเครือข่าย

พอพันธ์ อูยานนท์ (2561) พบว่า มาตรการของภาครัฐในการส่งเสริมอนุรักษ์และฟื้นฟูการปลูกทุเรียนมีการดำเนินการมากขึ้นอย่างชัดเจน หลังสถานการณ์น้ำท่วมใหญ่เมื่อ ปี พ.ศ. 2554 ทั้งการดำเนินการตามภารกิจของทั้งหน่วยงานกลาง คือ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีการการอบรมเกี่ยวกับการผลิต การจัดมหรรมทุเรียน

ศิริชัย สารมนัส (2563) ได้ศึกษา การพัฒนาระบบเฝ้าสังเกตการแทรกตัวของน้ำเค็มสำหรับพื้นที่ปลูกทุเรียนจังหวัดนนทบุรี กล่าวว่า ปัญหาการแทรกตัวของน้ำเค็มเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยาส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัดนนทบุรี และพื้นที่ภาคกลางตอนล่างหลายจังหวัด

ปัญหาดังกล่าวทำให้พืชผลทางการเกษตรมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงและทำให้เกิดความเสียหายเกษตรกรสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี จึงต้องวัดคุณภาพก่อนนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงค่าความเค็มเกินมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการแจ้งเตือนค่าความเค็มเกินมาตรฐานจาก อาสาสมัครเกษตรกรในกลุ่มไลน์ของเกษตรกรในทุก ๆ วัน

รัตนภรณ์ เรพล (2563) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตรของจังหวัดสระบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากที่สุด มีการเชื่อมโยงด้านข้อมูลข่าวสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รองลงมา มีการเชื่อมโยงด้านข้อมูลวิชาการ/นวัตกรรมใหม่ น้อยที่สุด มีการเชื่อมโยงด้านองค์ความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวิธีการเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารโดยตรงผ่านการพูดคุยผ่านโทรศัพท์ รองลงมา ใช้วิธีการประชุม/สัมมนา และน้อยที่สุด ใช้วิธีการพบปะ/เยี่ยมเยียน ส่วนการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสารสนเทศ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีติดต่อ สื่อสารทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Webpage Facebook Line

สมพร รามเนตร (2562) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ มันสำปะหลัง ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การบริหารจัดการแปลงใหญ่ด้านการจัดการองค์กร มีการจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การคัดเลือกโครงสร้างของกลุ่ม เช่น ประธาน รองประธาน เภรัญญิก และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น และมีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อใช้ในการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน รองลงมา มีการแบ่งงานกันทำโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย และกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีการกำหนดวิธีการ ติดต่อกันระหว่างสมาชิกกลุ่มใหญ่ และสมาชิกกลุ่มย่อย เช่น Facebook Line โทรศัพท์ หรือการประชุม เป็นต้น

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่าย

รัชนิกร อินทเชื้อ (2564) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและปัจจัยด้านกระบวนการจัดการส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ปัจจัยด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ และปัจจัยด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น

ทักษญา สง่าโยธิน (2560) ได้ศึกษา ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเรียงระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่พบมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ต้องมีภาวะความเป็นผู้นำครอบคลุมกับการบริหารธุรกิจ 2) มีความสามัคคีในกลุ่ม การมีส่วนร่วมและความผูกพัน 3) ระบบการบริหารจัดการที่ดี มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โปร่งใส 4) เงินทุน ต้องจัดหาเงินทุนในหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน 5) การสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งด้านความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม 6) ทักษะ ความสามารถในการผลิต รวมถึงนวัตกรรมการผลิตและการพัฒนา

นำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ 7) การสร้างเครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือและ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา 8) การพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถ 9) การมีตลาดรองรับที่แน่นอน 10) การทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย และความโปร่งใส 11) ระบบการสื่อสาร 12) ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ สวยงาม ตรงความต้องการของผู้บริโภค 13) การจัดเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ ให้มีความพอเพียงในการผลิต และมีการพัฒนาระบบการ ผลิตอย่างต่อเนื่อง 14) มุ่งส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากร ท้องถิ่นเพื่อการ ลดต้นทุน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ 15) การปฏิบัติ ตามกฎระเบียบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

กิตติพงษ์ รุ่งงาม (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ ศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่ ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่ม สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานกับหน่วยงานภายนอก สามารถสร้างความ สามัคคีให้เกิดในกลุ่ม รับฟังและเคารพความคิดเห็นของสมาชิก

ภิชาติ เพชรนาม (2564) ได้ศึกษา การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของ เกษตรกร ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ในการส่งเสริมเครือข่าย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การสร้างและพัฒนาผู้นำ รองลงมา การสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง และการจัดเวทีให้สมาชิก เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ

ปวีรศา นาคเพ็ญ (2565) ได้ศึกษา เงื่อนไขความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน ในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบว่า เงื่อนไขการประสบความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน มีเงื่อนไขด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มที่มีการวางแผนการดำเนินงานและ การคัดเลือกคณะกรรมการให้ตรงกับความสามารถ

พิชญา สุรพลชัย (2562) ได้ศึกษา การนำเสนอกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมพลัง อำนาจเครือข่ายเกษตรกรหมอนไหมบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า กลุ่มเกษตรกรหมอนไหมที่ประสบ ความสำเร็จ จะมีการดำเนินงานโดยใช้การสื่อสารแบบ 2 ทาง โดยที่ประธานกลุ่ม มักจะเป็นตัวกลาง ในการสื่อสารภายในกลุ่มผ่านเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ และมีการปรับตัวโดยใช้ช่องทางสื่อสาร ผ่านสังคมออนไลน์ ในการประชาสัมพันธ์ อีกทางหนึ่ง เช่น Line Facebook เป็นต้น โดยที่เนื้อหา ของพูดคุยเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการของกลุ่ม การรายงานสถานการณ์ต่าง ๆ หรือถ่ายทอดความรู้

มนชนก อุปะทะ (2566) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่า รูปแบบของการกระจายข่าวสารและแจ้ง ข่าวสารต่าง ๆ ใช้รูปแบบการติดต่อข่าวสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน โดยในกลุ่มใช้รูปแบบของการบอก

ต่อกันและใช้การโทรศัพท์ Line, Facebook ในการนัดติดต่อ การพูดคุยและประชาสัมพันธ์ข่าวสารภายในกลุ่มให้ทราบ

ธิดารัตน์ บุญเต็ม (2564) ได้ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนบ้านฮ้าง ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนจะมีประสบการณ์ มีทักษะความชำนาญ และภูมิปัญญาที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้น การประชุม พบปะพูดคุย จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการทำงานเกษตร และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

ลักขณา อินทร์บึง (2566) ได้ศึกษา ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้ยึดหลักการดำเนินงานคือ 1) หลักความซื่อสัตย์ซึ่งกันและกัน 2) หลักความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) หลักความเสียสละซึ่งกันและกัน และ 4) หลักความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความราบรื่นและความสบายใจในการทำงานร่วมกัน

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย

อภิชาติ เพชรนาม (2564) พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีปัญหา มากที่สุดใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาคำความต้องการและจุดรวม 2) ขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพ ที่ดีระหว่างสมาชิก 3) ขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้รุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรในแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่จะวัยที่มีอายุมากและมีผู้สูงอายุ ทำให้ขาดการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ให้กับกลุ่ม รวมทั้งการประชุมหรือดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้การดำเนินการกลุ่มขาดเป้าหมายและทิศทางที่จะดำเนินการต่อไป

মনชนก อุปะทะ (2566) พบว่า การบริหารจัดการแปลงใหญ่ ยังไม่ได้มีการวางแผนในการดำเนินงานของกลุ่มที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานภายในกลุ่ม ไม่มีการประชุมและวางแผนประจำปี ไม่แน่นอน ไม่มีการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจน ไม่มีการวางแผนด้านการตลาด ที่ชัดเจน

นที สุขเกษตร (2561) ได้ศึกษา พลวัตของพื้นที่สวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรี และผลกระทบต่อปัจจัยการคงอยู่ของสวนทุเรียนจากการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่เกษตรกรรม พบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียนล้วนแต่เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น ไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำสวน ดังนั้น จึงพบเห็นสวนทุเรียนเก่าถูกทิ้งร้าง บางครั้งก็มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านอื่น ๆ หรือส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานชาวสวนทุเรียนที่เข้ามาปรับปรุงพื้นที่ดั้งเดิมตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การทำร้านค้า และโฮมสเตย์

ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2564) ได้ศึกษา การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้สูงอายุคุณค่าและความท้าทายในสังคมเมืองยุคสมัยใหม่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองจากการขยายตัวของชุมชนเมือง มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี ที่มีการขายที่ดิน

แล้วอพยพโยกย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมลดลง การประกอบอาชีพมีเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพรับราชการและรับจ้างทั่วไปมากขึ้น

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวทางการพัฒนาเครือข่าย

เดือนเพ็ญ คำพวง (2559) ได้ศึกษา กระบวนการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่การทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สมาชิกเครือข่ายควรมีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีศักยภาพมากขึ้น การเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการรูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความรู้ความสามารถในด้านการท่องเที่ยว และการให้บริการเครือข่ายควรมีการขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากขึ้น

วชิราภรณ์ สังข์ทอง (2563) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืน พบว่า กิจกรรมหลัก ๆ ที่ควรส่งเสริมเครือข่าย ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหา และการทำเกษตรกรรมยั่งยืนที่ประสบความสำเร็จ 2) การตลาด เช่น กลยุทธ์การจำหน่าย การสร้างแรงจูงใจในการซื้อสินค้า 3) การทำข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างเกษตรกรในการปลูกพืชแต่ละชนิดหมุนเวียนเพียงพอกับผู้บริโภค 4) การประชุมระดม ความคิดเห็นระหว่างเกษตรกรหน่วยงานของท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การขยายฐานความรู้เกษตรกรรมให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ 5) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือโรงเรียนเกษตรกรเพื่อขยายความรู้สู่บุตรหลานจะลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเขตเมือง

รัตนาภรณ์ เรพล (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร ในระดับมากที่สุด แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ 1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ สมาชิกเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกันและทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกันเป็นเครือข่าย และมีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เช่น รายชื่อสมาชิก บันทึกการประชุมต่าง ๆ 2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ เครือข่ายต้องทำการสร้างช่องทางสำหรับติดต่อสื่อสารหรือประสานงาน 3. ระยะการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ สมาชิกเครือข่ายต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน 4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ เครือข่ายจะต้องมีการติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

ประกอบ มีโคตรกอบ (2564) ศึกษา การสร้างเครือข่ายการพึ่งตนเองของเกษตรกร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่ายเกษตรกรที่จะพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน ประกอบด้วย 1. มีการรับรู้ มุมมองที่เหมือนกัน 2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3. มีความสนใจหรือผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมของ สมาชิกทุกคนในเครือข่าย 5. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6. การเกื้อหนุนพึ่งพากัน 7. การมี ปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมา ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรในการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในจังหวัดนนทบุรี สามารถกำหนดตัวแปรการศึกษา ดังนี้

- 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ประสบการณ์การในการปลูกทุเรียน และตำแหน่งในกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน
- 2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ รายได้จากการผลิต ทุเรียน ต้นทุนการผลิตทุเรียน พื้นที่การผลิตทุเรียน รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน ราคาผลผลิตทุเรียน ช่องทางการจำหน่ายทุเรียน และการส่งเสริมการจำหน่ายผลผลิตทุเรียน
- 3) สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ การเชื่อมโยง ด้านกิจกรรมการพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่าย แปลงใหญ่ทุเรียน และการเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ความหมายของเครือข่าย แปลงใหญ่ทุเรียน องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ ทุเรียนและการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร การดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วม
- 6) ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในระยะต่าง ๆ ได้แก่ ระยะ เติบโตการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนิน กิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 7) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในระยะต่าง ๆ ได้แก่ ระยะเตรียมการ ก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (population)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้งหมด 5 แปลง จำนวน 276 ราย (ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, pp. 725-727 อ้างถึงในเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564, น.5-38) ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 276 ราย

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{276}{1+276(0.05)^2} \\ &= 163.31 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงเท่ากับ 164 ราย คิดเป็นร้อยละ

59.4 ของประชากรทั้งหมด

1.2.3 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้ขนาดตัวอย่างในการวิจัย 164 ราย โดยเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ที่มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการ ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และประชาสัมพันธ์ แปลงละ 6 ราย รวม 30 ราย ส่วนสมาชิก 134 ราย จะสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนตามจำนวนสัดส่วนของประชากรในแต่ละแปลง

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	แปลงใหญ่ทุเรียน	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)	คณะกรรมการ (ราย)	สมาชิก (ราย)
1	อำเภอเมืองนนทบุรี	132	78	6	72
2	อำเภอบางกรวย	56	33	6	27
3	อำเภอบางใหญ่	43	26	6	20
4	ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด	22	13	6	7
5	ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด	23	14	6	8
รวม		276	164	30	134

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ เครื่องมือวิจัย การสร้างและทดสอบเครื่องมือวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ชนิดของเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured interview) ทั้งแบบเลือกตอบ และคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

ประกอบด้วย ประเด็นคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกแบบคำตอบเดียวหรือเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือแบบเติมคำลงในช่องว่าง โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอนย่อย ดังนี้

ตอนย่อยที่ 1.1 การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกทุเรียน และตำแหน่งในแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนย่อยที่ 1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ รายได้ การผลิตทุเรียน ต้นทุนการผลิตทุเรียน พื้นที่การผลิตทุเรียน รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน ราคาทุเรียน ช่องทางการจำหน่ายทุเรียน และการส่งเสริมการจำหน่ายทุเรียน

ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ประกอบด้วย ประเด็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบตามสภาพการเชื่อมโยง ได้แก่ ด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และด้านองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ประกอบด้วย ประเด็นคำถามแบบปลายปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอนย่อย ดังนี้
ตอนย่อยที่ 3.1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน จำนวน 20 ข้อ และกำหนดคะแนนเป็น 2 ระดับ ดังนี้

0 คะแนน คือ ตอบไม่ถูกต้อง

1 คะแนน คือ ตอบถูกต้อง

ตอนย่อยที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ประกอบด้วย ประเด็นคำถามปลายปิดด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร การดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วม ซึ่งกำหนดคะแนน เป็น 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ดังนี้

- | | | |
|---|---------|---------------------------|
| 1 | หมายถึง | เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด |
| 2 | หมายถึง | เห็นด้วยในระดับน้อย |
| 3 | หมายถึง | เห็นด้วยในระดับปานกลาง |
| 4 | หมายถึง | เห็นด้วยในระดับมาก |
| 5 | หมายถึง | เห็นด้วยในระดับมากที่สุด |

ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ประกอบด้วย ประเด็นคำถามปลายปิดที่เกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยแบ่งเป็น ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ซึ่งกำหนดคะแนน เป็น 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ดังนี้

1	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
3	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
5	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ประกอบด้วย ประเด็นคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอนย่อย ดังนี้

ตอนย่อยที่ 5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ประกอบด้วย ประเด็นคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยแบ่งเป็น ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนย่อยที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ประกอบด้วย ประเด็นคำถามปลายปิดที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยแบ่งเป็น ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ซึ่งกำหนดคะแนน เป็น 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ดังนี้

1	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
3	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
5	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้อง และสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโครงสร้างคำถาม คำตอบ และปรับปรุง แก้ไข ให้คำแนะนำ หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน แบบวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
 นิยามปฏิบัติการ

$$\frac{\sum R}{n} \text{ แทน ผลบวกของคะแนนผู้เชี่ยวชาญ} \\
 n \text{ แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้างเครื่องมือวิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ไพบุรณ์ คณะเศรษฐพรรค์ (2561, น. 6-42) โดยแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหารวม เท่ากับ 0.99 แสดงว่าข้อคำถามเหล่านั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้

2) การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัย จำนวน 30 ราย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบค่าความเที่ยงแบบวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งมีสูตร

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

โดย	α	หมายถึง	ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัด
	K	หมายถึง	จำนวนข้อคำถาม
	S_i^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อคำถาม
	S_t^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนทั้งหมด

จากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยมีค่า Alpha = 0.968

ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยมีค่า Alpha = 0.883

ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยมีค่า Alpha = 0.836

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564, น. 58) กล่าวถึง ความเที่ยงที่เหมาะสม จาก Carnines และ Zeller แนะนำว่า โดยทั่วไปแล้วค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 จึงจะสรุปได้ว่า เป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยงหรือค่าความน่าเชื่อถือที่ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ จำนวน 164 ราย เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในจังหวัดนนทบุรี เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2567 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1) กำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประจำตำบล และเกษตรกรผู้นำ เพื่อนัดสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในการให้ข้อมูล

2) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เช่น ปากกา แบบสัมภาษณ์

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนโดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1) แนะนำตัวผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์
- 2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทราบและชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน
- 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์โดยได้อธิบายคำถามที่มีในแบบสัมภาษณ์ ใช้คำอธิบายที่ให้ผู้สัมภาษณ์เข้าใจง่าย และพยายามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นของแบบสัมภาษณ์

3.3 เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 2) กล่าวขอบคุณผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของแปลงใหญ่ทุเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายของแปลงใหญ่ทุเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนย่อยที่ 3.1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน การแปลสภาพความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ พิจารณาจากข้อมูลการเลือกตอบ (ถูกหรือไม่ถูก) โดยกำหนดเกณฑ์การวัด ให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบไม่ถูกเท่ากับ 0 มีจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 20 คะแนน ซึ่งนำมาจัดระดับความรู้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ตอบถูกต้อง 1 – 4 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายระดับน้อยที่สุด
 ตอบถูกต้อง 5 - 8 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายระดับน้อย
 ตอบถูกต้อง 9 - 12 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายระดับปานกลาง
 ตอบถูกต้อง 13 - 16 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายระดับมาก
 ตอบถูกต้อง 16 – 20 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายระดับมากที่สุด

ตอนย่อย 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน แบ่งเป็น 5 ระดับ จากการจัดช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น

- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของคะแนนปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน แบ่งเป็น 5 ระดับ จากการจัดช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนย่อยที่ 5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ตอนย่อยที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน แบ่งเป็น 5 ระดับ จากการจัดช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น

- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

1.1 การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกทุเรียน และตำแหน่งในแปลงใหญ่ทุเรียน ปรากฏดัง ตารางที่ 4.1 ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

n = 164

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	89	54.3
หญิง	75	45.7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 164

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	1	0.6
41 – 50	5	3.1
51 – 60	34	20.7
61 – 70	66	40.2
71 – 80	52	31.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 81	6	3.7
ต่ำสุด = 29 ปี สูงสุด = 90 ปี ค่าเฉลี่ย = 66.45 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.056		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น	14	8.5
ประถมศึกษาตอนปลาย	17	10.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	12.2
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	32	19.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	19	11.6
ปริญญาตรี	55	33.5
อื่น ๆ (ปริญญาโท)	7	4.3
4. ประสบการณ์การในการปลูกทุเรียน (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	35	21.3
11 – 20	75	45.7
21 – 30	30	18.3
31 – 40	13	8.0
มากกว่า 40 ขึ้นไป	11	6.7
ค่าต่ำสุด = 5 ปี ค่าสูงสุด = 60 ปี ค่าเฉลี่ย = 21.13 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.385		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 164

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
5. ตำแหน่งในแปลงใหญ่ทุเรียน		
ประธาน	5	3.0
รองประธาน	10	6.1
เลขานุการ	5	3.0
เหรัญญิก	5	3.0
ประชาสัมพันธ์	5	3.0
สมาชิก	134	81.9

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า

1.1.1 เพศ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 54.3 เป็นเพศชาย และร้อยละ 45.7 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 40.2 มีอายุระหว่าง 61 – 70 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.7 มีอายุระหว่าง 71 – 80 ปี ร้อยละ 20.7 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 3.7 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 81 ปี ร้อยละ 3.1 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และร้อยละ 0.6 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยเกษตรกร มีอายุต่ำสุด 29 ปี และมีอายุสูงสุด 90 ปี อายุเฉลี่ย 66.45 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 33.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 19.5 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 12.2 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.6 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 10.4 จบการศึกษาประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 8.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.3 จบการศึกษาระดับปริญญาโท

1.1.4 ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 45.7 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ระหว่าง 11 - 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.3 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 18.3

มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 8.0 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ระหว่าง 31 - 40 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.7 มีประสบการณ์ในปลูกทุเรียน มากกว่า 40 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนน้อยที่สุด 5 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนมากที่สุด 60 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน เฉลี่ย 21.13 ปี

1.1.5 ตำแหน่งในแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนใน จังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 81.9 เป็นสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 6.1 เป็นรองประธาน ร้อยละ 3.0 เป็นประธาน ร้อยละ 3.0 เป็นเลขานุการ ร้อยละ 3.0 เป็นเหรัญญิก และร้อยละ 3.0 เป็นประชาสัมพันธ์

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ รายได้การผลิต ทุเรียน ต้นทุนการผลิตทุเรียน พื้นที่การผลิตทุเรียน รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน ราคาทุเรียน ช่องทาง การจำหน่ายทุเรียน และการส่งเสริมการจำหน่ายทุเรียน ปรากฏดัง ตารางที่ 4.2

n = 164

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. รายได้การผลิตทุเรียน ในปี พ.ศ. 2566 (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	38	23.2
20,001 – 40,000 บาท	31	18.9
40,001 – 60,000 บาท	23	14.0
60,001 – 80,000 บาท	20	12.2
80,001 – 100,000 บาท	12	7.3
มากกว่า 100,000 บาท ขึ้นไป	40	24.4
ต่ำสุด = 2,5000 บาท สูงสุด = 625,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 88,816.97 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 109,482.451		

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 164

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2. ต้นทุนการผลิตทุเรียน ในปี พ.ศ. 2566 (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	59	36.0
10,001 – 20,000 บาท	65	39.6
20,001 – 30,000 บาท	21	12.8
30,001 – 40,000 บาท	6	3.7
40,001 – 50,000 บาท	4	2.4
มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	9	5.5
ต่ำสุด = 3,333 บาท สูงสุด = 160,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 19,330.27 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 19,471.559 บาท		
3. พื้นที่การผลิตทุเรียน (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ไร่	68	41.5
1.1 – 2.0 ไร่	36	21.9
2.1 – 3.0 ไร่	28	17.1
3.1 – 4.0 ไร่	13	7.9
4.1 – 5.0 ไร่	8	4.9
มากกว่า 5.0 ไร่ ขึ้นไป	11	6.7
ค่าต่ำสุด = 0.25 ไร่ ค่าสูงสุด = 14 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 2.3091 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.06926 ไร่		
4. รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จำหน่ายเป็นผล	163	99.4
จำหน่ายลักษณะแกะเนื้อพร้อมรับประทาน	15	9.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 164

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
5. ช่องทางการจำหน่ายทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แหล่งผลิตทุเรียน	150	92.0
ตลาด	9	5.5
ห้างสรรพสินค้า	9	5.5
พ่อค้าคนกลาง	23	14.1
ออนไลน์ (FACEBOOK)	28	17.2
6. การส่งเสริมการจำหน่ายทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ป้ายโฆษณาบริเวณแหล่งผลิต	16	9.8
โฆษณาภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์	29	17.7
ส่วนลด	2	1.2
การรับประกันสินค้า	159	97.0

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า

1.2.1 รายได้การผลิตทุเรียน ในปี พ.ศ. 2566 (บาท/ไร่) พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 24.4 มีรายได้การผลิตทุเรียนมากกว่า 100,000 บาทต่อไร่ ขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 23.2 มีรายได้การผลิตทุเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 18.9 มีรายได้การผลิตทุเรียนระหว่าง 20,001 - 40,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 14.0 มีรายได้การผลิต ทุเรียนระหว่าง 40,001 - 60,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 12.2 มีรายได้การผลิต ทุเรียนระหว่าง 60,001 - 80,000 บาทต่อไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 7.3 มีรายได้การผลิตทุเรียนระหว่าง 80,000 - 100,000 บาทต่อไร่ โดยรายได้การผลิตทุเรียน เฉลี่ย 88,816.97 บาทต่อไร่

1.2.2 ต้นทุนการผลิตทุเรียน ในปี พ.ศ. 2566 (บาท/ไร่) พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ไร่ละ 39.6 มีต้นทุนการผลิตทุเรียนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาทต่อไร่ รองลงมา ไร่ละ 36.0 มีต้นทุนการผลิตทุเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อไร่ ไร่ละ 12.8 มีต้นทุนการผลิตทุเรียนระหว่าง 20,001 – 30,000 บาทต่อไร่ ไร่ละ 5.5 มีต้นทุนการผลิตทุเรียนมากกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อไร่ ขึ้นไป ไร่ละ 3.7 มีต้นทุนการผลิตทุเรียนระหว่าง 30,001 – 40,000 บาทต่อไร่ และน้อยที่สุด ไร่ละ 2.4 มีต้นทุนการผลิตทุเรียนระหว่าง 40,000 - 50,00 บาทต่อไร่ โดยต้นทุนการผลิตทุเรียน เฉลี่ย 19,330.27 บาทต่อไร่

1.2.3 พื้นที่การผลิตทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ไร่ละ 41.5 มีพื้นที่การผลิตทุเรียน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ไร่ รองลงมา ไร่ละ 21.9 มีพื้นที่การผลิตทุเรียน ระหว่าง 1.1 - 2.0 ไร่ ไร่ละ 17.1 มีพื้นที่การผลิตทุเรียน ระหว่าง 2.1 - 3.0 ไร่ ไร่ละ 7.9 มีพื้นที่การผลิตทุเรียนระหว่าง 3.1 - 4.0 ไร่ ไร่ละ 6.7 มีพื้นที่การผลิตทุเรียน มากกว่า 5 ไร่ ขึ้นไป และน้อยที่สุด ไร่ละ 4.9 มีพื้นที่การผลิตทุเรียน ระหว่าง 4.1-5.0 ไร่ โดยมีพื้นที่การผลิตทุเรียน เฉลี่ย 2.3091 ไร่

1.2.4 รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ไร่ละ 99.4 มีรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนเป็นผล รองลงมา ไร่ละ 9.1 มีรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนลักษณะแกะเนื้อพร้อมรับประทาน

1.2.5 ช่องทางการจำหน่ายทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ไร่ละ 92.0 มีการจำหน่ายทุเรียนที่แหล่งผลิต รองลงมา ไร่ละ 17.2 มีการจำหน่ายทุเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ (FACEBOOK) ไร่ละ 14.1 มีการจำหน่ายทุเรียนผ่านพ่อค้าคนกลาง และน้อยที่สุด ไร่ละ 5.5 มีการจำหน่ายทุเรียนที่ตลาดและห้างสรรพสินค้า

1.2.6 การส่งเสริมการจำหน่ายทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ไร่ละ 97.0 มีการรับประกันสินค้า รองลงมา ไร่ละ 17.7 มีการโฆษณาภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ (FACEBOOK) ไร่ละ 9.8 มีป้ายโฆษณาบริเวณแหล่งผลิตทุเรียน และน้อยที่สุด ไร่ละ 1.2 มีส่วนลด

ตารางที่ 4.3 ราคาผลผลิตทุเรียน

n = 164

ราคาผลผลิตทุเรียน (บาท/กิโลกรัม)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง (กลุ่มกบ กลุ่มหลวง กลุ่มกำป็น กลุ่มทองย้อย) (n = 141)	500	1,500	948.23	216.664
ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี) (n = 150)	500	1,500	1,196.67	247.516
ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์กำนยาว) (n = 65)	3,000	5,000	4,615.38	604.471

1.2.7 ราคาผลผลิตทุเรียน (บาท/กิโลกรัม) พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี จำหน่ายผลผลิตทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง (กลุ่มกบ กลุ่มหลวง กลุ่มกำป็น กลุ่มทองย้อย) ราคาเฉลี่ย 948.23 บาทต่อกิโลกรัม ราคาสูงสุด 1,500 บาท ราคาต่ำสุด 500.00 บาท ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี) ราคาเฉลี่ย 1,196.67 บาทต่อกิโลกรัม ราคาสูงสุด 1,500 บาท ราคาต่ำสุด 500 บาท และทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์กำนยาว) ราคาเฉลี่ย 4,615.38 บาทต่อกิโลกรัม ราคาสูงสุด 5,000 บาท ราคาต่ำสุด 3,000 บาท



ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และด้านองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรากฏดัง ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

n = 5

สภาพการเชื่อมโยงเครือข่าย	จำนวน (แปลง)	ร้อยละ	อันดับ
1. ด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน			
1.1 การรวมกลุ่มกันซื้อวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช	3	60.0	9
1.2 การรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	3	60.0	9
1.3 การเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ/เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตทุเรียน	5	100.0	1
1.4 การเผยแพร่องค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน	5	100.0	1
1.5 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านศัตรูพืช	4	80.0	6
1.6 การร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน	5	100.0	1
1.7 การรวมกลุ่มกำหนดราคาผลผลิตทุเรียน	5	100.0	1
1.8 การประสานจัดหาตลาดหรือช่องทางการจำหน่าย	4	80.0	6
1.9 การรวมกลุ่มเพื่อแจ้งเตือนและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ	5	100.0	1
1.10 การรวมกลุ่มกันเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก หน่วยงานภาครัฐ	4	80.0	6

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 164

สภาพการเชื่อมโยงเครือข่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
2. ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน			
การสื่อสารรายบุคคล			
2.1 การพูดคุยผ่านโทรศัพท์	157	95.7	1
2.2 การพูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE	128	78.0	2
2.3 การพูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน FACEBOOK	58	35.4	3
การสื่อสารแบบกลุ่ม			
2.4 การฝึกอบรม	164	100.0	1
2.5 การสัมมนา	127	77.4	3
2.6 การประชุม	153	93.3	2
2.7 การศึกษาดูงาน	120	73.2	4
3. องค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
องค์กรเกษตรกร			
3.1 วิสาหกิจชุมชน	86	52.4	2
3.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	48	29.3	4
3.3 กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	42	25.6	5
3.4 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	116	70.7	1
3.5 แปลงใหญ่พืชชนิดอื่น ๆ	64	39.0	3
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
3.6 หน่วยงานภาครัฐ	164	100.0	1
3.7 หน่วยงานภาคเอกชน/รัฐวิสาหกิจ	72	43.9	2
3.8 สถาบันการศึกษา	68	41.5	3
3.9 สถาบันการเงิน	25	15.2	4

จากตารางที่ 4.4 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า

2.1 ด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 100.0 มีการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ/เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตทุเรียน มีการเผยแพร่องค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน มีการร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน มีการรวมกลุ่มกำหนดราคาผลผลิตทุเรียน และมีการรวมกลุ่มเพื่อแจ้งเตือนและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ รองลงมา ร้อยละ 80.0 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านศัตรูพืช มีการประสานจัดหาตลาดหรือช่องทางการจำหน่าย และมีการรวมกลุ่มกันเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และน้อยที่สุด ร้อยละ 60.0 มีการรวมกลุ่มกันซื้อวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

2.2 ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

2.2.1 การสื่อสารรายบุคคล พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีมากที่สุด ร้อยละ 95.7 พูดคุยผ่านโทรศัพท์ รองลงมา ร้อยละ 78.0 พูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE และน้อยที่สุด ร้อยละ 35.4 พูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน FACEBOOK

2.2.1 การสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีมากที่สุด ร้อยละ 100.0 เข้าร่วมฝึกการอบรม รองลงมา ร้อยละ 93.3 เข้าร่วมการประชุม ร้อยละ 77.4 เข้าร่วมการสัมมนา และน้อยที่สุด ร้อยละ 73.2 เข้าร่วมการศึกษาดูงาน

2.3 ด้านองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 องค์กรเกษตรกร พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีมากที่สุด ร้อยละ 70.7 เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) รองลงมา ร้อยละ 52.4 เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 39.0 เชื่อมโยงกับแปลงใหญ่พืชชนิดอื่น ๆ ร้อยละ 29.3 เชื่อมโยงกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับ และน้อยที่สุด ร้อยละ 25.6 เชื่อมโยงกับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร

2.3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีมากที่สุด ร้อยละ 100.0 เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ รองลงมา ร้อยละ 43.9 เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคเอกชน/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 41.5 เชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา และน้อยที่สุด ร้อยละ 15.2 เชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน

ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 3.1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ปรากฏดัง ตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนของสมาชิกแปลงใหญ่

n = 164

ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
1. ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน				
1.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นการประสานความเชื่อมโยงระหว่างแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภออื่น ๆ	ถูก	123	75.0	3
1.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ต่างกัน (เฉลี่ย เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์เดียวกัน)	ผิด	110	67.1	5
1.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องเข้าร่วมเครือข่ายด้วยความสมัครใจ	ถูก	159	97.0	1
1.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มสมาชิกเท่านั้น (เฉลี่ย เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสมาชิก)	ผิด	114	69.5	4
1.5 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีอิสระในการทำงานหรือทำกิจกรรมของตนเอง	ถูก	153	93.3	2
2. องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน				
2.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีการสื่อสารร่วมกัน	ถูก	163	99.4	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 164

ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
2.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (เฉลี่ย สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้)	ผิด	128	78.0	4
2.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนใช้จุดแข็งที่ตนมีเสริมสร้างศักยภาพซึ่งกันและกัน	ถูก	151	92.1	3
2.4 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตทุเรียนจากหน่วยงานภาครัฐก่อนสมาชิกเครือข่ายเสมอ (เฉลี่ย สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตทุเรียนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเท่าเทียมกัน)	ผิด	103	62.8	5
2.5 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	ถูก	159	97.0	2
3. กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน				
3.1 การสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องผ่านการแลกเปลี่ยนพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ถูก	154	93.9	3
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการติดต่อสื่อสารในระดับผู้นำเครือข่ายเท่านั้น (เฉลี่ย สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการติดต่อสื่อสารในทุกระดับ)	ผิด	130	79.3	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 164

ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
3.3 การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ของเครือข่าย	ถูก	156	95.1	2
3.4 ผู้นำของเครือข่ายจะสามารถควบคุมการทำงานและมีอำนาจเหนือสมาชิกเครือข่าย (เฉลี่ย ผู้นำของเครือข่ายไม่สามารถควบคุมการทำงานและไม่มีอำนาจเหนือสมาชิกเครือข่าย)	ผิด	116	70.7	5
3.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน	ถูก	157	95.7	1
4. การพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน				
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตทุเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ	ถูก	161	98.2	1
4.2 การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเท่านั้น (เฉลี่ย การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของทุกคนในเครือข่าย)	ผิด	119	72.6	5
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำประเด็นปัญหา มาวิเคราะห์ร่วมกัน แล้วกำหนดเป็นกิจกรรมย่อย เพื่อแก้ปัญหาในประเด็นนั้น	ถูก	142	86.6	3
4.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ต้องการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (เฉลี่ย เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน)	ผิด	137	83.5	4
4.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง	ถูก	158	96.3	2

จากตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

3.1.1 ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 97.0 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ต้องเข้าร่วมเครือข่ายด้วยความสมัครใจ รองลงมา ร้อยละ 93.3 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีอิสระในการทำงานหรือทำกิจกรรมของตนเอง ร้อยละ 75.0 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นการประสานความเชื่อมโยงระหว่างแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภออื่น ๆ ร้อยละ 69.5 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มสมาชิกเท่านั้น และน้อยที่สุด ร้อยละ 67.1 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ต่างกัน

3.1.2 องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 99.4 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีการสื่อสารร่วมกัน รองลงมา ร้อยละ 97.0 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ร้อยละ 92.1 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนใช้จุดแข็งที่ตนมีเสริมสร้างศักยภาพซึ่งกันและกัน ร้อยละ 78.0 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และน้อยที่สุด ร้อยละ 62.8 มีความรู้ในเรื่อง ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตทุเรียนจากหน่วยงานภาครัฐก่อนสมาชิกเครือข่ายเสมอ

3.1.3 กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 95.7 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน รองลงมา ร้อยละ 95.1 มีความรู้ในเรื่อง การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ของเครือข่าย ร้อยละ 93.9 มีความรู้ในเรื่อง การสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องผ่านการแลกเปลี่ยนพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ร้อยละ 79.3 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการติดต่อสื่อสารในระดับผู้นำเครือข่ายเท่านั้น และน้อยที่สุด ร้อยละ 70.7 มีความรู้ในเรื่อง ผู้นำของเครือข่ายจะสามารถควบคุมการทำงานและมีอำนาจเหนือสมาชิกเครือข่าย

3.1.4 การพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 98.2 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านการผลิตทุเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ร้อยละ 96.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 86.6 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำประเด็นปัญหามาวิเคราะห์ร่วมกันแล้วกำหนดเป็นกิจกรรมย่อยเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นนั้น ร้อยละ 83.5 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และน้อยที่สุด ร้อยละ 72.6 มีความรู้ในเรื่อง การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเท่านั้น

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

n = 164

ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1 – 4 คะแนน	น้อยที่สุด	0	0.0
5 – 8 คะแนน	น้อย	0	0.0
9 – 12 คะแนน	ปานกลาง	14	8.6
13 – 16 คะแนน	มาก	33	20.1
17 – 20 คะแนน	มากที่สุด	117	71.3
ต่ำสุด = 10 คะแนน สูงสุด = 20 คะแนน			
ค่าเฉลี่ย = 17.07 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.486			

จากตารางที่ 4.6 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 71.3 มีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.1 มีความรู้ในระดับมาก น้อยที่สุด ร้อยละ 8.6 มีความรู้ในระดับปานกลาง ไม่พบเกษตรกรมีความรู้ในระดับระดับน้อยและน้อยที่สุด โดยมีคะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนสูงสุด 20 คะแนน และค่าเฉลี่ย 17.07 คะแนน หมายถึง คนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ความคิดเห็นต่อ ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร การดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วม ปรากฏดัง ตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

n = 164

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
1. ผู้นำ	4.68	0.055	มากที่สุด	4
1.1 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความสามารถ	4.62	0.659	มากที่สุด	3
1.2 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อ กระตุ้นให้สมาชิกอยากทำงานร่วมกัน	4.68	0.540	มากที่สุด	2
1.3 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถประสานงานได้ ทุกภาคส่วน	4.73	0.546	มากที่สุด	1
2. สมาชิก	4.71	0.023	มากที่สุด	2
2.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน	4.68	0.562	มากที่สุด	2
2.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน	4.72	0.464	มากที่สุด	1
2.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรเล็งเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน	4.72	0.502	มากที่สุด	1
3. การบริหารจัดการ	4.68	0.032	มากที่สุด	4
3.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดโครงสร้าง คณะกรรมการ/คณะทำงานอย่างชัดเจน	4.70	0.522	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 164

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดกฎ/ระเบียบ/ ข้อบังคับ ให้มีความชัดเจนและถือปฏิบัติร่วมกัน	4.69	0.538	มากที่สุด	2
3.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับกิจกรรมของเครือข่าย	4.64	0.574	มากที่สุด	3
4. การติดต่อสื่อสาร	4.77	0.015	มากที่สุด	1
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้	4.79	0.517	มากที่สุด	1
4.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่าย เพื่อสร้างการรับรู้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป	4.77	0.512	มากที่สุด	2
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารพูดคุยซักถาม ในกิจกรรมของเครือข่ายอยู่เสมอ	4.76	0.535	มากที่สุด	3
5. การดำเนินงาน	4.57	0.060	มากที่สุด	7
5.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการดำเนินกิจกรรมอย่างเนื่อง โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม	4.51	0.722	มากที่สุด	3
5.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีแผนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้	4.58	0.575	มากที่สุด	2
5.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ	4.63	0.567	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 164

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.70	0.122	มากที่สุด	3
6.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ของเครือข่าย	4.57	0.638	มากที่สุด	3
6.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน	4.81	0.477	มากที่สุด	1
6.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีความเชื่อใจใน การแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารซึ่งกันและกัน	4.73	0.577	มากที่สุด	2
7. การมีส่วนร่วม	4.67	0.091	มากที่สุด	6
7.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของเครือข่าย	4.59	0.644	มากที่สุด	3
7.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนช่วยกัน ในการดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อให้ การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์	4.66	0.579	มากที่สุด	2
7.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรได้รับ ผลประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน	4.77	0.515	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.68	0.060	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) ทุกประเด็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด ด้านการติดต่อสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 4.77) รองลงมา ด้านสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.71) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.70) ด้านผู้นำและด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.68) ด้านการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.67) และน้อยที่สุด ด้านการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.57) โดยเมื่อพิจารณาแยกปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

3.2.1 ผู้นำ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถประสานงานได้ทุกภาคส่วน (ค่าเฉลี่ย 4.73) รองลงมา ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกอยากทำงานร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.68) และน้อยที่สุด ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความสามารถ (ค่าเฉลี่ย 4.62)

3.2.2 สมาชิก พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ค่าเฉลี่ย 4.72) เท่ากับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรเล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (ค่าเฉลี่ย 4.72) และน้อยที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.68)

3.2.3 การบริหารจัดการ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ/คณะทำงานอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.70) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดกฎ/ระเบียบ/ข้อบังคับ ให้มีความชัดเจนและถือปฏิบัติร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.69) และน้อยที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับกิจกรรมของเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.64)

3.2.4 การติดต่อสื่อสาร พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.77) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้ (ค่าเฉลี่ย 4.79) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่าย เพื่อสร้างการรับรู้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 4.77) และน้อยที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร พูดคุย ชักถาม ในกิจกรรมของเครือข่ายอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.76)

3.2.5 การดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.57) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานของ

เครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.63) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีแผนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้ (ค่าเฉลี่ย 4.58) และน้อยที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการดำเนินกิจกรรมอย่างเนื่อง โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.51)

3.2.6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน (ค่าเฉลี่ย 4.81) รองลงมา สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีความเชื่อใจในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 4.73) และน้อยที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.57)

3.2.7 การมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.67) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.77) รองลงมา สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนข่ายควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 4.66) และน้อยที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.59)



ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ปัญหาในระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ปรากฏดัง ตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

n = 164

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	2.15	0.216	น้อย	1
1.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่รู้จักกัน	1.98	0.959	น้อย	5
1.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อหาแนวทางความต้องการร่วมกัน	2.49	0.869	น้อย	1
1.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน	2.02	0.896	น้อย	3
1.4 วัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ชัดเจน	2.01	0.869	น้อย	4
1.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการประสานงานกันระหว่างองค์กรหรือกลุ่ม	2.23	0.963	น้อย	2
2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	2.64	0.871	ปานกลาง	2
2.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	2.59	0.716	น้อย	3
2.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ชัดเจน	3.57	0.960	มาก	1
2.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	1.78	0.972	น้อยที่สุด	5

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 164

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
2.4 ระบบสื่อสารภายในเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีประสิทธิภาพ	1.79	0.958	น้อยที่สุด	4
2.5 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม	3.48	0.956	มาก	2
3. ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	2.31	0.633	น้อย	3
3.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	3.38	0.874	มาก	1
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน	2.37	0.889	น้อย	2
3.3 มีการแข่งขันกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	1.75	0.974	น้อยที่สุด	5
3.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรม	2.02	0.913	น้อย	4
3.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ	2.07	0.807	น้อย	3
4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	3.61	0.725	มาก	1
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเพิ่มจำนวนของสมาชิก และกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	3.92	0.775	มาก	3
4.2 การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	2.96	0.895	ปานกลาง	4
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดผู้เชื่อมประสานความร่วมมือไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	2.73	0.921	ปานกลาง	5

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 164

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
4.4 ขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	4.04	0.531	มาก	2
4.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการติดตามการประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้	4.40	0.627	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	2.67	0.654	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.67) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละระยะ พบว่า มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ระยะ คือ ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.61) มีปัญหาในระดับปานกลาง จำนวน 1 ระยะ คือ ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.64) และมีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.31) และระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.15) โดยเมื่อพิจารณาแยกปัญหาในแต่ละระยะ ปรากฏผล ดังนี้

4.1 ระยะเตรียมการก่อเกิดของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.15) ทุกประเด็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อหาแนวทางการร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 2.49) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการประสานงานกันระหว่างองค์กรหรือกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.23) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน (ค่าเฉลี่ย 2.02) วัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.01) และน้อยที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่รู้จักกัน (ค่าเฉลี่ย 1.98)

4.2 ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละประเด็น มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.57) และ สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.48) มีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.59) และมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ระบบสื่อสารภายในเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 1.79) และเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 1.78)

4.3 ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.38) มีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 3 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 2.37) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.07) และเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.02) และมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ มีการแข่งขันกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 1.75)

4.4 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละประเด็น มีปัญหาในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการติดตามการประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.40) มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.04) และเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.92) และมีปัญหาในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.96) และเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดผู้เชื่อมประสานความร่วมมือไปยังเครือข่ายอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.73)

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 5.1 ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

จากการสอบถามข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในระยะต่าง ๆ ด้วยประเด็นคำถามปลายเปิด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1.1 ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

5.1.2 ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ควรเรียกประชุมเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนให้มากกว่าปัจจุบันและมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรจัดการประชุมสัญจรไปยังที่ทำการแปลงใหญ่ทุเรียนของอำเภอต่าง ๆ
- 3) ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการผลิตทุเรียนเพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตน
- 4) ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตทุเรียน

5.1.3 ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกจากกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

5.1.4 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ควรมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกคนรุ่นใหม่ในแปลงใหญ่ทุเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนให้มากกว่านี้
- 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการติดตามการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน

ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระยะต่างๆ ได้แก่ ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

n = 164

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	4.67	0.095	มากที่สุด	4
1.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทำความรู้จักกันก่อน	4.54	0.704	มากที่สุด	5
1.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการพูดคุยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน	4.66	0.619	มากที่สุด	3
1.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย	4.76	0.472	มากที่สุด	2
1.4 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่าย	4.77	0.487	มากที่สุด	1
1.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	4.64	0.654	มากที่สุด	4
2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	4.78	0.044	มากที่สุด	1
2.1 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสามารถและมีศักยภาพในการรวมสมาชิกเครือข่าย	4.73	0.736	มากที่สุด	5
2.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.80	0.485	มากที่สุด	3
2.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน	4.74	0.518	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 164

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
2.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและ ทางสื่อสารสนเทศ	4.82	0.403	มากที่สุด	1
2.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการอบรมถ่ายทอด ความรู้ พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย	4.82	0.403	มากที่สุด	1
3. ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	4.68	0.101	มากที่สุด	3
3.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.55	0.579	มากที่สุด	5
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการดำเนินกิจกรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	4.64	0.553	มากที่สุด	4
3.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำภูมิปัญญาหรือ องค์ความรู้มาพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.68	0.505	มากที่สุด	3
3.4 สมาชิกของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือ กันและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ	4.80	0.441	มากที่สุด	1
3.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ กับหน่วยงานอื่น ๆ	4.77	0.478	มากที่สุด	2
4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	4.74	0.063	มากที่สุด	2
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเพิ่มจำนวน ของสมาชิก และกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยัง เครือข่ายอื่น ๆ	4.78	0.471	มากที่สุด	2
4.2 การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมี การเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	4.64	0.541	มากที่สุด	5
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่าย	4.73	0.487	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 164

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ลำดับ
4.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตาม การประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้	4.80	0.402	มากที่สุด	1
4.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการเชื่อมโยงไปสู่ กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและ เอื้อประโยชน์กัน	4.76	0.431	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	4.72	0.050	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) ทุกระยะเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.78) รองลงมา ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.74) ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.68) และน้อยที่สุด ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.67) โดยเมื่อพิจารณาแยกแต่ละระยะ ปรากฏผล ดังนี้

5.2.1 ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.67) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.77) รองลงมา สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.76) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการพูดคุยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.66) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.64) และน้อยที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทำความรู้จักกันก่อน (ค่าเฉลี่ย 4.54)

5.2.2 ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.78) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ และเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.82) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.80) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.74) และน้อยที่สุด ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสามารถและมีศักยภาพในการรวมสมาชิกเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.73)

5.2.3 ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.80) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.77) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีการนำภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้มาพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.68) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.64) และน้อยที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.55)

5.2.4 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.74) ทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ มากที่สุด เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตาม การประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.80) รองลงมา เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิก และกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.78) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน และเอื้อประโยชน์กัน (ค่าเฉลี่ย 4.76) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และความสำเร็จของเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.73) และน้อยที่สุด การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.64)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน 2) สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 3) ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 4) ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 5) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้งหมด 5 แปลง จำนวน 276 ราย (ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาร์โร ยามาเน ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างในการวิจัย 164 ราย โดยเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ที่มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการ ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ แปลงละ 6 ราย รวม 30 ราย ตัวอย่างที่เหลือ 134 ราย จะสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนตามจำนวนสัดส่วนของประชากรในแต่ละแปลง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลง

ใหญ่ทุเรียน ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโครงสร้างคำถาม คำตอบ และปรับปรุงแก้ไขให้คำแนะนำ หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาโดยรวม เท่ากับ 0.99 แสดงว่าข้อคำถามเหล่านั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนดสามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้

การตรวจสอบความเที่ยง ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร ในการวิจัยจำนวน 30 ราย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีค่า Alpha = 0.968 ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีค่า Alpha = 0.883 ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีค่า Alpha = 0.836

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ พร้อมกับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

1) **สภาพพื้นฐานทางสังคม** พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 54.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 66.45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน เฉลี่ย 21.13 ปี และ ร้อยละ 81.9 เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

2) **สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ** พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีรายได้การผลิตทุเรียน เฉลี่ย 88,816.97 บาทต่อไร่ มีต้นทุนการผลิตทุเรียน เฉลี่ย 19,330.27 บาทต่อไร่ มีพื้นที่การผลิตทุเรียนทั้งหมด เฉลี่ย 2.3091 ไร่ ร้อยละ 99.4 มีรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนเป็นผล ร้อยละ 92.0 มีการจำหน่ายทุเรียนที่แหล่งผลิต ร้อยละ 97.0 มีการรับประกันสินค้า และจำหน่ายผลผลิตทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง (กลุ่มกบ กลุ่มหลวง กลุ่มกำปัน กลุ่มทองย้อย) เฉลี่ย 948.23 บาทต่อกิโลกรัม ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี) เฉลี่ย 1,196.67 บาทต่อกิโลกรัม และทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์กำนยาว) เฉลี่ย 4,615.38 บาทต่อกิโลกรัม

1.3.2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด มีการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ/เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตทุเรียน มีการเผยแพร่องค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน มีการร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน มีการรวมกลุ่มกำหนดราคาผลผลิตทุเรียน และมีการรวมกลุ่มเพื่อแข่งขันและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ

2) การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

การสื่อสารรายบุคคล พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด 1) พูดคุยผ่านโทรศัพท์ รองลงมา 2) พูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE และน้อยที่สุด 3) พูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน FACEBOOK

การสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด 1) เข้าร่วมการฝึกอบรม รองลงมา 2) เข้าร่วมการประชุม 3) เข้าร่วมการสัมมนา และน้อยที่สุด 4) เข้าร่วมการศึกษาดูงาน

3) การเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงาน

องค์กรเกษตรกร พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด 1) เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) รองลงมา 2) เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชน 3) เชื่อมโยงกับแปลงใหญ่พืชชนิดอื่น ๆ 4) เชื่อมโยงกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และน้อยที่สุด 5) เชื่อมโยงกับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด 1) เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ รองลงมา 2) เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคเอกชน/รัฐวิสาหกิจ 3) เชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา และน้อยที่สุด 4) เชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน

1.3.3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด ร้อยละ 71.3 มีความรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.1 มีความรู้สูงสุดในระดับมาก น้อยที่สุด ร้อยละ 8.5 มีความรู้สูงสุดในระดับปานกลาง และไม่พบว่าเกษตรกรมีความรู้สูงสุดในระดับระดับน้อยและน้อยที่สุด โดยมีคะแนน เฉลี่ย 17.07 คะแนน เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า

ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด มีความรู้ในเรื่อง 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องเข้าร่วมเครือข่ายด้วยความสมัครใจ รองลงมา 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีอิสระในการทำงานหรือทำกิจกรรมของตนเอง 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นการประสานความเชื่อมโยงระหว่างแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภออื่น ๆ 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในในกลุ่มสมาชิกเท่านั้น และน้อยที่สุด 5) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ต่างกัน

องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด มีความรู้ในเรื่อง 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีการสื่อสารร่วมกัน รองลงมา 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ 3) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนใช้จุดแข็งที่ตนมีเสริมสร้างศักยภาพซึ่งกันและกัน 4) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และน้อยที่สุด 5) ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตทุเรียนจากหน่วยงานภาครัฐก่อนสมาชิกเครือข่ายเสมอ

กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด มีความรู้ในเรื่อง 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน รองลงมา 2) การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ของเครือข่าย 3) การสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องผ่านการแลกเปลี่ยนพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการติดต่อสื่อสารในระดับผู้นำเครือข่ายเท่านั้น และน้อยที่สุด 5) ผู้นำของเครือข่ายจะสามารถควบคุมการทำงานและมีอำนาจเหนือสมาชิกเครือข่าย

การพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด มีความรู้ในเรื่อง 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตทุเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำประเด็นปัญหาวิเคราะห์ร่วมกัน แล้วกำหนดเป็นกิจกรรมย่อยเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นนั้น 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ต้องการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และน้อยที่สุด 5) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเท่านั้น

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ มากที่สุด

- 1) ด้านการติดต่อสื่อสารของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน รองลงมา
- 2) ด้านสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 3) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 4) ด้านผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- เท่ากันกับด้านการบริหารจัดการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
- 6) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และน้อยที่สุด
- 7) ด้านการดำเนินงานของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยเมื่อพิจารณาแยกปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

ผู้นำ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วย ในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถประสานงานได้ทุกภาคส่วน 2) ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกอยากทำงานร่วมกัน และ 3) ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความสามารถ

สมาชิก พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วย ในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรเล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 3) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน

การบริหารจัดการ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ/คณะทำงานอย่างชัดเจน 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดกฎ/ระเบียบ/ข้อบังคับ ให้มีความชัดเจนและถือปฏิบัติร่วมกัน และ 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับกิจกรรมของเครือข่าย

การติดต่อสื่อสาร พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร ในทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้ 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของเครือข่ายเพื่อสร้างการรับรู้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร พูดคุย ซักถาม ในกิจกรรมของเครือข่ายอยู่เสมอ

การดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีแผนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้ และ 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีความเชื่อใจในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารซึ่งกันและกัน และ 3) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย

การมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนข่ายควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ และ 3) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของเครือข่าย

1.3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกแต่ละระยะ พบว่า มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ระยะ คือ ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีปัญหาในระดับปานกลาง จำนวน 1 ระยะ คือ ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และมีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยเมื่อพิจารณาแยกปัญหาในแต่ละระยะปรากฏผล ดังนี้

1) ระยะเตรียมการก่อเกิดของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับน้อย ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อหาแนวทางการความต้องการร่วมกัน 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการประสานงานกันระหว่างองค์กรหรือกลุ่ม 3) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 4) วัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ชัดเจน และ 5) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่รู้จักกัน

2) ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกแต่ละประเด็นมีปัญหาในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ชัดเจน และ 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม มีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย และมี ปัญหาในระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ระบบสื่อสารภายในเครือข่ายแปลงใหญ่ ทุเรียนไม่มีประสิทธิภาพ และ 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน

3) ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวม สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 3 ประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาด แรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ และ 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรม และมีปัญหาใน ระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ มีการแข่งขันกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

4) ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวม สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกแต่ละ ประเด็น มีปัญหาในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการติดตาม การประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้ มีปัญหาในระดับ มาก จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จ ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และ 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและ กิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ และมีปัญหาในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ 1) การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของ ชุมชน และ 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดผู้เชื่อมประสานความร่วมมือไปยังเครือข่ายอื่น ๆ

1.3.5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

จากการสอบถามข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในระยะ ต่าง ๆ ด้วยประเด็นคำถามปลายเปิด สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้ให้ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่าย แปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ควรเรียกประชุมเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนให้มากกว่าปัจจุบันและมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง

- ควรจัดการประชุมสัญจรไปยังที่ทำการแปลงใหญ่ทุเรียนของอำเภอต่าง ๆ

- ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการผลิตทุเรียนเพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตน

- ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตทุเรียน

ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกจากกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ควรมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกคนรุ่นใหม่ในแปลงใหญ่ทุเรียนอย่างต่อเนื่อง

- ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนให้มากกว่านี้

- เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการติดตามการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน

2) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกระยะ เรียงลำดับ ดังนี้ มากที่สุด ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน รองลงมา ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และน้อยที่สุด ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน โดยเมื่อพิจารณาแยกแต่ละระยะ ปรากฏผลดังนี้

ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ มากที่สุด 1) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่าย รองลงมา 2) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันก่อนที่จะ

ตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย 3) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการพูดคุยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย และน้อยที่สุด 5) สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทำความรู้จักกันก่อน

ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้มากที่สุด 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ เท่ากันกับ 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย รองลงมา 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน และน้อยที่สุด 5) ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสามารถและมีศักยภาพในการรวมสมาชิกเครือข่าย

ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้มากที่สุด 1) สมาชิกของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ รองลงมา 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้มาพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และน้อยที่สุด 5) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้มากที่สุด 1) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตาม การประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้ รองลงมา 2) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยง ไปยังเครือข่ายอื่น ๆ 3) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์กัน 4) เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่าย และน้อยที่สุด 5) การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผล ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

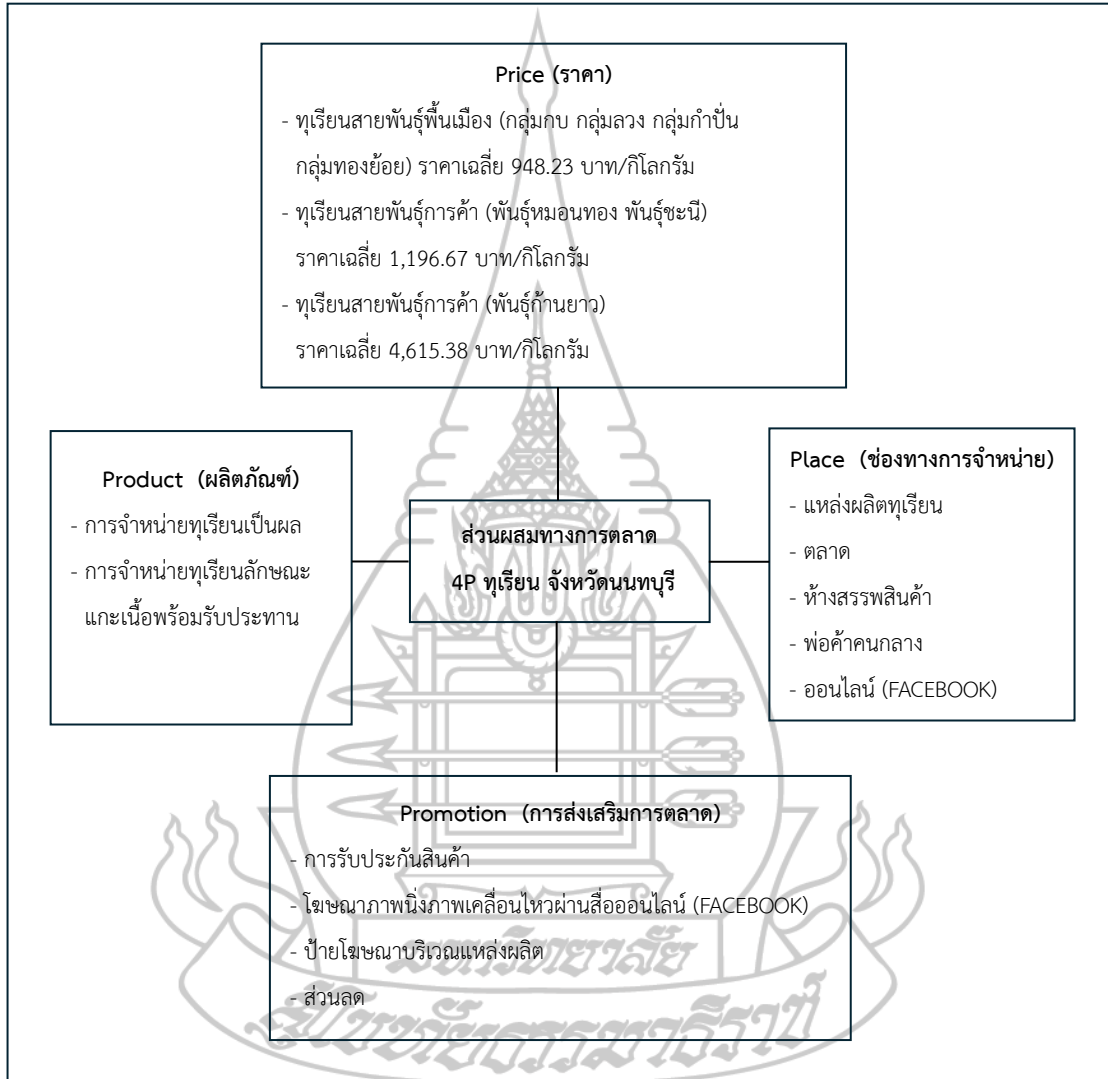
2.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 54.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 66.45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นข้าราชการบำนาญที่รับช่วงต่อการทำสวนมาจากบรรพบุรุษ จึงมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน เฉลี่ย 21.13 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ พอพันธ์ อูยานนท์ (2561, น.96) พบว่า ร้อยละ 39.3 เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการปลูกทุเรียนมานานกว่า 21 ปีขึ้นไป และร้อยละ 77.3 มีการทำสวนมาแต่บรรพบุรุษ

2.1.2 สภาพเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 24.4 มีรายได้จากการผลิตทุเรียนมากกว่า 100,000 บาทต่อไร่ขึ้นไป และร้อยละ 23.2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท จะเห็นว่ารายได้จากการผลิตทุเรียนมีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีทั้งปลูกทุเรียนเป็นพืชหลักและปลูกทุเรียนเป็นพืชรอง ซึ่งการทำสวนในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกพืชแบบสวนผสมที่สามารถให้รายได้ตลอดทั้งปี

พื้นที่การผลิตทุเรียนทั้งหมด พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่การผลิตทุเรียนเฉลี่ย 2.3091 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับ นที สุขเกษม (2561, น.70) ได้ศึกษา พลวัตของพื้นที่สวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรีและผลกระทบต่อปัจจัยการคงอยู่ของสวนทุเรียนจากการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่เกษตรกรรม พบว่า สวนทุเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะแบ่งแยกออกจากกัน เป็นแปลงย่อยหลาย ๆ แปลง โดยสวนทุเรียนมักจะติดกับพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะโครงการหมู่บ้านจัดสรร ห้างร้าน โรงงานต่าง ๆ และยังพบการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยประเภทจัดสรรบนพื้นที่เกษตรกรรมเดิม

รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนเป็นผลและมีการรับประกันสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ นที สุขเกษม (2561, น.90) พบว่า การซื้อขายทุเรียนนนท์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงมีการซื้อขายกันเป็นลูก และมีการรับประกันทุเรียน โดยจะเริ่มจากการรับประกันรูปลักษณะภายนอกจนถึงคุณภาพทุเรียนที่จะต้องเป็นทุเรียนที่แก่จัดเท่านั้น

จากผลการวิจัย รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน ผู้วิจัยได้สรุปเป็นส่วนผสมทางการตลาด 4P ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี ดังภาพที่ 5.1



ภาพที่ 5.1 ส่วนผสมทางการตลาด 4P ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี

2.2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

2.2.1 การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการเชื่อมโยงด้านกิจกรรมในหลาย ประเด็น ดังนี้ การร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พอพันธ์ อูยานนท์ (2561, น.93) พบว่า มาตรการของภาครัฐในการส่งเสริมอนุรักษ์ และฟื้นฟูการปลูกทุเรียน มีการดำเนินการมากขึ้นอย่างชัดเจน หลังสถานการณ์น้ำท่วมใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2554 ทั้งการดำเนินการ ตามภารกิจของทั้งหน่วยงานกลาง คือ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์และหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีการอบรมให้ความรู้การปฏิบัติและการดูแลทุเรียน การยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลผลิตทุเรียน เป็นต้น

การเผยแพร่องค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ชีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2564, น.369) พบว่า การเพาะปลูกทุเรียนนนท์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี ที่มีมาอย่างยาวนาน ทุเรียนนนท์เป็นทุเรียนที่ไม่เหมือนกับทุเรียนจังหวัดอื่น ๆ ที่มีการปลูกในพื้นที่ลุ่ม แม่น้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวที่มีธาตุอาหารของพืชอย่างอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับภูมิปัญญา และเทคนิคต่าง ๆ ของชาวสวน ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน

การรวมกลุ่มเพื่อแจ้งเตือนและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้อง กับ ศิริชัย สารมนัส (2563, น.43) กล่าวว่า ปัญหาการแทรกตัวของน้ำเค็มเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัดนนทบุรี และพื้นที่ภาคกลางตอนล่างหลายจังหวัด ปัญหาดังกล่าวทำให้พืชผลทางการเกษตรมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงและทำให้เกิดความเสียหาย เกษตรกรสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี จึงต้องตรวจวัดคุณภาพน้ำก่อนนำมา เพื่อหลีกเลี่ยงค่าความเค็ม เกินมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการแจ้งเตือนค่าความเค็มเกินมาตรฐานจาก อาสาสมัครเกษตรกรในกลุ่มไลน์ของเกษตรกรในทุก ๆ วัน

จากผลการวิเคราะห์ ดังกล่าว การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนา แปลงใหญ่ทุเรียน สอดคล้องกับ แนวคิดลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่าย ของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน จึงทำให้มีการ เข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน เหมือนที่คณะกรรมการแปลงใหญ่ทุเรียนในแต่ละแปลง เล็งเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ จึงเกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ ก่อให้เกิด ความผูกพันที่ดีต่อกันในเครือข่าย

2.2.2 การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) การสื่อสารรายบุคคล พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด 1) พุดคุยผ่านโทรศัพท์ รองลงมา 2) พุดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE และน้อยที่สุด 3) พุดคุยผ่านแอปพลิเคชัน FACEBOOK ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ เรพล (2563, น.43) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถใช้สมาร์โฟนในการติดต่อสื่อสารและมีการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE FACEBOOK เพื่อติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และขอรับการสนับสนุนกับองค์กรเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการเงิน และสถาบันการศึกษา

2) การสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการเข้าร่วมฝึกการอบรม ประชุม สัมมนา และศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร รามเนตร (2562, น.100) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานแบบมีส่วนร่วม เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ระดมสมอง เป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์ ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างสมาชิก ทั้งนี้ยังทำให้เกิดความผูกพัน ความสามัคคีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากผลการวิเคราะห์ ดังกล่าว การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก สอดคล้องกับ องค์ประกอบของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า ความเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นได้นั้น สมาชิกต้องมีการเชื่อมโยงถึงกัน โดยผ่านกระบวนการสื่อสารที่จะทำให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ ยอมรับกระบวนการทำงาน และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

3) การเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์กรเกษตรกร พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มากที่สุด มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เนื่องจาก พ.ศ.2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร กระทั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน สำหรับแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชน ซึ่งทำให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ของแต่ละอำเภอมีการรวมตัวกันอย่างชัดเจนมากขึ้นและได้ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง และต่อมาปี พ.ศ.2560 สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของกลุ่ม จึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนของแต่ละอำเภอ เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริม

การเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนากลุ่มได้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เช่น การพัฒนากระบวนการผลิต การลดต้นทุน การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและการตลาด

2.3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายทุเรียนแปลงใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และไม่พบเกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย และน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ด้านระดับการศึกษา ที่พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การปลูกทุเรียนเฉลี่ย 21.13 ปี และสอดคล้องกับผลการศึกษา ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ที่พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารแบบกลุ่ม ทั้งการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ทำให้สามารถสร้างการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้มากขึ้น

2.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยมากที่สุด ด้านสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน รองลงมา ด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบ เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า เครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์มีการสื่อสารร่วมกัน โดยกระบวนการสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ ยอมรับกระบวนการทำงาน เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย นอกจากนี้การติดต่อสื่อสาร ยังเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของเครือข่าย เนื่องจากการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ร่วมกันเป็นเครือข่าย โดยผ่านสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทาง จะทำให้เกิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายมีการพัฒนาและมีการจัดการอย่างต่อเนื่อง

ผู้นำ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยกับในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ รุ่งงาม (2559, น. 46) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่ม สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานกับหน่วยงานภายนอก และสามารถสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม เช่นเดียวกับ ภิชาติ เพชรนาม (2564, น.64) พบว่า ในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การสร้างและพัฒนาผู้นำ รองลงมา การสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง และการจัดเวทีให้สมาชิกเครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ

สมาชิก พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ ลักขณา อินทร์บึง (2566, น.46) พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้ยึดหลักการดำเนินงาน คือ 1) หลักความซื่อสัตย์ซึ่งกันและกัน 2) หลักความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) หลักความเสียสละซึ่งกันและกัน และ 4) หลักความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความราบรื่นและความสบายใจในการทำงานร่วมกัน

การบริหารจัดการ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ ปวีศา นาคเพ็ง (2565, น.102) พบว่า เงื่อนไขการประสบความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน มีเงื่อนไขด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มที่มีการวางแผนการดำเนินงาน และการคัดเลือกคณะกรรมการให้ตรงกับความสามารถ

การติดต่อสื่อสาร พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นในระดับมากที่สุด ทุกประเด็นซึ่งสอดคล้องกับ พิชญ์ สุรพลชัย (2562, น.127) พบว่า กลุ่มเกษตรกรหม่อนไหมที่ประสบความสำเร็จ จะมีการดำเนินงานโดยใช้การสื่อสารแบบ 2 ทาง โดยที่ประธานกลุ่ม มักจะเป็นตัวกลางในการสื่อสารภายในกลุ่มผ่านเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ และมีการปรับตัวโดยใช้ช่องทางสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่ง เช่น Line Facebook เป็นต้น โดยที่เนื้อหาของพูดคุยเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการของกลุ่ม การรายงานสถานการณ์ต่างๆ หรือถ่ายทอดความรู้ เช่นเดียวกับ มนชนก อุปะทะ (2566, น.377) พบว่า รูปแบบของการกระจายข่าวสารและแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ใช้รูปแบบการติดต่อข่าวสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน โดยในกลุ่มใช้รูปแบบของการบอกต่อกัน และใช้การโทรศัพท์ Line, Facebook ในการนัดติดต่อพูดคุยและประชาสัมพันธ์ข่าวสารภายในกลุ่มให้ทราบ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ ธิดารัตน์ บุญเต็ม (2564, น.48) พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มสมาชิกแต่ละคนจะมีประสบการณ์ มีทักษะความชำนาญ และภูมิปัญญาที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้นการประชุม พบปะพูดคุย จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการทำงาน การเกษตร และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณ์ อินทร์ปิง (2566, น.49) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

2.2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในแต่ละระยะ ปรากฏดังนี้

1) ระยะเตรียมการก่อเกิดของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับน้อย ในทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษา ในตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านการเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ที่พบว่า ในด้านการสื่อสารแบบกลุ่มสมาชิกเครือข่ายทุเรียนมีการเข้าร่วมการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และศึกษาดูงาน ทำให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่มีความสนิมสนมและคุ้นชินกัน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลปัญหาด้านการปลูกทุเรียนระหว่างกันอยู่เสมอ ๆ

2) ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ มนชนก อุปะทะ (2566, น.377) พบว่า การบริหารจัดการแปลงใหญ่ยังไม่ได้มีการวางแผนในการดำเนินงานของกลุ่มที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานภายในกลุ่ม ไม่มีการประชุมและวางแผนประจำปีไม่แน่นอน ไม่มีการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจน ไม่มีการวางแผนด้านการตลาดที่ชัดเจน

3) ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ในตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมที่พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 66.45 ปี ทำให้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายจึงลดลง ประกอบกับผู้นำเครือข่ายมีการทำงานหลายบทบาทหน้าที่จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมเครือข่ายไม่ต่อเนื่อง

4) ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาในระดับมาก เนื่องจากระยะการขยายตัวของเครือข่ายนั้น ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบแนวตั้ง ตามที่ เบนจุมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ได้จำแนกรูปแบบของเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายรูปแบบแนวตั้ง เป็นเครือข่ายที่มีการจัดลำดับชั้นลดหลั่นกันไป เช่น เครือข่ายระดับประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ และมีการเพิ่มกิจกรรมของเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงกันต่างจากระยะอื่น ๆ ของเครือข่าย ที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบแนวราบเป็นโครงสร้างของเครือข่ายที่เน้นการประสานงาน ทำงาน และให้ความร่วมมือในแนวราบเป็นหลัก ซึ่งในระยะขยายตัวของเครือข่าย ยังพบปัญหาในด้านการเพิ่มจำนวนของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับนที สุขเกษตร (2561, น.38) พบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียนล้วนแต่เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น ไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำสวน ดังนั้น จึงพบเห็นสวนทุเรียนเก่าถูกทิ้งร้าง บางครั้งก็มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านอื่น ๆ หรือส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานชาวสวนทุเรียนที่เข้ามาปรับปรุงพื้นที่ดั้งเดิมตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การทำร้านค้า และโฮมสเตย์ เช่นเดียวกับ ชีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2564, น.392) พบว่า การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองจากการขยายตัวของชุมชนเมือง มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี ที่มีการขายที่ดินแล้วอพยพโยกย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมลดลง มีเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพรับราชการและรับจ้างทั่วไปมากขึ้น

2.2.5 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกระยะ โดยเมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในแต่ละระยะ ปรากฏผล ดังนี้

1) ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับรัตนภรณ์ เรพล (2563 น.82) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เห็นด้วยว่า สมาชิกเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน และทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกันเป็นเครือข่าย มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เช่น รายชื่อสมาชิก บันทึกการประชุมต่าง ๆ

2) ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น อาทิ ด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ควรมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารของเครือข่ายในระบบการเกษตรยั่งยืนของ จินดา ขลิบทอง (2564) ได้กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการสื่อสาร ควรบูรณาการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เนื่องจากสื่อแต่ละประเภทยังมีข้อเด่นข้อด้อยในตัวเอง จึงควรนำสื่อประเภทต่าง ๆ มาใช้อย่างบูรณาการ เพื่อจะทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร และสอดคล้องกับ แนวคิดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์ของ ณรงค์ สมพงษ์ (2564) ที่กล่าวถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ ด้านสื่อสังคม (social media) ที่แสดงตัวตน เช่น Facebook Twitter เป็นการเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารในเครือข่ายระหว่างบุคคล กลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในการตอบสนองความต้องการทางสังคม มุ่งเน้นการสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่ายหรือความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือมีกิจกรรมร่วมกัน

3) ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น อาทิ ด้านสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีการช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ เรพล (2563 น.82) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เห็นด้วยว่า สมาชิกเครือข่ายต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และสอดคล้องกับ แนวคิดองค์ประกอบของเครือข่ายของ พระมหาอุทิตย์ อาพาภระโร (2547) ได้กล่าวว่า สมาชิกเครือข่ายเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่จะสร้างระบบปฏิสัมพันธ์ มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน และสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เครือข่ายมีการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนต่อไป

4) ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ เรพล (2563 น.82) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เห็นด้วยว่า เครือข่ายจะต้องมีการติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม เช่นเดียวกับ สุปราณี ระวังดี (2556 น.80) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน เสนอแนะว่า อยากให้มีการพัฒนาเครือข่ายและเชื่อมโยงเครือข่ายอื่น ๆ ให้ช่วยเหลือกัน มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน และควรเป็นเครือข่ายที่ทำกิจกรรมประเภทเดียวกันก่อน

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ดังภาพที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี



ภาพที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนันทบุรี

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีประเด็นสำคัญที่ควรเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

3.1.1 ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่ายที่ชัดเจน ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลก่อนที่ตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย และควรมีการพูดคุยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายและการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

3.1.2 ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีช่องทางการติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบ และควรร่วมกันวิเคราะห์ วางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย

3.1.3 ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือกัน และรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำภูมิปัญญา องค์ความรู้ เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนอกจากนี้ควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.1.4 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตาม การประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายเข้าใจในทิศทาง เป้าหมาย และแผนการดำเนินงานของเครือข่าย และควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ

3.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3.2.1 ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระยะนี้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีปัญหาด้านขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ที่เป็นอยู่ เพื่อหาแนวทางการต้องการร่วมกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดเวทีประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาพของเครือข่ายและหาแนวทางการต้องการร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่าย

3.2.2 ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระยะนี้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีปัญหาด้านการขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจากผลการศึกษา ตอนที่ 2 การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีการเชื่อมโยงผ่านการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงควรจัดเวทีการประชุมพูดคุย

ในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย และในระยะนี้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย ซึ่งจากผลการศึกษา ตอนที่ 2 การเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มากที่สุด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงควรใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2.3 ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระยะนี้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีปัญหาด้านขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากทุเรียนเป็นพืชที่ให้ผลผลิตเฉพาะฤดูกาล ทำให้การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายไม่ต่อเนื่อง ซึ่งจากผลการศึกษา ตอนที่ 2 การเชื่อมโยง ด้านการติดต่อสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนส่วนใหญ่ มีการเข้าร่วมฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้และทักษะ เพื่อให้การเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงควรจัดการฝึกอบรมความรู้ในช่วงก่อนหรือหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายในแต่ละช่วงเวลาได้

3.2.4 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระยะนี้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีปัญหาด้านการขาดติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานความก้าวหน้าให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้ ในระดับมากที่สุด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการติดตาม การประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งมีการส่งเสริมกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเครือข่าย

3.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3.1 ระยะก่อตั้งและระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระยะนี้ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในกระบวนการผลิตทุเรียน เพื่อให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการพัฒนาศักยภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.2 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ ควรบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น ในการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ และควรมีการจัดกิจกรรมให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนได้มีส่วนร่วมเข้ากับกิจกรรมของชุมชน

3.4 ข้อเสนอแนะต่อนโยบาย

3.4.1 ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของแปลงใหญ่ ในทุก ๆ ปี แม้แปลงใหญ่จะมีการจัดตั้งเกิน 3 ปี (โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จะให้การสนับสนุนงบประมาณต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี เท่านั้น นับจากปีแรกของการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่) เพื่อให้แปลงใหญ่ได้มีงบประมาณในการดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ

3.4.2 ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดกิจกรรมให้สมาชิกแปลงใหญ่ในแต่ละพื้นที่ ได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของแปลงใหญ่และเป็นการเพิ่มโอกาสในการเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

3.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่ามีปัญหาระดับมาก ในระยะขยายตัวของเครือข่าย ที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจภายในเครือข่ายแล้ว เครือข่ายยังต้องสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเชื่อมโยงในหลาย ๆ มิติ ที่จะส่งผลให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนากิจการศึกษ 1) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้เครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป



ตารางที่ 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ระยะ	เกษตรกร	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	นโยบาย
เตรียมการก่อเกิดเครือข่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรทราบถึงวัตถุประสงค์การรวมเป็นเครือข่าย 2. ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลก่อนที่ตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย 3. ควรมีการพูดคุยวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่าย 4. มีกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดเวทีประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และแนวทางการต้องการร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่าย 	-	-
ก่อตั้งเครือข่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบ 2. ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3. ควรมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมให้ชัดเจน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรจัดเวทีการประชุมพูดคุยในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย 2. ควรใช้ศูนย์ ศพท. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย 	-
ดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 2. ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ 3. ควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมของแปลงใหญ่ ทุก ๆ ปี
ขยายตัวของเครือข่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีการติดตามการประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน 2. ควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและกิจกรรมอย่างเหมาะสม 3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของกิจกรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการติดตามการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ 2. หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการจัดกิจกรรมให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ให้มีส่วนร่วมเข้ากิจกรรมของชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดกิจกรรมให้สมาชิกแปลงใหญ่ในแต่ละพื้นที่ ได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

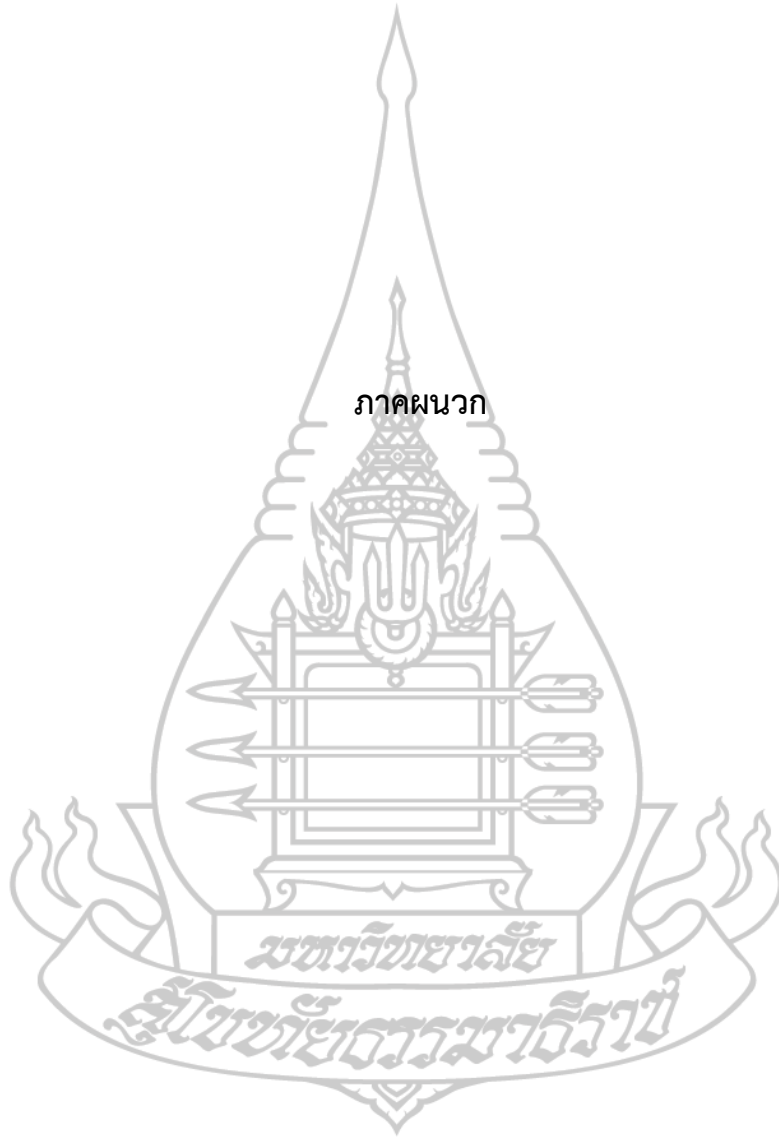
บรรณานุกรม

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2558). ยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา. ใน *ประมวลสาระชุดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา 15337* (พิมพ์ครั้งที่ 1, หน่วยที่ 3, น. 6-50). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร. (2565, 3 ตุลาคม). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่ายในงานส่งเสริมการเกษตร*. กรมส่งเสริมการเกษตร. <https://www.doe.go.th/>
- จินดา ขลิบทอง. (2564). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91727* (พิมพ์ครั้งที่ 7, หน่วยที่ 12, น. 6-65). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ สมพงษ์. (2564). แนวคิด ทฤษฎี หลักการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91727* (พิมพ์ครั้งที่ 7, หน่วยที่ 5, น. 2-62). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เดือนเพ็ญ คำพวง. (2559). กลยุทธ์ในการพัฒนาพื้นที่เกษตรเพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ*, 11(1), 65-90.
- ทักษญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 12(2), 11-25.
- ธิดารัตน์ บุญเต็ม. (2564). *ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนบ้านฮ้อย ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU IR : Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/9375>
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสินและเฉลิม ขวัญสิงห์. (2564). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้สูงอายุคุณค่าและความท้าทายในสังคมเมืองยุคสมัยใหม่ : กรณีศึกษาตำบลบางรักน้อยจังหวัดนนทบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 21(1), 363-395.
- นที สุขเกษตร. (2561). *พลวัตของพื้นที่สวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรี และผลกระทบต่อปัจจัยการคงอยู่ของสวนทุเรียนจากการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่เกษตรกรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:164533

- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2564). การพัฒนากลุ่มละเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91720* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 11, น. 4-57). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____. (2564). การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการพัฒนาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร 91723* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 6, น. 6-58). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____. (2564). ตัวแปร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการพัฒนา การเกษตร 91723* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 5, น. 5-58). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประกอบ มีโคตรกอบ. (2564). การสร้างเครือข่ายการพึ่งตนเองของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, 8*(2), 17-26.
- ปวีรดา นาคเพ็ง. (2565). เจาะใจความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชนในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. *วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร, 5*(1), 91-1056.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักงานสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).
- พอพันธ์ อูยานนท์. (2561). การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม : กรณีศึกษาพื้นที่การปลูกทุเรียนจังหวัดนนทบุรี. *วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10*(19), 88-101.
- พิชญา สุรพลชัย. (2562). *การนำเสนอกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมพลังอำนาจเครือข่ายเกษตรกรหม่อมใหม่บนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9404/>
- ภิชาติ เพชรนาม. (2564). การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทิม จังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU IR : Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/11336>

- มนชนก อุปะทะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(4), 377-392.
- รัชนิกร อินทเชื้อ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 10(1), 195-209.
- รัตนภรณ์ เรพล. (2563). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลผลิต ด้าน การเกษตรของจังหวัดสระบุรี. *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10*, 10(1), 1299-1311.
- ลักขณา อินทร์บึง. (2566). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น. *วารสารร้อยแก่นแล่น*, 5(2), 1-12.
- วชิราภรณ์ สังข์ทอง. (2563). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้เกษตรกรมัยยั่งยืน. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11*, 11(1), 673-687.
- ศิริชัย สาระมันัส. (2563). การพัฒนาระบบเฝ้าสังเกตการแทรกตัวของน้ำเค็มสำหรับพื้นที่ปลูกทุเรียน จังหวัดนนทบุรี [รายงานผลการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร]. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. https://sci.rmutp.ac.th/web2558/wp-content/uploads/2020/11/Final_Report_Development_of_Salinity_Intrusion_Monitoring_Sy.pdf
- สนธยา พลศรี. (2563). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โอเดียนสโตร์.
- สมพร รามเนตร. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10*, 10(1), 1327-1343.
- สุปราณี ระวังดี. (2556). *การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารใน จังหวัดยโสธร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU IR : Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1967>
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่ายชุมชน และประชาสังคม : แนวคิด ประสบการณ์ตัวอย่าง* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ภาคผนวก



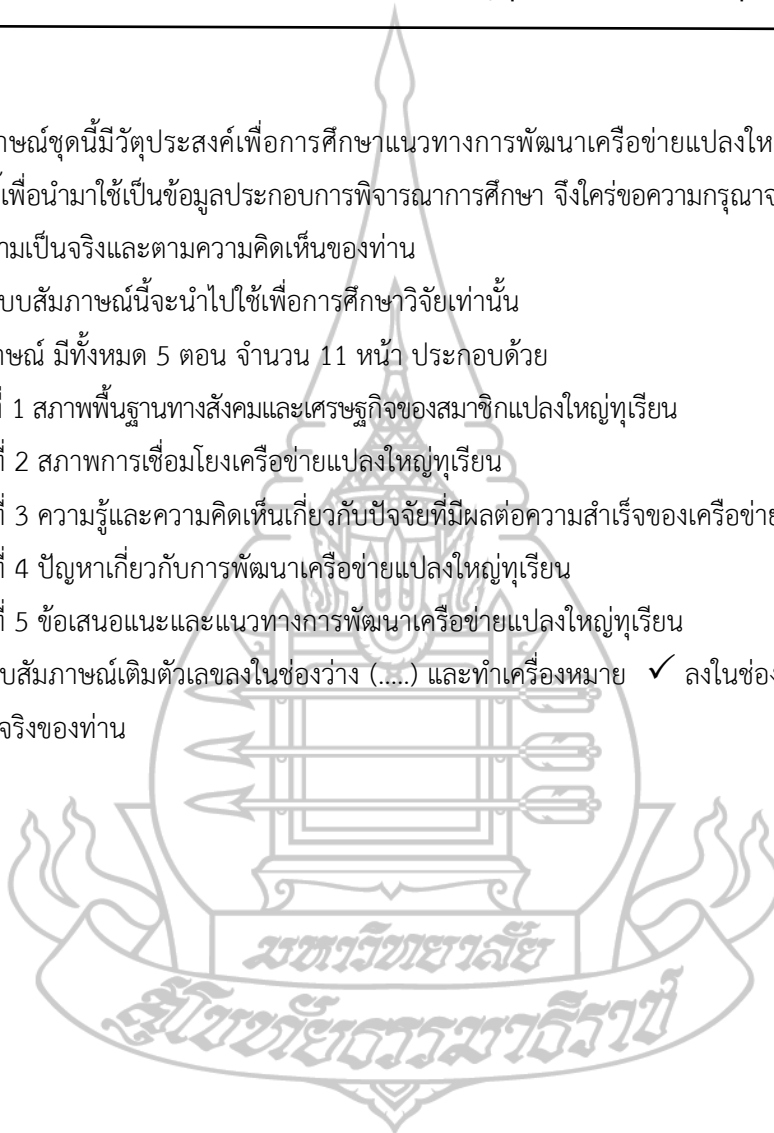
ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย



แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการศึกษา จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
2. ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น
3. แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 11 หน้า ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน
 - ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
 - ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
 - ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
 - ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
4. ให้ผู้ทำแบบสัมภาษณ์เติมตัวเลขลงในช่องว่าง (...) และทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน



ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

คำชี้แจง : โปรดเติมตัวเลขลงในช่องว่าง.....และทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1) เพศ 1.ชาย 2.หญิง

2) อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

3) ระดับการศึกษา

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> 1. ไม่ได้ศึกษา | <input type="checkbox"/> 2. ประถมศึกษาตอนต้น |
| <input type="checkbox"/> 3. ประถมศึกษาตอนปลาย | <input type="checkbox"/> 4. มัธยมศึกษาตอนต้น |
| <input type="checkbox"/> 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) | <input type="checkbox"/> 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) |
| <input type="checkbox"/> 7.ปริญญาตรี | <input type="checkbox"/> 8. อื่น ๆ (ระบุ)..... |

4) ประสบการณ์การในการปลูกทุเรียน.....ปี

5) ตำแหน่งในแปลงใหญ่ทุเรียน

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> 1. ประธาน | <input type="checkbox"/> 2. รองประธาน |
| <input type="checkbox"/> 3. เลขานุการ | <input type="checkbox"/> 4. เหมอำนวยการ |
| <input type="checkbox"/> 5. ประชาสัมพันธ์ | <input type="checkbox"/> 6. กรรมการ |
| <input type="checkbox"/> 7. สมาชิก | |

2. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

1) รายได้จากการผลิตทุเรียน ในปี พ.ศ.2566บาท/ไร่

2) ต้นทุนการผลิตทุเรียน ในปี พ.ศ.2566บาท/ไร่

3) พื้นที่การผลิตทุเรียน.....ไร่

4) รูปแบบการจำหน่ายทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> 1. จำหน่ายเป็นผล | <input type="checkbox"/> 2. จำหน่ายลักษณะแกะเนื้อพร้อมรับประทาน |
| <input type="checkbox"/> 3. อื่นๆ (ระบุ)..... | |

5) ราคาทุเรียน (ต่อกิโลกรัม)

ทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง (กลุ่มกบ กลุ่มลวง กลุ่มกำป่น กลุ่มทองย้อย) กิโลกรัมละ.....บาท

ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี) กิโลกรัมละ.....บาท

ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์กำยาน) กิโลกรัมละ.....บาท

6) ช่องทางการจำหน่ายทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> 1. แหล่งผลิตทุเรียน | <input type="checkbox"/> 2. ตลาด |
| <input type="checkbox"/> 3. ห้างสรรพสินค้า | <input type="checkbox"/> 4. พ่อค้าคนกลาง |
| <input type="checkbox"/> 5. ออนไลน์ (ระบุ)..... | <input type="checkbox"/> อื่น ๆ (ระบุ)..... |

7) การส่งเสริมการจำหน่ายทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ป้ายโฆษณาบริเวณแหล่งผลิตทุเรียน 2. โฆษณาภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์
3. ส่วนลด 4. การรับประกันสินค้า
5. อื่น ๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	สภาพการเชื่อมโยงเครือข่าย	มี	ไม่มี
1. การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน			
*** เฉพาะประธานแปลงใหญ่ทุเรียน ทั้ง 5 แปลง ***			
1.1	การรวมกลุ่มกันซื้อวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
1.2	การรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร		
1.3	การเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ/เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตทุเรียน		
1.4	การเผยแพร่องค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน		
1.5	การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านศัตรูพืช		
1.6	การร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน		
1.7	การรวมกลุ่มกำหนดราคาผลผลิตทุเรียน		
1.8	การประสานจัดหาตลาดหรือช่องทางการจำหน่าย		
1.9	การรวมกลุ่มเพื่อแจ้งเตือนและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ		
1.10	การรวมกลุ่มกันเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ		
2. การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน			
การสื่อสารรายบุคคล			
2.1	การพูดคุยผ่านโทรศัพท์		
2.2	การพูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE		
2.3	การพูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน FACEBOOK		
การสื่อสารแบบกลุ่ม			
2.4	การฝึกอบรม		
2.5	การสัมมนา		
2.6	การประชุม		
2.7	การศึกษาดูงาน		

ข้อที่	สภาพการเชื่อมโยงเครือข่าย	มี	ไม่มี
3. การเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
องค์กรเกษตรกร			
3.1	วิสาหกิจชุมชน		
3.2	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
3.3	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร		
3.4	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)		
3.5	แปลงใหญ่พืชชนิดอื่น ๆ		
หน่วยงาน			
3.6	หน่วยงานภาครัฐ		
3.7	หน่วยงานภาคเอกชน/รัฐวิสาหกิจ		
3.8	สถาบันการศึกษา		
3.9	สถาบันการเงิน		



ตอนที่ 3 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 3.1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ใช่	ไม่ใช่
1. ความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน			
1.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นการประสานความเชื่อมโยงระหว่างแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภออื่น ๆ		
1.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ต่างกัน		
1.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องเข้าร่วมเครือข่ายด้วยความสมัครใจ		
1.4	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มสมาชิกเท่านั้น		
1.5	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีอิสระในการทำงานหรือทำกิจกรรมของตนเอง		
2. องค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน			
2.1	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีการสื่อสารร่วมกัน		
2.2	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้		
2.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนใช้จุดแข็งที่ตนมีเสริมสร้างศักยภาพซึ่งกันและกัน		
2.4	ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตทุเรียนจากหน่วยงานภาครัฐก่อนสมาชิกเครือข่ายเสมอ		
2.5	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ		
3. กระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน			
3.1	การสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องผ่านการแลกเปลี่ยนพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน		
3.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการติดต่อสื่อสารในระดับผู้นำเครือข่ายเท่านั้น		
3.3	การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ของเครือข่าย		
3.4	ผู้นำของเครือข่ายจะสามารถควบคุมการทำงานและมีอำนาจเหนือสมาชิกเครือข่าย		
3.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน		
4. การพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน			
4.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตทุเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ		

ข้อที่	ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ใช่	ไม่ใช่
4.2	การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนเท่านั้น		
4.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำประเด็นปัญหาวิเคราะห์ร่วมกัน แล้วกำหนดเป็นกิจกรรมย่อยเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นนั้น		
4.4	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน		
4.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง		

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ท่านให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความสำคัญ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
1.1	ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความสามารถ	1	2	3	4	5
1.2	ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อ กระตุ้นให้สมาชิกอยากทำงานร่วมกัน	1	2	3	4	5
1.3	ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถประสานงานได้ ทุกภาคส่วน	1	2	3	4	5
2. สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
2.1	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน	1	2	3	4	5
2.2	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน	1	2	3	4	5
2.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรเล็งเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน	1	2	3	4	5

ข้อที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ ทุเรียน	ระดับความสำคัญ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
3. การบริหารจัดการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
3.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดโครงสร้าง คณะกรรมการ/คณะทำงานอย่างชัดเจน	1	2	3	4	5
3.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดกฎ/ ระเบียบ/ข้อบังคับ ให้มีความชัดเจนและถือปฏิบัติ ร่วมกัน	1	2	3	4	5
3.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการวางแผนการ ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับกิจกรรมของเครือข่าย	1	2	3	4	5
4. การติดต่อสื่อสารของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
4.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารใน ทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้	1	2	3	4	5
4.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของเครือข่าย เพื่อสร้างการรับรู้แก่สมาชิกและ บุคคลทั่วไป	1	2	3	4	5
4.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร พูดคุย ซักถาม ในกิจกรรมของเครือข่ายอยู่เสมอ	1	2	3	4	5
5. การดำเนินงานของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
5.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการดำเนินกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม	1	2	3	4	5
5.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีแผนการดำเนินกิจกรรม ที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้	1	2	3	4	5
5.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่าง สม่ำเสมอ	1	2	3	4	5

ข้อที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ ทุเรียน	ระดับความสำคัญ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
6.1	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย	1	2	3	4	5
6.2	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน	1	2	3	4	5
6.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีความเชื่อใจในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารซึ่งกันและกัน	1	2	3	4	5
7. การมีส่วนร่วมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
7.1	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของเครือข่าย	1	2	3	4	5
7.2	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์	1	2	3	4	5
7.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน	1	2	3	4	5

ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ปัญหา	ระดับปัญหา				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
1.1	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่รู้จักกัน	1	2	3	4	5
1.2	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อหาแนวทางการต้องการร่วมกัน	1	2	3	4	5
1.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน	1	2	3	4	5
1.4	วัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ชัดเจน	1	2	3	4	5
1.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการประสานงานกัน ระหว่างองค์กรหรือกลุ่ม	1	2	3	4	5
2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
2.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	1	2	3	4	5
2.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ชัดเจน	1	2	3	4	5
2.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	1	2	3	4	5
2.4	ระบบสื่อสารภายในเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีประสิทธิภาพ	1	2	3	4	5
2.5	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม	1	2	3	4	5

ข้อที่	ปัญหา	ระดับปัญหา				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
3.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
3.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน	1	2	3	4	5
3.3	มีการแข่งขันกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	1	2	3	4	5
3.4	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรม	1	2	3	4	5
3.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ	1	2	3	4	5
4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
4.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเพิ่มจำนวนของสมาชิก และกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	1	2	3	4	5
4.2	การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	1	2	3	4	5
4.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดผู้เชื่อมประสานความร่วมมือไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	1	2	3	4	5
4.4	ขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	1	2	3	4	5
4.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการติดตามประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้	1	2	3	4	5

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ตอนที่ 5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ระยะดำเนินงานกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ระยะดำเนินงานกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....



ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

ท่านให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความสำคัญ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
1.1	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทำความรู้จักกันก่อน	1	2	3	4	5
1.2	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการพูดคุยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน	1	2	3	4	5
1.3	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย	1	2	3	4	5
1.4	สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่าย	1	2	3	4	5
1.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	1	2	3	4	5
2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
2.1	ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสามารถและมีศักยภาพในการรวมสมาชิกเครือข่าย	1	2	3	4	5
2.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย	1	2	3	4	5
2.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน	1	2	3	4	5
2.4	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ	1	2	3	4	5
2.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย	1	2	3	4	5

ข้อที่	แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	ระดับความสำคัญ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
3.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	1	2	3	4	5
3.2	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	1	2	3	4	5
3.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้มาพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	1	2	3	4	5
3.4	สมาชิกของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือกัน และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ	1	2	3	4	5
3.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ	1	2	3	4	5
4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน						
4.1	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิก และกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	1	2	3	4	5
4.2	การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	1	2	3	4	5
4.3	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่าย	1	2	3	4	5
4.4	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตามการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้	1	2	3	4	5
4.5	เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์กัน	1	2	3	4	5

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้

นางสาวนาเวีย บุญงาม (ผู้วิจัย)



ภาคผนวก ข

คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตาราง ภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	0.968
1. ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
1.1 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีวิสัยทัศน์ มีความรู้มีความสามารถ	0.969
1.2 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกอยากทำงานร่วมกัน	0.967
1.3 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนสามารถประสานงานได้ทุกภาคส่วน	0.967
2. สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
2.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน	0.967
2.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	0.966
2.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรเล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	0.968
3. การบริหารจัดการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
3.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ/คณะทำงานอย่างชัดเจน	0.966
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการกำหนดกฎ/ระเบียบ/ ข้อบังคับ ให้มีความชัดเจนและถือปฏิบัติร่วมกัน	0.966
3.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับกิจกรรมของเครือข่าย	0.965
4. การติดต่อสื่อสารของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้	0.966
4.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่ายเพื่อสร้างการรับรู้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป	0.966

ตาราง ภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร พูดคุยซักถาม ในกิจกรรมของเครือข่ายอยู่เสมอ	0.966
5. การดำเนินงานของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
5.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม	0.968
5.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีแผนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้	0.966
5.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ	0.966
6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
6.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย	0.965
6.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน	0.966
6.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีความเชื่อใจในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารซึ่งกันและกัน	0.966
7. การมีส่วนร่วมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
7.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของเครือข่าย	0.966
7.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์	0.965
7.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน	0.966

ตาราง ภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	0.833
1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
1.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่รู้จักกัน	0.878
1.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อหาแนวทางความต้องการร่วมกัน	0.880
1.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน	0.866
1.4 วัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่ชัดเจน	0.865
1.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการประสานงานกันระหว่างองค์กรหรือกลุ่ม	0.863
2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
2.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	0.889
2.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ชัดเจน	0.890
2.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	0.872
2.4 ระบบสื่อสารภายในเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีประสิทธิภาพ	0.867
2.5 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม	0.883
3. ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
3.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	0.878
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน	0.870
3.3 มีการแข่งขันกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	0.877
3.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรม	0.869
3.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ	0.874

ตาราง ภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเพิ่มจำนวนของสมาชิก และกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	0.892
4.2 การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่มีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	0.879
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดผู้เชื่อมประสานความร่วมมือไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	0.882
4.4 ขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่ายขแปลงใหญ่ทุเรียน	0.884
4.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการติดตาม การประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้	0.889
ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	0.836
1. ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
1.1 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทำความรู้จักกันก่อน	0.853
1.2 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการพูดคุยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน	0.835
1.3 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย	0.840
1.4 สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมเป็นเครือข่าย	0.854
1.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	0.846
2. ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
2.1 ผู้นำเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีความสามารถและมีศักยภาพในการรวมสมาชิกเครือข่าย	0.812
2.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย	0.828

ตาราง ภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
2.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน	0.814
2.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ	0.814
2.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย	0.829
3. ระยะดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
3.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	0.824
3.2 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	0.819
3.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการนำภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้มาพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	0.819
3.4 สมาชิกของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ	0.818
3.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ	0.816
4. ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน	
4.1 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ	0.829
4.2 การดำเนินการของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	0.832
4.3 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่าย	0.835
4.4 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตาม การประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้	0.830
4.5 เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์กัน	0.817

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนาเวีย บัญงาม
วัน เดือน ปี เกิด	26 พฤศจิกายน 2535
สถานที่เกิด	เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ปี 2557
สถานที่ทำงาน	กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

